

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
UNIVERSITY COLLEGE LONDON, INSTITUTE OF EDUCATION
ΚΟΙΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ»

White Power Music

Η παρουσία της White Power μουσικής στην
Ελλάδα

Δασκαλοπούλου Ναταλία Ασπασία

A.M. - 152003

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Φ. Ασημακοπούλου

Φεβρουάριος, 2018

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η White Power μουσική αποτελεί ισχυρό εργαλείο προπαγάνδας και παρακλάδι του ομώνυμου ρατσιστικού κινήματος, του κινήματος υπέρ της λευκής υπεροχής - που δρα σε παγκόσμιο επίπεδο εδώ και αρκετές δεκαετίες. Η δράση του στην Ελλάδα εντοπίζεται τις τελευταίες δεκαετίες και συνδέεται άμεσα με την παρουσία της συνεχώς ανερχόμενης ακροδεξιάς και την ανάδειξη νεοναζιστικών πολιτικών μορφωμάτων. Αν και δεν είναι γνωστό στο ευρύ κοινό, υπάρχει ένα ολόκληρο μουσικό είδος και μια μουσική σκηνή που ανθίζουν και δραστηριοποιούνται ασκώντας σημαντική πολιτική επιρροή, κυρίως στη νεολαία.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να σκιαγραφηθεί η παρουσία και η πορεία της White Power μουσικής σκηνής στον ελληνικό χώρο από τη στιγμή της εμφάνισής της έως και σήμερα. Εξετάζεται, καταρχάς, ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας καθώς και η πορεία της συγκεκριμένης μουσικής σκηνής σε αντιστοιχία με τις κοινωνικο-πολιτικές συγκυρίες. Η διαμόρφωση μια εμπεριστατωμένης εικόνας και άποψης σχετικά με μια περιθωριακή, άγνωστη στο ευρύ κοινό μουσική υποκουλτούρα που υποδαυλίζει το ρατσιστικό μίσος θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας και της ελευθερίας σε μια εποχή που τα κερτημένα τείνουν να είναι εύθραυστα.

Λέξεις – Κλειδιά

• Blood & Honour • Ίντερνετ • κοινωνικό κίνημα • μουσική σκηνή • Rock Against Communism (R.A.C.) • Skinhouse • skinhead υποκουλτούρα • συναυλίες • White Power κίνημα • White Power μουσική • φεστιβάλ • Χρυσή Αυγή

ABSTRACT

White Power music constitutes a powerful tool of propaganda and a branch of the homonymous racist movement, White Power Movement - which has been active worldwide for several decades. Its action in Greece has been detected in the last decades and is directly linked to the presence of the continuously upcoming extreme right and the emergence of neo-Nazi political formations. Although it is not known to the general public, there is a whole musical genre and musical scene that are blooming and active, exerting significant political influence, especially on youth.

The aim of this paper is to outline the presence and the historical course of White Power music scene in Greece from its first appearance until nowadays. The way of the organization and operation, as well as the evolution of the particular music scene, is considered in correspondence with the socio-political circumstances. In our day and age, vested values tend to be fragile. This is why, the configuration of a literal vision and aspect of a fringe, unfamiliar music subculture that inflames the racist hatred is considered to be really important in defending human rights, equality and freedom.

Keywords:

● Blood & Honour ● concerts ● festivals ● Golden Dawn ● Internet ● music scene ● Rock Against Communism (R.A.C.) ● skinhead subculture ● Skinhouse ● social movement ● White Power movement ● White Power music

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	1
ABSTRACT.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
1. Εννοιολογική πλαισίωση της έρευνας: προσδιορισμός των βασικών εννοιών ανάλυσης	7
1.1. Τα κοινωνικά κινήματα.....	8
1.2. Ο ρόλος τα μουσικής στα κοινωνικά κινήματα.....	9
1.3. Η έννοια της υποκουλτούρας.....	12
1.4. Η έννοια της σκηνής – Η οργάνωση μουσικής σκηνής	15
2. White Power Ιδεολογία και ελληνική πραγματικότητα.....	17
2.1. ΧΡΥΣΗ ΑΥΓΗ (1980 έως σήμερα).....	21
3. White Power Μουσική.....	26
3.1. Προέλευση και ιστορική πορεία της White Power Μουσικής – Η skinhead υποκουλτούρα	26
3.2. Blood & Honour (B & H).....	30
3.3. Οργάνωση και λειτουργία της White Power μουσικής σκηνής.....	33
3.4. Μουσικά είδη και θεματολογία στίχων.....	40
4. Η ελληνική White Power μουσική σκηνή. Μεθοδολογία και δυσκολίες στην έρευνα.....	48
5. Η ελληνική White Power μουσική σκηνή.....	50
5.1. Η εμφάνιση των πρώτων skinheads.....	50
5.2. Τα χαρακτηριστικά της ελληνικής σκηνής	55
5.3. Τα συγκροτήματα και οι συναυλίες (τοπικό επίπεδο).....	62
5.3.1. Τα πρώτα χρόνια (1987-1990).....	63

5.3.2. Το ελληνικό παράρτημα Blood & Honour.....	67
5.3.3. Η άνθιση της δεκαετίας 2000.....	69
5.3.4. Η δολοφονία του Π. Φύσσα και τα χρόνια της αδράνειας (2010-2016)..	77
5.3.5. Η επιστροφή και η μουσική δράση μέχρι σήμερα.....	80
5.3.6. Οι καθιερωμένες συναυλίες και το τελετουργικό τους.....	82
5.4. Τα φεστιβάλ (υπερτοπικό επίπεδο)	85
5.5. Ιστοσελίδες, εταιρείες παραγωγής, περιοδικά (εικονικό επίπεδο).....	87
6. Συζήτηση	90
6.1. Πολιτικοποιημένα μπάντα και βία.....	90
6.2. Τα σύμβολα.....	92
6.3. Γυναικεία παρουσία	94
7. Καταληκτικές σκέψεις.....	96
8. Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	98
9. Παράρτημα	108

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μουσική είναι μια από τις τέχνες που γεννά το δίπολο δύναμης και ανατροπής (Attali, 1985: 6). Είναι εγγεγραμμένη στα συστήματα πολιτικής εξουσίας και για τον λόγο αυτόν κάθε πολιτικός φορέας έχει ως μέλημά του τον έλεγχο και την εργαλειοποίησή της. Ξεχωριστός είναι ο ρόλος και η συμβολή της στα κοινωνικά κινήματα που οδηγούν σε πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές. Σύμφωνα με τον Attali (1985), ανάμεσα στη μουσική και την εξουσία υπάρχει μια μυστική δυναμική, όχι πάντοτε τόσο προφανής και ορατή.

Στην Ελλάδα, τις τελευταίες δεκαετίες, υπάρχει ένα ολόκληρο μουσικό είδος και μια μουσική σκηνή με σημαντική πολιτική επιρροή που δεν είναι γνωστή στο ευρύ κοινό. Βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με την εξτρεμιστική ακροδεξιά, η οποία παρουσιάζει σημαντική άνοδο τα τελευταία χρόνια με αποκορύφωμα την κατοχύρωση κοινοβουλευτικής εκπροσώπησής της από το 2012 και έπειτα.

Αν και σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές μελέτες, στον ελληνικό χώρο η ενασχόληση με το θέμα περιορίζεται σε ελάχιστες ακαδημαϊκές εργασίες και επιστημονικά άρθρα. Πλούσιο υλικό παρέχεται από τον δημοσιογραφικό λόγο με τη δημοσίευση άρθρων και οπτικοακουστικού υλικού και από την ενασχόληση των ΜΜΕ με τις κυνικές δηλώσεις, τις βίαιες δράσεις και τελικά τις αποκαλύψεις σχετικά με τη νεοναζιστική οργάνωση της Χρυσής Αυγής, του βασικού πολιτικού φορέα του ελληνικού εθνικιστικού κινήματος.

Στόχος της έρευνας είναι η σκιαγράφηση της ελληνικής White Power μουσικής σκηνής, από την εμφάνισή της στον ελληνικό χώρο μέχρι σήμερα. Έτσι, μελετήθηκε η διεθνής βιβλιογραφία σχετικά με το ευρύτερο White Power κίνημα και τη μουσική του και στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε συλλογή υλικού από περιοδικά και ιστοσελίδες του ελληνικού εθνικιστικού κινήματος.

Αρχικά παρουσιάζονται οι θεωρητικές έννοιες που αξιοποιήθηκαν για την προσέγγιση του White Power κινήματος και της αντίστοιχης μουσικής σκηνής. Στη

συνέχεια προσδιορίζεται το White Power κίνημα και γίνεται ειδική αναφορά στην ελληνική περίπτωση. Μελετάται η ιστορική διαδρομή της White Power μουσικής, καθώς και ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας της αντίστοιχης μουσικής σκηνής. Σε δεύτερο επίπεδο, η έρευνα εστιάζει στην ελληνική πραγματικότητα. Αρχικά παρουσιάζεται η πορεία και η δράση της και στη συνέχεια περιγράφεται ο τρόπος διάχυσής της μέσω των συναυλιών, των φεστιβάλ και του διαδικτύου. Τέλος, αναδεικνύονται κάποια επιμέρους θέματα προκειμένου να γίνει όσο το δυνατόν πιο πλήρης η εικόνα του κινήματος και της μουσικοπολιτικής του υπόστασης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι λόγω του περιθωριακού χαρακτήρα του κινήματος και των πολιτικών εξελίξεων στην Ελλάδα από τον Απρίλιο του 2015 και έπειτα, οπότε άρχισε η δίκη της Χρυσής Αυγής, ο εντοπισμός και η διασταύρωση των πληροφοριών δυσχέραναν. Για λόγους προστασίας της οργάνωσης άρχισαν να αποκρύπτονται στοιχεία που θα ενοχοποιούσαν περαιτέρω την οργάνωση. Έτσι θεωρήθηκε σκόπιμο να καταργηθούν ιστοσελίδες και να αποσυρθούν περιοδικά και βιβλία.

1. Εννοιολογική πλαισίωση της έρευνας: προσδιορισμός των βασικών εννοιών ανάλυσης

Το White Power Movement (WPM) ή διαφορετικά το κίνημα του Λευκού Εθνικισμού αποτελείται από δίκτυα συνεργαζόμενων ομάδων σε Ευρώπη και Αμερική που προωθούν ρατσιστικές και αντισημιτικές ιδέες χρησιμοποιώντας, πολλές φορές, τρομοκρατικές τακτικές (Simi & Futrell, 2010). Οι ομάδες και οι υποκοουλτούρες που συμπεριλαμβάνονται στους κόλπους του ποικίλλουν ως προς το ιδεολογικό υπόβαθρο και τις προοπτικές τους, με κυρίαρχες ανάμεσά τους την παλαιότερη ρατσιστική οργάνωση Ku Klux Klan, χριστιανικές και νέο-παγανιστικές οργανώσεις, ρατσιστές Skinheads, Νεοναζί και πολιτικά κόμματα του ακροδεξιού χώρου.

Λόγω του πλήθους των ομάδων και του γεωγραφικού κατακερματισμού τους είναι δύσκολο να καταγραφεί μια συγκεντρωτική ιστορία της δράσης του κινήματος. Ακόμα και η χρήση του όρου «κίνημα» είναι αμφιλεγόμενη (Pieslak, 2015, Simi & Futrell, 2010). Οι ιδεολογικές διαφορές που χαρακτηρίζουν τις ομάδες καθιστούν τον χώρο του λευκού εθνικισμού ανώριμο για την παραγωγή οργανωμένου συνεκτικού πολιτικού λόγου που να επιτρέπει τον χαρακτηρισμό του ως κοινωνικού κινήματος. Οι υποστηρικτές του, αναλόγως των πεποιθήσεών τους, αυτοπροσδιορίζονται με ποικιλία ονομασιών: λευκοί ρατσιστές, λευκοί ακτιβιστές, υπέρμαχοι της λευκής ανωτερότητας, λευκοί εθνικιστές, λευκοί διαχωριστές (separatists), οπαδοί του Πάνα κ.ά. (Pieslak, 2015).

Είναι γεγονός ότι η δραστηριότητα των οργανώσεων δεν προσομοιάζει με την παραδοσιακή και τυπική λειτουργία των κοινωνικών κινήματων μιας και βασίζεται σε ρευστά και ανεπίσημα δίκτυα, τα οποία συνεργάζονται περιοδικά. Ωστόσο, σύμφωνα με τους Simi & Futrell (2010) ο λευκός ακτιβισμός αποτελεί ένα κοινωνικό κίνημα με τα χαρακτηριστικά μιας «οικογένειας» επικαλυπτόμενων ομάδων που οργανώνονται γύρω από κοινές ιδέες και αξίες. Τη θέση αυτή βασίζουν στην σκόπιμη, υπολογισμένη

δράση και τη βαθιά, μακροχρόνια αφοσίωση που επιδεικνύουν τα μέλη των οργανώσεων καθιστώντας τες ανθεκτικές στον χρόνο και τις πιέσεις.

1.1. Τα κοινωνικά κινήματα

Τα κοινωνικά κινήματα αποτελούν ένα από τα πιο ενδιαφέροντα αντικείμενα μελέτης των πολιτικών επιστημών, για τα οποία έχει πραγματοποιηθεί πλήθος ερευνών και έχουν διατυπωθεί πολλές θεωρίες. Η πρώτη καταγραφή κοινωνικών κινήματων πραγματοποιείται το δεύτερο μισό του 18^{ου} αιώνα στη Γαλλία, όπου συνδέθηκαν με τις πολιτικές και οικονομικές αλλαγές της εποχής. Ωστόσο, η ιστορική περίοδος που πυροδότησε το ερευνητικό ενδιαφέρον γύρω από αυτά είναι εκείνη μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο που αποτελεί ορόσημο για την πορεία των κοινωνικών κινήματων.

Τα κοινωνικά κινήματα, σύμφωνα με τον Tilly (2007) αποτελούν τη βασική μορφή που παίρνει η «συγκρουσιακή παραγωγή της κοινωνίας». Εγείρονται από τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες κάθε εποχής και ακολουθούν μια συγκεκριμένη πορεία από τη στιγμή της δημιουργίας, στην ανάπτυξη και διάδοση έως την τελική επιτυχή ή μη έκβαση και την παύση της ύπαρξής τους. Οι ορισμοί που τους έχουν αποδοθεί και παρουσιάζονται στη σχετική βιβλιογραφία είναι πολυπληθείς. Αξιοποιώντας έναν από αυτούς που παρατίθεται από τους Della Porta & Diani (2010: 61)

«τα κοινωνικά κινήματα αποτελούν διακριτή κοινωνική διαδικασία, που συνίσταται στους μηχανισμούς μέσω των οποίων διάφοροι δρώντες στρατεύονται σε συλλογικές δράσεις: εμπλέκονται σε συγκρουσιακές σχέσεις με σαφώς προσδιορισμένους αντιπάλους, συνδέονται με πυκνά άτυπα δίκτυα και συμμερίζονται μια διακριτή συλλογική ταυτότητα».

Τα βασικά χαρακτηριστικά των κοινωνικών κινήματων που εδραιώνονται από τον 19^ο αιώνα και έπειτα, σύμφωνα με τον Tilly (2007: 21), είναι: α) οι εκστρατείες συλλογικών

διεκδικήσεων με επιλεγμένες αρχές-αποδέκτες στο στόχαστρο, β) μια σειρά πρωτοβουλιών για την διατύπωση αιτημάτων και γ) δημόσιες επιδείξεις αξιοσύνης, ενότητας, πολυάριθμοι και δέσμευσης των συμμετεχόντων. Εξίσου διακριτή είναι η διεκδίκηση της ταυτότητας, ενός διεθνούς «εμείς» που χαρακτηρίζει όλο και περισσότερο τα κινήματα του 21^{ου} αιώνα (Tilly, 2007: 265). Σύμφωνα με τον ίδιο συγγραφέα, δεν υπάρχει αναγκαία σύνδεση μεταξύ των κοινωνικών κινήματων και της δημοκρατίας, αφού οι εκστρατείες και οι διεκδικήσεις των πρώτων μπορούν κάλλιστα να αποσκοπούν στην ανισότητα και τον αποκλεισμό και όχι στην ισότητα και τη συμπερίληψη, όπως ισχύει στην περίπτωση του λευκού ακτιβισμού.

1.2. Ο ρόλος της μουσικής στα κοινωνικά κινήματα

Σύμφωνα με τους Eyerman & Jamison (1998) κάθε μορφή τέχνης μπορεί να λειτουργήσει ως «πολιτικός διαμεσολαβητής» στο πλαίσιο ενός κοινωνικού κινήματος. Αυτό πραγματοποιείται είτε εμπρόθετα και συνειδητά, είτε ακόμα και χωρίς οι δημιουργοί να αποσκοπούν το έργο τους να ενδυθεί έναν συγκεκριμένο πολιτικό ρόλο.

Αν επιχειρήσουμε να αποτυπώσουμε την παγκόσμια γεωγραφία της κουλτούρας/πολιτισμού (πολιτισμική γεωγραφία¹) θα συμπεράνουμε ότι η μουσική, ειδικότερα, λειτουργεί πάντοτε ως το μέσο για κάποια επικοινωνιακή πρακτική και ως όχημα για διάφορες μορφές κοινωνικής αλληλεπίδρασης (Revill, 2000). Ως φορέας των στίχων, η μουσική προσδίδει σημασία και επιφορτίζει τις λέξεις με βαθύτερο περιεχόμενο. Η επίδραση που ασκεί στη γνωστική σφαίρα των ακροατών έχει τη δύναμη να ανατρέψει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται την κοινωνική πραγματικότητα και να τους καθοδηγήσει σε συλλογικές δράσεις για την αλλαγή της (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006). Με τη δημιουργία συγκεκριμένων ηχοτοπίων μπορεί να λειτουργήσει ως ένας «μοχλός κινητοποίησης» μέσα από ένα σύνθετο δίκτυο

---

¹ Πρόκειται για κλάδο της Γεωγραφίας που συνδέεται με τις κοινωνικές επιστήμες και τις πολιτισμικές σπουδές και αναζητά τη θεμελίωση στη σχέση κοινωνίας/ πολιτισμού/ περιβάλλοντος. Επικεντρώνεται στην αποτύπωση και αντίληψη του 'πολιτισμικού στοιχείου' επιχειρώντας την κατανόηση των κοινωνικών συστημάτων.

αλληλεπίδρασης και ανατροφοδότησης με τους κοινωνικοπολιτικούς αγώνες (Eyerman & Jamison, 1998). Για τον λόγο αυτό αποτέλεσε παραδοσιακά ισχυρό εργαλείο που επιστρατεύονται ανά τις εποχές τα κοινωνικά κινήματα και οι υποκουλτούρες.

Η μουσική, όπως έχει επισημανθεί, λειτουργεί ως η ηχητική επένδυση στα πολιτικά δρώμενα, οριοθετώντας τη σφαίρα εντός της οποίας αρθρώνεται η πολιτική δράση (Street, 2003). Ακόμα και όταν ένα κίνημα παύει να έχει ορατή πολιτική παρουσία (οργανώσεις, ηγετικά πρόσωπα, διαδηλώσεις, κ.ά.), η μουσική και το τραγούδι με τα οποία συνδέθηκε και καθιερώθηκε παραμένουν ως ανάμνηση και μπορεί να δράσουν ως δύναμη ζωτικής σημασίας για την ανάδειξη νέων αγώνων και πολιτικών κινήματων (Eyerman & Jamison, 1998).

Ο ρόλος της μουσικής αναδεικνύεται πολυδιάστατος, καθώς φαίνεται να εξυπηρετεί μια σειρά λειτουργιών που διατρέχουν κάθε βασική πτυχή των κοινωνικών κινήματων. Άλλοτε εννοιολογείται ως πολιτιστικός πόρος (social resource) και άλλοτε ως πολιτιστικό παράγωγο που τα κοινωνικά κινήματα έχουν στη διάθεσή τους ή δημιουργούν (Corte & Edwards, 2008).

Αποτελεί αρχικά ένα ισχυρό μέσο προπαγάνδας και μύησης νέων μελών, κυρίως νεαρών ηλικιών, τα οποία συνδέονται σε μια πολιτική μουσική κοινότητα, προκειμένου να εκπαιδευτούν σταδιακά στις αξίες του κινήματος (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006). Μπορεί, με άλλα λόγια, να δώσει την ώθηση που θα μετατρέψει την απλή συμπάθεια προς ένα κίνημα σε συμμετοχή σε αυτό και υιοθέτηση της ταυτότητας του υποστηρικτή (Rosenthal, 2001). Όσον αφορά την εκπαίδευση των ατόμων μέσω της μουσικής, ο Rosenthal (2001) αναδεικνύει την δύναμή της να αλλάζει τις ιδέες ακόμα και τη συμπεριφορά των ατόμων, εκθέτοντάς τα σε νέους τρόπους προσέγγισης της κοινωνικής και προσωπικής πραγματικότητας είτε παρουσιάζοντας νέα δεδομένα είτε δίνοντας νέες διαστάσεις σε αυτά που είναι ήδη γνωστά στο άτομο.

Πέρα από τη σημασία για την εξάπλωση του κινήματος, η μουσική υπηρετεί και ενισχύει τις σχέσεις των ήδη δεσμευμένων μελών. Μέσω των τραγουδιών εκφράζονται και εδραιώνονται βασικές θέσεις που διασυνδέουν το άτομο με τη συλλογικότητα

(Rosenthal, 2001), δημιουργώντας ένα αίσθημα χρέους απέναντι στις συλλογικές διεκδικήσεις και ωθώντας τα μέλη σε άμεση κινητοποίηση. Τα συναισθήματα που δημιουργούνται ενδυναμώνουν την αίσθηση της συλλογικής ταυτότητας. Οι διαφορές ηλικίας, τάξης και φύλου γεφυρώνονται υπό το όραμα της επίτευξης κοινών διεκδικήσεων και συμφερόντων.

Η μουσική αποτελεί το εκφραστικό μέσο που χρησιμοποιούν τα κινήματα για να αφηγηθούν την ιστορία τους και να επιβεβαιώσουν την ιστορική τους υπόσταση και τη συνέχειά τους στον χρόνο. Ακόμα και όταν η ιστορία αυτή στην πραγματικότητα δεν υπάρχει, μέσω της μουσικής και των τελετουργικών παραδόσεων μπορεί να «εφευρεθεί» παρουσιάζοντας ένα εξιδανικευμένο παρελθόν ή μια αλλοιωμένη εκδοχή της πραγματικότητας που εξυπηρετεί πολιτικούς σκοπούς (Hobsbawm, 1983 στο Eyerman & Jamison, 1998). Οι τακτικές αυτές είναι ιδιαίτερα προσφιλείς σε εθνικιστικά κινήματα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Δεν θα πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι η οργάνωση και η λειτουργία μιας μουσικής σκηνής αποφέρει μεγάλα χρηματικά ποσά (Rosenthal, 2001), καθιστώντας τη το πιο αποτελεσματικό εργαλείο και πηγή απόκτησης οικονομικών πόρων. Η επιχειρηματική πλευρά των κινήματων ακολουθεί μια οικονομική λογική προκειμένου να μπορεί να επιτευχθεί η χρηματοδότηση των δράσεων και η ενίσχυση του κινήματος (Corte & Edwards, 2008).

Συμπερασματικά, μέσω της εργαλειοποίησης της μουσικής, συλλογικές προσπάθειες, όπως είναι τα κοινωνικά κινήματα, καταφέρνουν να εξασφαλίσουν πρόσβαση σε ένα σύνολο οικονομικών, ανθρώπινων, κοινωνικών και ηθικών πόρων, απαραίτητων για τη λειτουργία, την ανάπτυξη και την επιβίωση τους στον χρόνο.

1.3. Η έννοια της υποκουλτούρας

Ένα άλλο είδος κοινωνικού μορφώματος που προσομοιάζει με τα κοινωνικά κινήματα, δεδομένου ότι γεννιέται μέσα από συγκρουσιακές διαδικασίες και συνδέεται στενά τόσο με αυτά όσο και με τη μουσική, είναι οι υποκουλτούρες.

Ο τρόπος ζωής του κοινωνικού συνόλου και ιδιαιτέρως των περιθωριακών ομάδων αποτέλεσε ενδιαφέρον αντικείμενο μελέτης ήδη από τις απαρχές της νεωτερικής εποχής και τα τέλη του 16^{ου} αιώνα. Μελέτες για τα γλωσσικά ιδιώματα των απατεώνων, των ζητιάνων και των κακοποιών υπήρξαν η αρχή για τη συγκρότηση των εννοιών της καταγραφής και της παρατήρησης που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της επιστημονικής γνώσης σε μια προσπάθεια «δημιουργίας και καταγραφής του Άλλου» με σκοπό τον έλεγχό του (Κολοβός, 2015).

Με αντικείμενο την «έρευνα του κοινωνικού πεδίου» ιδρύθηκε το 1892 το πρώτο παγκοσμίως Τμήμα Κοινωνιολογίας και Ανθρωπολογίας στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο. Η λεγόμενη «Σχολή του Σικάγο» αντιμετώπισε την πόλη ως ένα «κοινωνικό εργαστήριο» βασιζοντας τις έρευνές της στην ποιοτική μέθοδο και συγκεκριμένα τη συμμετοχική παρατήρηση του «πολιτισμικά» και «ταξικά» Άλλου, που θεωρείτο επικίνδυνος για την κοινωνία, εξηγώντας την παραβατική συμπεριφορά ως μια φυσική αντίδραση εντός ενός πολιτικο-πολιτισμικού συγκείμενου (Κολοβός, 2015).

Μέσα από αυτό το πλαίσιο περί το 1945 αναδύθηκε η έννοια της υποκουλτούρας, χαρακτηρίζοντας τους νεανικούς κυρίως πληθυσμούς που κινούνταν στο περιθώριο της κοινωνίας και σχετίζονταν με την έννοια της παραβατικότητας και της εγκληματικότητας. Προκειμένου να διασαφηνιστεί η έννοια της υποκουλτούρας, οι περισσότεροι μελετητές τη συσχετίζουν με μια στενά συγγενική έννοια, από την οποία προέρχεται και ετυμολογικά, την κουλτούρα.

Η κουλτούρα αναφέρεται «στη γνώση, τις πεποιθήσεις, τις αξίες, τους κώδικες, τις προτιμήσεις και τις προλήψεις, τα οποία υπάρχουν παραδοσιακά στις κοινωνικές ομάδες και τα αποκτά κανείς συμμετέχοντας σε αυτές» (Κολοβός, 2015). Αποτελεί

εννοιολογική κατασκευή και είναι η εκμαθημένη συμπεριφορά «που συνδέει τους ανθρώπους σε ολότητες» (Benedict, όπως αναφέρεται στο Αστρινάκης, 1991: 6). Από την άλλη εντός αυτών των ολοτήτων σχηματίζονται αμέτρητες υπο-ομάδες, η καθεμία από τις οποίες διαθέτει ένα δικό της τρόπο σκέψης και πράξης. Αυτοί οι «πολιτισμοί εντός των πολιτισμών» χαρακτηρίζονται ως υποκουλτούρες (Κολοβός, 2015: 55).

Περισσότερες μελέτες για την έννοια της υποκουλτούρας και την κοινωνιολογική της ανάλυση έρχονται από τον κλάδο των πολιτισμικών σπουδών, που χρονολογούνται από το 1964 και έπειτα με την ίδρυση του Κέντρου Σύγχρονων Πολιτισμικών Σπουδών (Centre for Contemporary Cultural Studies - C.C.CS.) στο πανεπιστήμιο του Μπέρμινχαμ. Βασική έννοια στη σκέψη των μελετητών του C.C.CS., που κινούνται στο πλαίσιο της μαρξιστικής προσέγγισης, είναι η κοινωνική τάξη.

Όπως αναφέρεται, στις σύγχρονες βιομηχανικές κοινωνίες αναγκάζονται να συνυπάρξουν διάφορες κοινωνικές τάξεις, καθεμία από τις οποίες είναι φορέας μιας ιδιαίτερης κουλτούρας. Στο πλαίσιο της ταξικής πάλης δημιουργείται ένα κλίμα ανταγωνισμού που θέτει τις κουλτούρες αυτές αντιμέτωπες σε ένα «παιχνίδι κυριαρχίας και υποταγής» (Clark, 1993). Ως κυρίαρχη θεωρείται η κουλτούρα της άρχουσας τάξης, ενώ ως υποκουλτούρες προσδιορίζονται οι ανταγωνιστικές κουλτούρες που αναπτύσσονται και συνυπάρχουν παράλληλα με αυτήν.

Οι υποκουλτούρες δημιουργούνται «σε ιστορικές περιόδους πολιτισμικής και οικονομικής αποδιάθρωσης» (Αστρινάκης, 1991: 66), με σκοπό την επίλυση συγκεκριμένων κοινωνικά διαρθρωμένων προβλημάτων κοινωνικής, πολιτικής, οικονομικής φύσης προβάλλοντας εναλλακτικές συλλογικές λύσεις και εξακολουθούν να υπάρχουν για όσο καιρό διατηρείται το πρόβλημα.

Οι 'υπόγειες' αυτές ομάδες περιλαμβάνουν στοιχεία τα οποία κάτω από εξωτερικές πιέσεις και κοινωνικές επιδράσεις μπορούν να συναρθρωθούν και να ενεργοποιηθούν σε αυτόνομη δράση. Ωστόσο, λόγω των παρεκτροπών τους και του έντονα εξατομικευμένου χαρακτήρα τους σκιαγραφούν ουσιαστικά ένα ανέφικτο κοινωνικό κίνημα στερημένο από ιστορική προοπτική. Παρά την αδυναμία τους αυτή, κυριαρχούν

στον χώρο των εκφραστικών κοινωνικών κινήματων και ευδοκούν εντός αυτών (Αστρινάκης, 1988 και 1991).

Οι υποκουλτούρες, λοιπόν, διαμορφώνονται εντός των κοινωνικών και πολιτισμικών σχέσεων της τάξης τους, διεκδικώντας χώρο εντός της γειτονιάς και των θεσμών. Κωδικοποιούν και ταξινομούν τον έξω κόσμο χρησιμοποιώντας υλικά αντικείμενα της κυρίαρχης κουλτούρας με τρόπο που μόνο τα ίδια τα μέλη τους αντιλαμβάνονται διαμορφώνοντας συγκεκριμένα στιλ και αναπτύσσουν μια προοπτική για το μέλλον, «μια στρατηγική για να διαπραγματευτούν τη συλλογική τους ύπαρξη» (Κολοβός, 2015: 85).

Κάθε υποκουλτούρα συνδέεται με μια ιδιόμορφη αισθητική, ένα συγκεκριμένο στιλ που εκφράζει τον τρόπο ζωής και τις θέσεις των υποκειμένων. Το στιλ είναι το αποτέλεσμα της διαδικασίας οικειοποίησης ετερόκλητων αντικειμένων και συμβόλων, μια επανεπεξεργασία των αντικειμένων του 'φυσιολογικού' κοινωνικού πλαισίου σε μια νέα ειδικά σημασιοδοτημένη ολότητα. Έτσι, διαφοροποιείται η ομάδα από τις κυρίαρχες κουλτούρες και εκφράζει την περιφρόνηση ή ακόμα και την επιθετικότητα των μελών της απέναντι στις κυρίαρχες αξίες (Αστρινάκης, 1991).

Πέρα από τις μορφές ένδυσης, κόμμωσης, την αργκό και τα τελετουργικά στοιχεία που υιοθετούνται, ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά των υποπολιτισμικών στιλ είναι ότι «δρουν στη σφαίρα του πολιτισμού, επινοώντας νέους τρόπους ανάπαυσης και χρήσης του ελεύθερου χρόνου» (Αστρινάκης, 1991: 187). Το βασικότερο κανάλι έκφρασής τους είναι η μουσική. Κάθε υποκουλτούρα συνδέεται στενά με κάποιο είδος μουσικής που αποκλίνει από την κυρίαρχη εμπορική μουσική, παράγεται και προωθείται εντός των κόλπων της και αναδεικνύει την κοσμοθεωρία της.

Από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα ξεκινά ένα κύμα αποδόμησης και αμφισβήτησης της χρηστικότητας του όρου υποκουλτούρα και αναδεικνύονται νέοι όροι προσέγγισης των περιθωριακών νεανικών πληθυσμών της κοινωνίας. Τα ερμηνευτικά θεωρητικά σχήματα που επινοήθηκαν για τη μελέτη των ομαδοποιήσεων

και συλλογικοτήτων της μετανεωτερικής εποχής είναι πολλά, «στιλ ζωής», «φυλές», «σκηνές» (Κολοβός, 2015). Στην παρούσα εργασία ο όρος «σκηνή» είναι αυτός που θεωρείται περισσότερο αντιπροσωπευτικός στην προσέγγιση του υπό εξέταση θέματος μιας και ενδείκνυται στη μελέτη περιθωριακών κοινωνικών συνόλων που συνδέονται στενά με συγκεκριμένες μουσικές πρακτικές.

1.4. Η έννοια της σκηνης – Η οργάνωση της μουσικής σκηνης

Ο όρος «μουσική σκηνή» αναφέρεται σε όλα εκείνα τα στοιχεία της κουλτούρας ενός κοινωνικού κινήματος που οργανώνονται ρητά γύρω από τη μουσική και τα οποία θεωρούνται σημαντικά από τους συμμετέχοντες για την υποστήριξη των ιδανικών του κινήματος και τη διαμόρφωση επιθυμητών ταυτοτήτων (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006). Αν και συγκροτείται με βάση τη μουσική, εκτείνεται πέραν αυτής, προς όφελος του κινήματος που υπηρετεί.

«Η σκηνή είναι μια ομαδικότητα που παρουσιάζει στοιχεία συναισθηματικής κοινότητας, συγκροτείται γύρω από συγκεκριμένα τελετουργικά (π.χ. τη συναυλία), έχει ιστορική πορεία, εδράζεται τοπικά και συγκεκριμένα, αναφέρεται σε συγκεκριμένη δραστηριότητα ή πολιτισμικό πλαίσιο, είναι νοηματοδοτούσα, εφόσον παράγει σημεία, τα οποία κυκλοφορούν και αποκωδικοποιούνται μεταξύ των μελών της, στηρίζεται στην αλληλεπίδραση και την επιτελεστικότητα όλων αυτών»

(Κολοβός, 2015: 117).

Η έννοια της σκηνης μπορεί να επεκταθεί «απεριόριστα στον χώρο και τον χρόνο» (Κολοβός, 2015: 142), λειτουργώντας ως κοινότητα που παράγει νοήματα επιθετικής και ανταγωνιστικής φύσης μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο που εντάσσεται είτε συνειδητά και προσχεδιασμένα είτε άναρχα και ασυνείδητα. Όπως εύστοχα χαρακτηρίζεται από τον Κολοβό, πρόκειται για μια «κοινή στέγη, κάτω από την οποία συσπειρώνονται οι

μουσικοί και το κοινό στο οποίο απευθύνονται, αλλά και η μεταξύ τους αλληλεπίδραση, οι τόποι στους οποίους συγκεντρώνονται, οι υποδομές που χρησιμοποιούν (χώροι για συναυλίες, φανζίν², δισκογραφικές εταιρείες), και οι αναβαθμοί του ελέγχου που ασκούν τα ίδια τα μέλη σε αυτές» (2015: 144).

Κάθε μουσική σκηνή επομένως γίνεται αισθητή ως ένας «ελεύθερος χώρος»³, εντός του οποίου οι συμμετέχοντες μοιράζονται μια κοινή αντίληψη για τη μουσική, την πολιτική και υιοθετούν έναν τρόπο ζωής. Τα τραγούδια αντικαθιστούν τα ιδεολογικά φορτισμένα κείμενα και οι μουσικοί επέχουν τη θέση δημαγωγού αλλά και εμπυχωτή (Eyerman, 2002).

Η ευκολία με την οποία διαδίδονται οι πληροφορίες στη σύγχρονη εποχή με την ανάπτυξη της τεχνολογίας προσδίδει στη σκηνή έναν χαρακτήρα ταυτόχρονα τοπικό και υπερτοπικό. Σκηνές απομακρυσμένες γεωγραφικά μπορούν να βρίσκονται σε αλληλεπίδραση, εφόσον υπάγονται «σε μια πολιτισμική μήτρα, χωρίς βεβαίως να είναι απαραίτητο να διαβάσουμε τη σχέση τοπικής - υπερτοπικής σκηνής με δεδομένα “πρωτότυπου” και “αντίγραφου”» (Κολοβός, 2015: 118).

Για την μελέτη και την ανάλυση μιας μουσικής σκηνής εύχρηστο θεωρείται το μοντέλο διαχωρισμού της σε τρία επίπεδα, όπως αυτό προτείνεται από τους Bennett & Peterson (2004) και επεκτείνεται από τους Futrell, Simi & Gottschalk (2006). Σύμφωνα με την τριμερή αυτή τυπολογία, μια μουσική σκηνή διακρίνεται σε τοπικό (local), υπερτοπικό (translocal) και εικονικό (virtual) επίπεδο.

Σε τοπικό επίπεδο η μουσική σκηνή εντοπίζεται σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, χρησιμοποιώντας ένα συγκεκριμένο μουσικό είδος και έχοντας

---

² Τα fanzines (φανζίν) είναι είδος εντύπου, συνήθως με τη μορφή μικρού περιοδικού που συγγράφεται και εκδίδεται από ερασιτέχνες εκδότες και δημιουργούς και κυκλοφορεί συνήθως χέρι με χέρι και έξω από τα καθιερωμένα πλαίσια έκδοσης και διανομής εντύπων. Τα θέματα με τα οποία ασχολούνται είναι συνήθως η μουσική, η πολιτική, τα κόμικς, η λογοτεχνία κ.ά.

³ Ο όρος «ελεύθερος χώρος» (free space) είναι μια μεταφορά που χρησιμοποιείται από τους κοινωνιολόγους για να περιγράψουν πλαίσια εντός των οποίων περιθωριοποιημένες ομάδες αισθάνονται ένα βαθμό ελευθερίας να επιτελέσουν αντιπολιτευτικές ταυτότητες και να εκφράσουν απόψεις που αμφισβητούν τις κοινωνικά επικρατούσες ιδέες, αρθρώνοντας ελεύθερα την επιθετικότητα και την εχθρότητα που νιώθουν ενάντια στην εξουσία (Futrell & Simi, 2010: 2-3).

διακριτά πολιτιστικά στοιχεία. Σημαντικό ρόλο σε αυτό το επίπεδο παίζει η συμμετοχή στη μουσική δραστηριότητα, το στιλ και η πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση των μελών.

Στο υπερτοπικό επίπεδο πραγματοποιείται η σύνδεση και η επικοινωνία απομακρυσμένων μεταξύ τους μουσικών σκηνών που οργανώνονται γύρω από ένα κοινό μουσικό είδος και τρόπο ζωής. Στο επίπεδο αυτό επιτυγχάνεται η συγκρότηση και ενίσχυση της συλλογικής ταυτότητας και η πιο ενεργή εμπλοκή στις δραστηριότητες του κινήματος.

Το εικονικό επίπεδο σχετίζεται με την επαφή ανθρώπων που είναι γεωγραφικά απομακρυσμένοι και δεν μπορούν να επικοινωνήσουν φυσικά. Η σύνδεση αυτή πραγματοποιείται μέσω κινηματικών περιοδικών και φανζίν, έντυπου υλικού, ραδιοφωνικών εκπομπών και κυρίως μέσω του διαδικτύου. Τα τρία αυτά επίπεδα, με τις δράσεις που εμπερικλείουν και τις δυνατότητες που προσφέρουν, μπορούν να λειτουργήσουν ανεξάρτητα και αυτόνομα το ένα από το άλλο, ωστόσο ο συνδυασμός και των τριών αποφέρει μεγαλύτερα αποτελέσματα.

Η έννοια της «σκηνής» είναι λοιπόν αυτή που θα αποτελέσει το εργαλείο ανάλυσης της παρούσας έρευνας, σε μια προσπάθεια προσέγγισης της μουσικής που επενδύει ηχητικά το κίνημα της 'λευκής δύναμης' στον ελληνικό χώρο.

2. White Power ιδεολογία και ελληνική πραγματικότητα

Μελετώντας το White Power κίνημα παρατηρούμε ότι συνδεδετικό κρίκο για τα διάφορα παρακλάδια που διασφαλίζει την ενότητά του είναι η συμφωνία όλων σε κάποιες βασικές αρχές (Ferber, 1999) και η πίστη σε ένα κοινό όραμα, το οποίο συνοψίζεται στις περίφημες «14 λέξεις», δόγμα που ασπάζονται όλες οι ομάδες του κινήματος: “We must secure the existence of our people and a future for White

Children”⁴ (Pieslak, 2015). Οι βασικές αρχές που προασπίζεται το κίνημα, σύμφωνα με την Abby Ferber (1999) είναι η πίστη στην αναγκαιότητα της ύπαρξης του φυλετικού διαχωρισμού (racial separatism) και η πλήρης αποστροφή στις επιμειξίες.

Τα μέλη του κινήματος θεωρούν ότι η λευκή φυλή, στην οποία ανήκουν, είναι γενετικά και πολιτισμικά ανώτερη από τους μη λευκούς πληθυσμούς και δικαιωματικά πρέπει να κυριαρχήσει στον κόσμο (Simi & Futrell, 2010). Αντλούν έμπνευση και σύμβολα από την ιδεολογία του Χίτλερ και τη ναζιστική Γερμανία, τον παγανισμό, αλλά και τη εβραίο-χριστιανική βίβλο, την οποία ερμηνεύουν μέσα από μια ριζοσπαστική και ρατσιστική οπτική (Simi & Futrell, 2010).

Μεγάλη σημασία για την εξασφάλιση της αλληλεγγύης και της ενότητας του κινήματος αποδίδεται στην κατασκευή του εχθρού. Οι οπαδοί του κινήματος υποστηρίζουν ότι η λευκή φυλή έχει πέσει θύμα συνομωσίας των εχθρών που επιθυμούν την καταστροφή της. Ως εχθροί λογίζονται οι Εβραίοι, οι Αφροαμερικανοί, οι ομοφυλόφιλοι, οι κομμουνιστές, οι αναρχικοί και οποιοσδήποτε δεν ανήκει στη λευκή φυλή και δεν ασπάζεται την ιδεολογία τους. Βλέπουν τους εαυτούς τους ως πολεμιστές εμπλεκόμενους σε έναν φυλετικό πόλεμο εναντίον μιας παγκόσμιας ζοφερής πλεκτάνης που στόχο έχει τον αφανισμό της λευκής φυλής και θεωρούν χρέος τους να αφυπνίσουν τις αποχαυνωμένες μάζες των λευκών προκειμένου να επανακτήσουν τη θέση εξουσίας που δικαιωματικά τους ανήκει (Simi & Futrell, 2010).

Τα μέλη των διάφορων οργανώσεων μοιράζονται επίσης κοινά πολιτιστικά σύμβολα και πρακτικές και συμμετέχουν σε τελετουργικού τύπου δραστηριότητες, που διαμορφώνουν μια συγκεκριμένη ταυτότητα. Χαρακτηριστικά είναι τα ξυρισμένα κεφάλια των μελών των οργανώσεων, τα τατουάζ με σύμβολα όπως η σβάστικα, καθώς και η συμμετοχή σε μουσικές σκηνές του κινήματος και ποδοσφαιρικές οργανώσεις, παράλληλα με την υιοθέτηση ρατσιστικής πολιτικής και εκδηλώσεων ρατσιστικής βίας

---

⁴ «Πρέπει να εξασφαλίσουμε την ύπαρξη του λαού μας και ένα μέλλον για τα Λευκά Παιδιά», πρόκειται για φράση που επινοήθηκε από τον David Lane, μέλος μιας φασιστικής οργάνωσης περί φυλετικού διαχωρισμού, εμπνευσμένη από δηλώσεις τους ίδιου του Χίτλερ. Χρησιμοποιείται σαν σλόγκαν από φασίστες και ναζιστές.

(Simi & Futrell, 2004). Η αμοιβαιότητα των συναισθημάτων υπερηφάνειας, ευχαρίστησης και αλληλεγγύης μεταξύ των μελών σε συνδυασμό με τα συναισθήματα θυμού και μίσους προς τους άλλους και συγκεκριμένα τον φυλετικό «άλλο» είναι ισχυρά θεμέλια της συλλογικής ταυτότητας που ενδυναμώνουν τη συμμετοχή και τη δέσμευση στο κίνημα (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006).

Στον ελληνικό χώρο η λευκή ιδεολογία εισχώρησε εκφραζόμενη κυρίως από πολιτικά κόμματα και οργανώσεις του ακροδεξιού πολιτικού χώρου. Η παρουσία του εθνικισμού και του ρατσισμού, με εμφανή ξεσπάσματα βίας και έντασης έγινε ιδιαίτερα αισθητή στην ελληνική κοινωνία της 'κρίσης'. Η κατακόρυφη άνοδος της ακροδεξιάς στην Ελλάδα, με αποκορύφωμα την είσοδο του ακροδεξιού κόμματος της Χρυσής Αυγής στο κοινοβούλιο στις εκλογές του 2012, έχει απασχολήσει έντονα τους μελετητές τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, αποτελώντας θέμα κοινωνικοπολιτικών αναλύσεων.

Αν και η παρουσία ακροδεξιών πολιτικών οργανώσεων και κομμάτων δεν είναι πρόσφατη στην Ελλάδα, η απήχηση τους ήταν πολύ μικρή τοποθετώντας τις στο πολιτικό περιθώριο, ακόμα και τις δεκαετίες του 1980 και 1990 όταν οι ομοϊδεάτες τους σε άλλες χώρες της Ευρώπης σημείωναν σημαντικές εκλογικές επιτυχίες (Γεωργιάδου, 2014α). Ήδη από την περίοδο της Μεταπολίτευσης, από το 1974 και έπειτα, μπορεί να γίνει λόγος για μια λογική διασύνδεση και συνέχεια που διέπει την ακροδεξιά, η οποία κινείται σκοπίμως σε ένα ευρύ φάσμα που εκτείνεται από τον δεξιό λαϊκισμό έως τον δεξιό εξτρεμισμό (Γεωργιάδου, 2014α) με οργανώσεις όπως η Εθνική Παράταξη, η ΕΠΕΝ και στη συνέχεια το ΛΑΟΣ και η Χρυσή Αυγή. Οι συνθήκες που δημιουργήθηκαν, όμως, τα χρόνια πριν και κατά το ξέσπασμα της χρηματοοικονομικής κρίσης του 2009 αποτέλεσαν εύφορο έδαφος για την εδραίωση του δεξιού εξτρεμισμού.

Σύμφωνα με μελετητές του ελληνικού φαινομένου, η ανάδειξη της ακροδεξιάς αποτελεί ένα συνονθύλευμα παραγόντων και δεν μπορεί να αποδοθεί μόνο στην οικονομική κρίση και τα υψηλά ποσοστά ανεργίας. Άλλωστε, η ελληνική κρίση

εκτείνεται πέραν του οικονομικού ζητήματος, και αναδεικνύεται σε ένα πολύπλευρο φαινόμενο με πολιτικές, κοινωνικές και ανθρωπολογικές διαστάσεις εξίσου σημαντικές, με την οικονομική να αποτελεί μόνο την «κορυφή του παγόβουνου» (Παπασαραντόπουλος, 2012).

Οι υψηλές μεταναστευτικές ροές στη χώρα, ήδη από το 2008, είχαν δημιουργήσει ένα κλίμα ξενοφοβίας, ρατσισμού και εθνικισμού το οποίο εκμεταλλεύτηκαν και ενίσχυσαν οργανώσεις της ακροδεξιάς, πραγματοποιώντας δράσεις και οργανώνοντας ένα αντιμεταναστευτικό κίνημα, το οποίο αντλούσε πλέον υποστηρικτές από ένα ευρύ φάσμα πολιτικών πεποιθήσεων. Η πολιτική δυσαρέσκεια και η απαξίωση του ήδη υπάρχοντος πολιτικού συστήματος και των κομμάτων, που τις τελευταίες δεκαετίες εναλλάσσονταν στην εξουσία στην Ελλάδα, αποτέλεσαν εξίσου ισχυρούς παράγοντες που έκαναν πολλούς να βλέπουν την υποστήριξη της ακροδεξιάς ως μια εναλλακτική λύση που θα έβγαζε τη χώρα από το αδιέξοδο. Όπως επεξηγεί η Γεωργιάδου (2014β), η άνοδος της άκρας δεξιάς συνδέεται αφενός με παράγοντες που επικρατούν σε μια ιστορική-πολιτική συγκυρία, όπως μια κρίση, και αφετέρου με παράγοντες που αφορούν το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο και τις εσωτερικές λειτουργίες μιας δημοκρατίας.

Προσπαθώντας να προσεγγίσουμε την παρουσία του White Power κινήματος στην Ελλάδα, συναντήσαμε αρκετές δυσκολίες στο να προσδιορίσουμε ποιες από τις οργανώσεις και τα κόμματα που δραστηριοποιούνται στον ακροδεξιό χώρο θα μπορούσαμε να εντάξουμε στο κίνημα. Η πιο αντιπροσωπευτική οργάνωση, η οποία θα λέγαμε ότι εκφράζει την ιδεολογία του κινήματος στον ελληνικό χώρο, είναι η Χρυσή Αυγή. Η ειδοποίησή της διαφορά συγκριτικά με όλες άλλες οργανώσεις και κόμματα αντιστοίχων πεποιθήσεων είναι ότι η Χρυσή Αυγή από το ξεκίνημά της έως και σήμερα ανάγει την εθνικιστική και ρατσιστική της ιδεολογία στις έννοιες του «αίματος και της τιμής» (Κατσιμάρδος & Ρουμπάνης, 2013). Η έννοια του «αίματος» συνδέεται με τις έννοιες της «φυλής» και του «έθνους», έτσι οποιοσδήποτε δεν μπορεί να

συμπεριληφθεί σε αυτό τον «κύκλο του αίματος» νοείται ως εχθρός και απειλή που πρέπει να εξαλειφθεί (Kontogiannis-Mandros & Paraskeva-Veloudogianni, 2014).

Κρίνεται λοιπόν σκόπιμο στο σημείο αυτό να γίνει μια σύντομη αναφορά στην ιστορία και τη δράση της οργάνωσης από την ίδρυσή της έως και σήμερα, καθώς η σχέση της με το θέμα μελέτης της παρούσας εργασίας αναδεικνύεται συνεχώς στην πορεία.

2.1. ΧΡΥΣΗ ΑΥΓΗ (1980 έως σήμερα)

Η Χρυσή Αυγή έκανε την πρώτη της εμφάνιση το 1980 ως περιθωριακή ναζιστική ομάδα προσανατολισμένη γύρω από την έκδοση του ομώνυμου εντύπου από πρώην μέλη του νεοφασιστικού κόμματος της 4^{ης} Αυγούστου. Ιδρυτής της είναι ο Νίκος Μιχαλολιάκος⁵, που όπως καταγράφεται είναι ο μακροβιότερος σήμερα αρχηγός πολιτικού σχηματισμού στη χώρα (Κατσιμάρδος & Ρουμπάνης, 2013).

Αν και στο ξεκίνημά της χαρακτηριζόταν ως ένα κατά βάση ιδεολογικό κίνημα που πρέσβευε τις αξίες του εθνικοσοσιαλισμού, σύντομα άρχισε να διαφαίνεται μια πολιτική τάση, η οποία οδήγησε, το 1983, στην ίδρυση της πολιτικής κίνησης «Λαϊκός Σύνδεσμος». Παρά την επίσημη αναγνώρισή της ως πολιτικό κόμμα, οι υποστηρικτές της για πολλά χρόνια επέμεναν στον αυτοπροσδιορισμό τους ως «πολιτική κίνηση» (Γεωργιάδου, 2014α).

Ουσιαστικά, όπως φάνηκε στην πορεία πρόκειται για ένα «κόμμα-πολιτοφυλακή», δηλαδή για ένα κόμμα «που λειτουργεί σαν ιδιωτικός στρατός, με παραστρατιωτική δομή και με αυστηρή πειθαρχία και ιεραρχία» (Γεωργιάδου, 2014α:

---

⁵ Ο Νίκος Μιχαλολιάκος ξεκινά την πολιτική του πορεία στον ακροδεξιό χώρο ήδη από το 1973 όταν σε ηλικία 16 ετών εντάχθηκε στην ακροδεξιά οργάνωση του Κ.Πλεύρη «4^η Αυγούστου» (Κ4Α). Κατά την πορεία της ακτιβιστικής του δράσης φυλακίζεται δύο φορές για λιντσάρισμα δημοσιογράφων το 1976 και για συμμετοχή σε βομβιστικές επιθέσεις στην Αθήνα την περίοδο της Μεταπολίτευσης το 1978. Στην φυλακή έρχεται σε επαφή με τους πρωταίτιους της δικτατορίας, ενώ τον Σεπτέμβριο του 1984 χρίζεται επικεφαλής της νεολαίας της ΕΠΕΝ από τον φυλακισμένο δικτάτορα Παπαδόπουλο, θέση από την οποία ωστόσο θα παραιτηθεί λόγω πολιτικών αντιθέσεων μετά από λίγους μήνες.

13) ακολουθώντας πιστά την «αρχή του αρχηγού»⁶. Η θητεία του αρχηγού είναι ισόβια και στο πρόσωπό του συγκεντρώνεται ο απόλυτος ιδεολογικός και πολιτικός έλεγχος (Γεωργιάδου, 2014β).

Παρά τον αντικοινοβουλευτικό και αντικομματικό της χαρακτήρα, ο «Λαϊκός Σύνδεσμος - Χρυσή Αυγή» ιδρύθηκε επίσημα ως κόμμα το 1993. Συμμετείχε στις κοινοβουλευτικές εκλογές του 1996 με το σύνθημα «Ψηφίστε μας για να μας φοβηθούν», ωστόσο η πολιτική παρουσία της έως και το 2009 ήταν περιθωριακή. Μόλις το 2010 στις αυτοδιοικητικές εκλογές ο αρχηγός της, Νίκος Μιχαλολιάκος κέρδισε μια έδρα στο δημοτικό συμβούλιο του δήμου Αθηναίων ως δημοτικός σύμβουλος. Έκτοτε, άρχισε η ανοδική πορεία της οργάνωσης με αποκορύφωμα τις βουλευτικές «εκλογές-σεισμό» (Γεωργιάδου, 2014β) της 6^{ης} Μαΐου 2012, όταν και εισήλθε στο κοινοβούλιο κερδίζοντας 18 έδρες με ποσοστό που άγγιξε σχεδόν το 7%⁷ και το οποίο διατήρησε στις επόμενες βουλευτικές εκλογές.

Όσον αφορά το ιδεολογικό της πλαίσιο, η Χρυσή Αυγή αποτελεί ένα μόρφωμα παλαιών και νέων στοιχείων του ακροδεξιού χώρου. Διατηρεί μια φιλο-ναζιστική θέση, υποστηρίζοντας τον φυλετισμό, τον αντικομμουνισμό και τον αντισημιτισμό. Παράλληλα, εκσυγχρονίζοντας τις θέσεις τις και προσαρμόζοντάς τις στις υπάρχουσες συνθήκες, αποκτά έναν λόγο αντιμεταναστευτικό, αντικοινοβουλευτικό και αναδεικνύει την εθνική προτεραιότητα ενάντια στον καπιταλισμό και την παγκοσμιοποίηση.

Όπως μπορεί κανείς να διαβάσει στο ιδεολογικό μανιφέστο του 2012⁸, που είχε δημοσιευθεί στην επίσημη ιστοσελίδα της Χρυσής Αυγής, η οργάνωση αυτοχαρακτηρίζεται ως «το μοναδικό εθνικιστικό κίνημα στην Ελλάδα» που ασπάζεται την ιδεολογία του «λαϊκού εθνικισμού». Στοιχεία που αναδεικνύουν τη σύνδεσή της με

---

⁶ Πρόκειται για μετάφραση του χιτλερικού γερμανικού “ Führerprinzip” , η οποία επιβάλλει την απόλυτη υποταγή στο πρόσωπο του αρχηγού. Είναι το «συνταίριαγμα της απόλυτης υπευθυνότητας με την χωρίς περιορισμό απόλυτη εξουσία» (Λουκάς,1991).

⁷Βουλευτικές εκλογές Μαΐου 2012, Υπουργείο Εσωτερικών
[http://ekloges-prev.singularlogic.eu/v2012a/public/index.html#{"cls":"main","params":{}}](http://ekloges-prev.singularlogic.eu/v2012a/public/index.html#{)

⁸ Αναλυτικά το ιδεολογικό μανιφέστο: <http://www.xryshaygh.com/kinima/ideologia>

το White Power κίνημα είναι η ρητορική περί «αίματος, φυλής και καταγωγής» που αποτελεί και τον βασικό ιδεολογικό της πυρήνα και η αναγνώριση της φυλετικής ανισότητας των ανθρώπων.

«Σεβόμενοι την πνευματική, εθνική και φυλετική ανισότητα των ανθρώπων μπορούμε να οικοδομήσουμε κοινωνία δικαίου και ισονομίας. Αυτή η ισονομία είναι η απόδειξη της ηθικής υπέρβασης του Εθνικισμού και δείχνει πως δεν υφίσταται νομική διαφοροποίηση για να προφυλάξει θεσμικά τις φυσικά υπάρχουσες ανισότητες αφού αυτές αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της Φύσης και της Ζωής»⁹.

Μάλιστα, θεωρούν τους εαυτούς τους γνήσιους απογόνους και συνεχιστές των αρχαίων Ελλήνων. Η ελληνική φυλή έχει συγκεκριμένα κριτήρια και προκειμένου να χαρακτηριστεί κάποιος ως Έλληνας, πρέπει και οι δυο γονείς του να είναι Έλληνες και να ανήκουν στην 'ευρωπαϊκή φυλή' (Ellinas, 2013).

«Κυρίαρχη για εμάς τους Χρυσουγίτες η Ιδέα του Έθνους, η Ιδέα της Φυλής (...) Οι σημερινοί κάτοικοι της χώρας, οι ΑΛΗΘΙΝΟΙ και ΓΝΗΣΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ, αποτελούν την αυθεντική συνέχεια των Αρχαίων Ελλήνων, όπως έχει ήδη αποδείξει σήμερα πλέον εκτός της Ιστορίας, της γλωσσολογίας και της λαογραφίας και η γενετική επιστήμη και η ανθρωπολογία»¹⁰.

Δεύτερος άξονας γύρω από τον οποίο περιστρέφεται η δράση της οργάνωσης είναι η ύπαρξη εχθρών, η οποία βασίζεται στο τρίπτυχο που προαναφέρθηκε, και η χρήση της βίας με αυξομειώσεις πυκνότητας και έντασης στο πέρασμα των χρόνων. Τα περιστατικά που καταγράφονται οδήγησαν στον χαρακτηρισμό της Χ.Α. ως εγκληματικής οργάνωσης το 2012, όταν σύσσωμη η κοινοβουλευτική της ομάδα οδηγήθηκε στο εδώλιο του κατηγορουμένου¹¹. Συνολικά 69 πρόσωπα παραπέμφθηκαν

⁹ «Ταυτότητα», στο *Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή*, <http://www.xryshaygh.com/kinima#ixzz4xHqcmRsl>

¹⁰ «Ιδεολογία. Χρυσή Αυγή: Ένα κίνημα ιδεολογικό», στο *Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή* <http://www.xryshaygh.com/kinima/ideologia>

¹¹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την υπόθεση της Χρυσής Αυγής στο *XYZ Contagion* <https://xyzcontagion.wordpress.com/>. Το XYZ Contagion είναι ένα ερευνητικό πολιτικό-ιστορικό που

σε δίκη, η οποία άρχισε στις 20 Απριλίου του 2015 και διαρκεί μέχρι και τη στιγμή που γράφεται η παρούσα εργασία (2017). Οι εχθροί, σύμφωνα με τη Χρυσή Αυγή, διακρίνονται σε δυο κατηγορίες: στους ξένους και στους πολιτικούς αντιπάλους (Kontogiannis-Mandros & Paraskeva-Veloudogianni, 2014).

Οι «λαθρομετανάστες», όπως αναφέρονται, θεωρούνται ‘υπάνθρωποι’ και σύμφωνα με τη ρητορική του μίσους δεν μπορούν να ενσωματωθούν στην ελληνική κοινωνία. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στον ιστότοπο της Χρυσής Αυγής, απειλούν να αλλοιώσουν την εθνική ομοιογένεια και «να σπάσουν την φυλετική συνέχεια του Έθνους μας, μια συνέχεια τόσων χιλιάδων ετών»¹², γι’ αυτό και πρέπει να διωχθούν από τη χώρα. Χαρακτηριστική είναι η αντιμεταναστευτική δράση της οργάνωσης, ήδη από τη δεκαετία του 1990, με αποκορύφωμα την εγκατάστασή της στην περιοχή του Αγίου Παντελεήμονα στην Αθήνα το 2009, που αποτέλεσε ορμητήριο για πλήθος επιθέσεων, ξυλοδαρμών και δολοφονιών μεταναστών (βλ. χαρακτηριστικά την περίπτωση του Λουκμάν Σαχζάτ από το Πακιστάν). Παράλληλα η οργάνωση φρόντιζε, μέσω διάφορων δράσεων, να καλλιεργεί μια συμπάθεια προς τον ελληνικό λαό, εμφανιζόμενη ως προστάτιδα ηλικιωμένων, διοργανώνοντας συσσίτια «μόνο για Έλληνες» και παρέχοντας παραυπηρεσίες «νόμου και τάξης» (Γεωργιάδου, 2014α) σε Έλληνες πολίτες.

Όσον αφορά στη δεύτερη κατηγορία, των πολιτικών εχθρών, αυτοί εντοπίζονται σε πολιτικά μέλη της κυβέρνησης και άλλων πολιτικών κομμάτων, κυρίως στον χώρο της Αριστεράς (Kontogiannis-Mandros & Paraskeva-Veloudogianni, 2014). Η τακτική που χρησιμοποιείται παραμένει η ίδια και δεν είναι άλλη από τη χρήση βίας τόσο σε λεκτικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Ο προπηλακισμός πολιτικών προσώπων και οι επιθέσεις σε άτομα που υποστηρίζουν αριστερές ιδεολογίες είτε μπορεί να θεωρηθούν λόγω εμφάνισης (sic) αριστεροί είναι συχνές στους δρόμους της Αθήνας. Φυσικά ανώτερος εχθρός όλων θεωρούνται οι Εβραίοι και η παγκόσμια συνομωσία που

δημιουργήθηκε το 2011 και δραστηριοποιείται δημοσιεύοντας πρωτότυπα άρθρα και αφηγήσεις κυρίως αντιφασιστικού και αντιεθνικιστικού χαρακτήρα.

¹²« Ιδεολογία. Χρυσή Αυγή: Ένα κίνημα ιδεολογικό», στο *Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή* <http://www.xryshaygh.com/kinima/ideologia>.

εξυφάνεται από αυτούς κατά του «λευκού έθνους» (Kontogiannis-Mandros & Paraskeva-Veloudogianni, 2014).

Παράλληλα, η Χρυσή Αυγή δημιούργησε το Μέτωπο Νεολαίας και άρχισε να εκδίδει το 1998 το περιοδικό *Αντεπίθεση*, στο πλαίσιο της προπαγανδιστικής της εκστρατείας προκειμένου να διεισδύσει στο νεανικό κοινό και να επιτύχει τη στρατολόγηση νέων μελών. Όπως αναφέρεται σε άρθρο μέλους της οργάνωσης, χώροι δράσεις του Μετώπου Νεολαίας επελέγησαν εκείνοι «όπου η νεολαία δίνει το μαζικό παρών όπως η μουσική και τα γήπεδα»¹³.

Όσον αφορά τον χώρο της μουσικής, το 1999 δημιουργήθηκε το ελληνικό παράρτημα του Blood & Honour¹⁴ με έδρα την Αθήνα, το οποίο ανέλαβε την οργάνωση και την προώθηση μιας πολιτικοποιημένης μουσικής σκηνής που διαπνέεται από τις αρχές της οργάνωσης. Η οργάνωση δραστηριοποιείται κυρίως μέσω του διαδικτυακού χώρου όπου έχει δημιουργήσει μια «μουσικο-πολιτική» ιστοσελίδα ενημέρωσης για τα νέα της οργάνωσης και για νέες μουσικές κυκλοφορίες τραγουδιών και CDs.

Η μουσική αυτή σκηνή στρατεύεται υπέρ των ιδεών του White Power κινήματος και δημιουργεί αυτό που τα μέλη της χαρακτηρίζουν ως “λευκή μουσική” ή “μουσική της λευκής δύναμης”. Στις επόμενες ενότητες, θα γίνει αρχικά λόγος για τον ρόλο της μουσικής στα κινήματα και για την ιστορία και οργάνωση της White Power μουσικής σε παγκόσμιο επίπεδο και στη συνέχεια θα πραγματοποιηθεί μια προσπάθεια παρουσίασης και αποτύπωσης της ιστορίας, οργάνωσης και δράσης της ελληνικής μουσικής σκηνής.

---

¹³ Από κείμενο του Γ. Μάστορα, στην εφημερίδα ΧΡΥΣΗ ΑΥΓΗ, Ιούνιος 1999 το οποίο παρατίθεται στο παράθεμα (εικόνα δ.1.).

¹⁴ Αναλυτικά στοιχεία για την ιστορία και τη δράση της οργάνωσης αρχικά σε διεθνές και στη συνέχεια σε εγχώριο επίπεδο παρουσιάζονται σε επόμενη ενότητα της παρούσας εργασίας.

3. White Power Μουσική

Η White Power μουσική αποτελεί το σάουντρακ του λευκού ακτιβισμού. Λειτουργεί ως ισχυρό εργαλείο πολιτικής προπαγάνδας της ρατσιστικής ιδεολογίας, που αξιοποιείται από το White Power κίνημα κυρίως τις τελευταίες δεκαετίες. Η μουσική αυτή λειτουργεί σαν μια «ομπρέλα» υπό την οποία εντάσσονται διάφορες τοπικές μουσικές σκηνές και είδη ρατσιστικής μουσικής από όλο τον κόσμο (Dyck, 2016). Η σύνδεση μουσικής και πολιτικής είναι κάτι δεδομένο. Η στενή σύνδεση των δύο χώρων έχει μελετηθεί και έχει αναδείξει τον σημαντικό ρόλο της μουσικής στην επιρροή του πλήθους, που άλλωστε είναι και ένα από τα βασικά ζητούμενα της πολιτικής.

3.1. Προέλευση και ιστορική πορεία της White Power μουσικής – Η skinhead υποκουλτούρα

Όπως προκύπτει τόσο από μελέτες όσο και από καταγραφές των ίδιων των συμμετεχόντων του White Power κινήματος σε έντυπα και ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις, η δημιουργία και η ανάπτυξη της White Power μουσικής συνδέεται με τη νεανική υποκουλτούρα των skinheads της Μ. Βρετανίας στις δεκαετίες 1960 και 1970.

Τα χρόνια που ακολούθησαν το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο αποτέλεσαν μια περίοδο οικονομικού μαρασμού και έντονων ταξικών αντιθέσεων για τη βρετανική κοινωνία, δημιουργώντας ένα πρόσφορο κοινωνικό πλαίσιο για την ανάπτυξη νεανικών υποκουλτούρων, όπως των mods και της μετεξέλιξής τους, των skinheads (Συμβουλίδης, 2008). Οι υποκουλτούρες αυτές ενεργοποιήθηκαν ως απάντηση των νεαρών ατόμων, της εργατικής κυρίως τάξης, αλλά και των μεσοαστικών οικογενειών (κυρίως των πρώτων¹⁵) στο ασταθές και μεταβαλλόμενο κοινωνικό, οικονομικό,

---

¹⁵ Οι mods ήταν μια νεανική υποκουλτούρα που αναπτύχθηκε στη Μ. Βρετανία τη δεκαετία του 1960. Προέρχονταν από μεσοαστικές οικογένειες και δημιούργησαν ένα νεανικό τρόπο ζωής βασισμένο στον καταναλωτισμό, τα ακριβά ρούχα και την αγάπη για τα μαύρα είδη μουσικής (Συμβουλίδης, 2008). Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Terry Rawlings, (2000). *Mod: A very British phenomenon*. Λονδίνο: Omnibus Press και Dick Hebdige, (1979). *Subculture: The meaning of style*. London: Routledge.

πολιτιστικό και πολιτικό σκηνικό της βρετανικής κοινωνίας (Worley, 2013), μέσω της υιοθέτησης ενός συγκεκριμένου στιλ εμφάνισης και μουσικής.

Πιο συγκεκριμένα, οι πρώτοι skinheads εμφανίστηκαν γύρω στα 1968 στο λονδρέζικο προάστιο του East End¹⁶ (Συμβουλίδης, 2008, Worley, 2013). Προέρχονταν από απόλυτα στερημένες εργατικές συνοικίες, με μεγάλα ποσοστά νεανικής ανεργίας, αυξημένα μεταναστευτικά ρεύματα και έντονα οικονομικά προβλήματα (Worley, 2013). Μέσω της συμπεριφοράς και της μουσικής τους διαμόρφωσαν ένα πολιτικό στιλ διά του οποίου εξέφραζαν δυσαρέσκεια και μίσος για την κατάσταση που βίωναν. Πέρα από την απέχθεια για την επιδείνωση της κατάστασης της εργατικής τάξης, έρχονταν αντιμέτωποι και με το αίσθημα του αποκλεισμού από τις νεανικές υποκουλτούρες μεσο-αστικής προέλευσης, όπως οι hippies (Αστρινάκης, 1991, Clarke, 1993). Την κοσμοθεωρία τους συμπλήρωναν η έλλειψη εμπιστοσύνης στους πολιτικούς, το μίσος για τις ανώτερες κοινωνικές τάξεις και τις μεγάλες επιχειρήσεις (Συμβουλίδης, 2008).

Η ιδιαίτερη εμφάνιση που υιοθέτησαν οι skinheads τους έκανε διακριτούς μεταξύ των άλλων υποκουλτούρων. Χαρακτηριστικά του στιλ τους ήταν το ξυρισμένο κεφάλι, τα φαρδιά τζιν με μεγάλο ρεβέρ, χονδρές πέτσινες ζώνες και τιράντες, καρό ή στρατιωτικά πουκάμισα ή εναλλακτικά ολόσωμες φόρμες εργοστασίου. Απαραίτητες ήταν οι χονδρές, ψηλές μπότες ή τα στρατιωτικά άρβυλα (Αστρινάκης, 1991). Όπως εύστοχα έχει διατυπωθεί από τον P.Cohen (1972) οι skinheads αποτελούσαν «μια καρικατούρα του εργάτη-προτύπου».

Αν και το πρώτο κύμα skinheads που εμφανίστηκε τη δεκαετία του 1960 δεν είχε σαφή πολιτική τοποθέτηση, έκδηλα ήταν τα αισθήματα του πατριωτισμού, της άμυνας της τοπικής εδαφικότητας, της προσπάθειας αποκατάστασης της ακεραιότητας των αξιών της εργατικής κουλτούρας και της ανάδειξης της αρρενωπότητάς τους

---

¹⁶ Το West End υπήρξε ένα από τα πιο φτωχά και υποβαθμισμένα λονδρέζικα προάστια του Λονδίνου και μια από τις κύριες συνοικίες όπου ζούσαν ήδη από το 1890 μαζικά Εβραίοι πρόσφυγες από Ρωσία και Ανατολική Ευρώπη. Αργότερα τη δεκαετία του 1960 αποτέλεσε περιοχή εισροής οικονομικών μεταναστών από το Μπαγκλαντές. Λόγω των αντισημιτικών και ρατσιστικών πεποιθήσεων των ντόπιων κατοίκων αποτελούσε σημαντικό στόχο στρατολόγησης οπαδών από το Εθνικό Μέτωπο (National Front).

(Hebdige, 1979). «Επιθετικοί προλετάριοι, πουριτανοί και σοβινιστές», όπως περιγράφονται από τον P. Cohen (1972), δεν έχαναν την ευκαιρία να εκφράσουν με πράξεις τις θέσεις τους. Αυτό αποτυπώνεται χαρακτηριστικά στα φαινόμενα του Raki-bashing¹⁷ και Queer-bashing¹⁸, δηλαδή της άγριας καταδίωξης και του ξυλοδαρμού εθνικών μειονοτήτων, κυρίως Πακιστανών και ομοφυλόφιλων (Αστρινάκης, 1991).

Γύρω στα 1976-1977 και ενώ η Βρετανία βίωνε την περίοδο της Πετρελαϊκής Κρίσης, με την εργατική τάξη να βρίσκεται σε δεινή θέση λόγω της ακρίβειας, πραγματοποιήθηκε μια αναβίωση των skinheads, που είχαν χαθεί από το προσκήνιο τα προηγούμενα χρόνια. Αυτήν τη φορά η παρουσία τους ήταν θεαματική τόσο σε πληθυσμό όσο και σε μαχητικότητα συνδεδεμένη με το μουσικό ρεύμα πανκ (Αστρινάκης, 1991).

Το πανκ υπήρξε ένα «σαρωτικό νεανικό φαινόμενο» (Συμβουλίδης, 2008: 44), το οποίο αμφισβητούσε τις κοινωνικές νόρμες του δυτικού κόσμου συνδυάζοντας τη μουσική με την πολιτικοποίηση. Το είδος της πανκ μουσικής μέσω του οποίου το νέο κύμα των skinheads βρήκαν χώρο έκφρασης ήταν το Oi!.¹⁹ Οι skinheads αυτοί έφεραν τις αξίες και τους κώδικες του πρώτου κύματος εξελίσσοντάς την εμφάνισή τους προς το επιθετικότερο.

Αν και οι πρώτες Oi! μπάντες δήλωναν «απολιτικές» (Brown, 2004), σύντομα υπήρξαν εντάσεις πολιτικού χαρακτήρα μεταξύ τους, μετατρέποντας τη μουσική σκηνή σε πεδίο ισχυρής πόλωσης μεταξύ της Αριστεράς και της άκρας Δεξιάς. Από τη μια,

---

¹⁷ Αποτελεί βασικό συμπεριφορικό στοιχείο των skinheads. Ο ξυλοδαρμός των Πακιστανών (1964-1970) συνδέεται με την ιστορική συγκυρία της άφιξής τους ως μετανάστες στις πόλεις επεξεργασίας βάμβακος στο Lancashire. Οι φόβοι του ξένου ανταγωνισμού, της πτώσης της ζήτησης και των μισθών δημιουργούσαν κοινωνική ένταση και αναταραχή με αποτέλεσμα τη στοχοποίηση των Πακιστανών (Αστρινάκης, 1991: 65-66).

¹⁸ Το queer-bashing, η επίθεση δηλαδή σε άτομα μη ετεροφυλόφιλα, εμφανίζεται ως αντίδραση ενάντια στην αλλοίωση των διαθέσιμων παραδοσιακών προτύπων αρρενωπότητας (Clarke, 2006). Η επίδειξη αρρενωπότητας είναι πολύ σημαντική στην υποκοουλτούρα των skinheads, που διαρθρώνεται βάσει του αξιολογικού τρίπτυχου «σκληρότητα-ιεραρχία-υποταγή» (Αστρινάκης, 1988).

¹⁹ Το μουσικό είδος Oi! που αποτελεί παρακλάδι του punk πήρε το όνομα του το 1980 από το τραγούδι "Oi! Oi! Oi!" των Cockney Rejects και σημαίνει «ει», «για» στην αργκό του νοτιοανατολικού Λονδίνου. «Νονός» της σκηνής υπήρξε ο δημοσιογράφος του μουσικού περιοδικού *Sounds*, Garry Bushell (Συμβουλίδης, 2008). Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Oi! βλέπε και κείμενο του ίδιου του Bushell στο <http://web.archive.org/web/20080731120915/http://www.garry-bushell.co.uk/oi/index.asp>.

υπήρχαν skinheads με κάθε άλλο παρά ρατσιστικές αντιλήψεις που εντάσσονταν σε πολυπολιτισμικές παρέες και, από την άλλη, την ίδια περίοδο είχαν αρχίσει να εμφανίζονται μπάντες που συνδέονταν με το White Power κίνημα. Προέκυψε λοιπόν ένα σχίσμα στην υποκοουλτούρα των skinheads, οι οποίοι διαχωρίστηκαν σε υποομάδες που επιδίδονταν σε διαμάχες «περί αυθεντικότητας» (Brown, 2004: 158).

Είναι αναμφισβήτητο ότι στη Βρετανία της δεκαετίας του 1970 το πιο αναγνωρίσιμο κομμάτι των skinheads ήταν αυτό που συνδέθηκε με την Ακροδεξιά. Ωστόσο, δεν πρέπει να παραβλέπονται και άλλες ομάδες skinheads που αναπτύχθηκαν και δραστηριοποιήθηκαν προς αντίθετες πολιτικές κατευθύνσεις. Αρκετά μέλη συγκέντρωναν οι “Αυθεντικοί skinheads”, διάδοχοι του πρώτου κύματος και άρα απολιτικοί, οι “S.H.A.R.P.” (Skin Heads Against Racial Prejudice), με αναρχικό προσανατολισμό και οι “Κόκκινοι skinheads” με μαρξιστικές πολιτικές θέσεις.

Την περίοδο της αναβίωσης του δεύτερου κύματος στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και στις αρχές της δεκαετίας του 1980 στη Βρετανία παρατηρήθηκε οικονομική ύφεση, μεγάλα ποσοστά ανεργίας και αύξηση της μετανάστευσης. Έχοντας δημιουργήσει μια εικόνα συνδεδεμένη με τη βία, καθώς και με πατριωτικές και εθνικιστικές αντιλήψεις, αποτέλεσαν στόχο στρατολόγησης για το Εθνικό Μέτωπο (National Front). Πρόκειται για το εθνικιστικό κόμμα που δραστηριοποιούνταν την ίδια περίοδο με επικεφαλής τον Martin Webster. Αντλούσε υποστηρικτές από υποβαθμισμένες περιοχές του αγγλικού Νότου, περιοχές προέλευσης και της πλειονότητας των skinheads.

Ο Webster αντιλαμβανόμενος την πολιτική δύναμη της μουσικής και εκμεταλλευόμενος τις εθνικιστικές αντιλήψεις που έφεραν πολλοί από τους οπαδούς του Oi!, αποφάσισε να αποκτήσει τον έλεγχο της συγκεκριμένης μουσικής σκηνής με το όραμα της δημιουργίας ενός skinhead «στρατού» (Συμβουλίδης, 2008). Χαρακτηριστική κίνηση αποτέλεσε η ίδρυση της δισκογραφικής εταιρείας White Noise το 1982 από το Εθνικό Μέτωπο, οι ηχογραφήσεις της οποίας απευθύνονταν κυρίως στο skinhead κοινό.

Κεντρικό ρόλο στην εξάπλωση του Oi! και την καθιέρωσή του ως τη μουσική της νεοναζιστικής νεολαίας διεθνώς έπαιξε ο τραγουδιστής και αρχηγός της μπάντας Skrewdriver, ο Ian Stuart Donaldson (1957-1993). Η ακτιβιστική του δράση για την εξάπλωση της νεοναζιστικής ιδεολογίας εκτός των συνόρων της Βρετανίας ήταν τόσο σημαντική που τον καθιέρωσε σε «φιγούρα-σύμβολο για τους ακροδεξιούς skinheads» (Συμβουλίδης, 2008: 80) και σε «πατέρα της White Power μουσικής όπως αναπτύχθηκε τη δεκαετία του 1980» (Corte & Edwards, 2008).

Οργανωμένος στο Εθνικό Μέτωπο και θαυμαστής της ναζιστικής ιδεολογίας, ο Donaldson βοήθησε στον έλεγχο της μουσικής σκηνής. Ενίσχυσε τις σχέσεις με τη Γερμανία και άνοιξε τον δρόμο για την εξάπλωση της White Power μουσικής σε παγκόσμιο επίπεδο. Το 1987 μετά από την παραίτησή του από το Εθνικό Μέτωπο ίδρυσε τη ναζιστική οργάνωση “Blood & Honour” (Αίμα & Τιμή), που ανέλαβε έκτοτε τη διεθνή μουσική σκηνή με την ίδρυση τοπικών παραρτημάτων σε Ευρώπη και Αμερική. Ο θάνατός του σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα στις 23/09/1993 αποτέλεσε μεγάλο πλήγμα για τους οπαδούς του White Power κινήματος, που τον τιμούν ακόμα και σήμερα διοργανώνοντας συναυλίες στις ημερομηνίες των γενεθλίων αλλά και του θανάτου του.

3.2. BLOOD & HONOUR (B & H)

Μετά τη διάσπαση του βρετανικού Εθνικού Μετώπου (NF) το 1986 και την αποχώρηση πολλών συγκροτημάτων από το White Noise Club (που μέχρι τότε διοργάνωνε τις συναυλίες και είχε τον έλεγχο της μουσικής σκηνής), ο Ian Stuart Donaldson σε συνεργασία με άλλες μπάντες της βρετανικής White Power σκηνής αποφάσισαν να ιδρύσουν την «ανεξάρτητη φωνή της ακροδεξιάς αντίστασης»²⁰, ένα

---

²⁰ «History: When the storm breaks!», στο *B & H Worldwide* <https://www.bloodandhonourworldwide.co.uk/bhww/history/>

αυτοοργανωμένο δίκτυο που θα υποστήριζε τους ακτιβιστές και τις δραστηριότητες του κινήματος. Δημιουργήθηκε έτσι το μουσικό νεοναζιστικό δίκτυο Blood & Honour.

Βασική αρχή, από το ξεκίνημά του μέχρι και σήμερα, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στην αρχική σελίδα της επίσημης ιστοσελίδας του²¹, είναι ότι δεν πρόσκειται σε κάποιο κόμμα, κίνημα ή οργάνωση. Είναι μια ανεξάρτητη δύναμη που αντανακλά τις απόψεις όλων των εθνικιστών μουσικών υποστηρικτών (Shaffer, 2017) και υποστηρίζει όλους όσοι ενισχύουν τις δραστηριότητες και το έργο του για την υπεράσπιση του λαού του, (εννοώντας τη λευκή φυλή), με 'αξιότιμο' τρόπο.

Το όνομα Blood & Honour προέκυψε από το ομότιτλο άλμπουμ των Skrewdriver που κυκλοφόρησε το 1985, αντλώντας έμπνευση από τις αρχές του ναζισμού και το οποίο μεταφράζει το γνωστό σύνθημα του Χίτλερ "Blut und Ehre" (Shaffer, 2017). Συχνά το Blood & Honour συμβολίζεται με τον κωδικό αριθμό 28, που προκύπτει από τα Β και Η, το δεύτερο και όγδοο γράμμα του λατινικού αλφαβήτου και αναφέρεται ως "Brotherhood 28".

Τον Ιούλιο του 1987 εκδόθηκε το πρώτο τεύχος του περιοδικού *Blood & Honour* υπό τον τίτλο "The Independent Voice of Rock Against Communism, When the Storm Breaks!". Όπως έγραφε στο συντακτικό σημείωμα ο Ian Stuart Donaldson, το *Blood & Honour* επρόκειτο να είναι το νέο ανεξάρτητο φύλλο της R.A.C., το οποίο θα υποστηριζόταν από ανθρώπους που νοιάζονταν πραγματικά για την εθνικιστική μουσική σκηνή και όχι για το προσωπικό οικονομικό και πολιτικό τους κέρδος (Forbes & Stampton, 2015).

Μετά την κυκλοφορία κάποιων τευχών και μέχρι το τέλος του 1988, το περιοδικό από οχτασέλιδο που ξεκίνησε, εξέδιδε πλέον δεκαέξι σελίδες. Στις στήλες του φιλοξενούνταν κριτικές συναυλιών, συνεντεύξεις συγκροτημάτων, σίχοι τραγουδιών, δισκογραφία, γράμματα αναγνωστών και γενικότερα όλα τα νέα της White Power μουσικής σκηνής.

---

²¹ *Blood & Honour worldwide* <https://www.bloodandhonourworldwide.co.uk/bhww/>

Την περίοδο εκείνη στη Μ. Βρετανία η μουσική των skinheads γνώριζε ιδιαίτερη άνθιση, με συγκροτήματα όπως οι *Skrewdriver*, *Brutal Attack*, *Skullhead*, *No Remorse* να πραγματοποιούν συναυλίες σε εβδομαδιαία βάση. Οι συναυλίες αυτές αν και διαδίδονταν από στόμα σε στόμα είχαν μεγάλη απήχηση και χρηματοδοτούσαν το ακροδεξιό κίνημα της Ευρώπης. Από την εμφάνισή του και έπειτα το *Blood & Honour*, ανέλαβε με μεγάλη επιτυχία τη διοργάνωση των *White Power* συναυλιών. Η πρώτη του «μουσική» συναυλία πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 1987 στο Λονδίνο προσελκύοντας εκατοντάδες θεατές, κυρίως άνδρες, οι οποίοι χόρευαν υπό τους ρυθμούς ναζιστικών τραγουδιών με ρατσιστικό και αντιμεταναστευτικό περιεχόμενο, χαιρετώντας ναζιστικά και φωνάζοντας «Sieg Heil» (Shaffer, 2017).

Άλλος τομέας δραστηριοποίησης του περιοδικού *Blood & Honour* ήταν η διαφήμιση προϊόντων της *White Power* μουσικής σκηνής, όπως CDs, αξεσουάρ και μπλουζάκια των συγκροτημάτων με ναζιστικά λογότυπα. Οργανώθηκε έτσι το εμπορικό τμήμα του κινήματος κάνοντας το περιοδικό τόσο δημοφιλές που τα τεύχη του εξαντλούνταν αμέσως μετά την κυκλοφορία τους (Forbes & Stampton, 2015).

Τη δεκαετία του 1990 το *Blood & Honour* αποτέλεσε την ενοποιητική δύναμη της νεοναζιστικής νεολαίας συνεχίζοντας να αποκτά νέα μέλη και συνδρομητές που δεν περιορίζονταν πλέον μόνο στη Βρετανία, αλλά επεκτείνονταν σε κάθε χώρα σχεδόν της Δυτικής Ευρώπης (Shaffer, 2017), έως και την Αμερική. Μετά από έκκληση για ενότητα όλων των skinheads, ανέπτυξε ισχυρούς δεσμούς με τη διεθνή ναζιστική οργάνωση *Combat 18*²², η οποία έγινε το ένοπλο τμήμα του. Οργανώνονταν συναυλίες, μουσικά φεστιβάλ και προωθούνταν μουσικοί δίσκοι της 'λευκής δύναμης'. Παρά τις κρατικές πιέσεις και απαγορεύσεις η οργάνωση συνεχίζει να εξαπλώνει τη δράση της και να αποκτά συνεχώς νέους υποστηρικτές.

---

²² Η *Combat 18* δημιουργήθηκε λίγο πριν τον θάνατο του I. S. Donaldson σε μια παμπ του ανατολικού Λονδίνου από σαράντα περίπου άτομα. Ο αριθμός 18 αναφέρεται στον πρώτο και το όγδοο γράμμα της αλφαβήτου, «A.H.», δηλαδή «Adolph Hitler», ενώ λογότυπο της οργάνωσης είναι η νεκροκεφαλή των SS-Totenkopfverbände.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που αντλήθηκαν από την επίσημη ιστοσελίδα της²³, σήμερα η οργάνωση διαθέτει οργανωμένα παραρτήματα σε πάρα πολλές χώρες (Αυστραλία, Αυστρία, Βουλγαρία, Βέλγιο, Καναδά, Χιλή, Κροατία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ολλανδία, Ιταλία, Νέα Ζηλανδία, Πορτογαλία, Σερβία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία).

3.3. Οργάνωση και λειτουργία της White Power μουσικής σκηνής

Όπως προαναφέρθηκε, το πιο αντιπροσωπευτικό εργαλείο για την παρούσα έρευνα θεωρείται η έννοια της «σκηνής», την οποία πέρα από τη μουσική και τα τραγούδια συνθέτουν τα μουσικά συγκροτήματα, οι συναυλίες, τα φεστιβάλ, οι δισκογραφικές εταιρίες, οι ηχογραφήσεις και οι αναμεταδόσεις σε ραδιόφωνα κυρίως διαδικτυακά, τα σύμβολα, τα τατουάζ, η διακίνηση κινηματικών περιοδικών (fanzines), οι ιστοσελίδες που ασχολούνται με αυτήν και οι ακτιβιστές που αγωνίζονται για την εδραίωση και την εξάπλωσή της (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006).

Όπως κάθε τυπική μουσική σκηνή, έτσι και αυτή της White Power μπορεί να εντοπιστεί στα τρία επίπεδα οργάνωσης: στο τοπικό, το υπερτοπικό και το εικονικό. Στην περίπτωση του White Power κινήματος αξιοποιούνται εξίσου και τα τρία επίπεδα για την ενίσχυση της παρουσίας του στα πολιτικά δρώμενα.

α. Τοπικό επίπεδο (μπάντες, στυλ, συναυλίες)

Το τοπικό επίπεδο αποτελείται από μικρά διαπροσωπικά δίκτυα, εντός των οποίων τα μέλη συμμετέχουν στην πολιτική κοινωνικοποίηση, στην οριοθέτηση των συνόρων τους και σε άλλες πολιτιστικές πρακτικές που δημιουργούν στενές σχέσεις μεταξύ ατόμων με κοινή ιδεολογία (Futrell & Simi, 2004). Η μουσική αποτελεί μέρος μιας δημιουργικής διαδικασίας μέσω της οποίας τα μέλη μοιράζονται κοινές αφηγήσεις

---

²³ B&H Worldwide Contacts, στο <https://www.bloodandhonourworldwide.co.uk/bhww/>

της καθημερινότητάς τους (Bennett & Peterson, 2004). Οι δραστηριότητες εντός αυτού του επιπέδου εκτείνονται από φιλικές συγκεντρώσεις σε σπίτια, πάρτι έως συναυλίες σε τοπικούς χώρους ψυχαγωγίας.

Η δημιουργία μιας μπάντας είναι η βασική μορφή οργάνωσης της μουσικής σκηνής σε τοπικό επίπεδο. Τα μέλη κάθε μπάντας συνδέονται μέσω κοινών πεποιθήσεων, στόχων, ενασχολήσεων και ενός πανομοιότυπου τρόπου εμφάνισης και στάσης ζωής. Συνήθως έχουν ήδη ασπαστεί τη «λευκή ιδεολογία» και θεωρούν τους εαυτούς τους ξεχωριστούς εκφράζοντας αισθήματα ανωτερότητας και μοναδικότητας, αφού θεωρούν ότι είναι γνώστες της «αλήθειας» περί σκοπιμοτήτων εξόντωσης της λευκής φυλής. Παρουσιάζονται, επομένως, ως ακτιβιστές που χρησιμοποιούν ως εργαλείο τη μουσική προκειμένου να απαλλάξουν τους άλλους, και κυρίως τους νέους, από το πέπλο της άγνοιας που θεωρούν ότι τους καλύπτει και να τους καθοδηγήσουν στον σωστό, κατ' αυτούς, δρόμο (Simi & Futrell, 2010).

Συχνό φαινόμενο της μουσικής αυτής σκηνής είναι η εμφάνιση των one-man-bands. Πρόκειται για μπάντες οι οποίες απαρτίζονται από ένα μόνο άτομο που ουσιαστικά συνθέτει τη μουσική και τους στίχους και ηχογραφεί όλα τα μουσικά όργανα που επιλέγει να χρησιμοποιήσει. Ωστόσο, αν και ένα πρόσωπο, εμφανίζεται πάντα υπό το όνομα μιας μπάντας ή με κάποιο ψευδώνυμο.

Η πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση παίζει σημαντικό ρόλο στην δημιουργία συλλογικής ταυτότητας, στην πρόκληση συναισθημάτων που δεσμεύουν τα μέλη στην ενεργητική συμμετοχή και στη δράση βάσει των αξιών και των στόχων του κινήματος. Για τον λόγο αυτόν, ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 οι μουσικές εκδηλώσεις και οι συναυλίες που διοργανώνονται από τους φορείς του κινήματος σε τοπικό επίπεδο αποτελούν τις σημαντικότερες συγκεντρώσεις (Simi & Futrell, 2006), καθώς είναι γόνιμο έδαφος για τη μύηση και την εκπαίδευση νέων μελών (Taylor & Rambo, 2013), αλλά και σημαντική πηγή οικονομικών εσόδων (Eyerman, 2002).

Οι συναυλίες πραγματοποιούνται ως κλειστές εκδηλώσεις σε τοπικά μπαρ με συγκεκριμένη λίστα καλεσμένων, ώστε να εξασφαλίζεται η 'αγνότητα' του χώρου και η

προστασία του από πολιτικούς 'εχθρούς' (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006). Ακόμα και όταν οι εκδηλώσεις είναι πιο ανοιχτού τύπου, επιβάλλεται η επίδειξη συμβόλων συμμετοχής στο κίνημα και η εγγύηση μελών για την είσοδο μη γνωστών ατόμων (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006).

Οι συναυλίες της White Power μουσικής σκηνής ακολουθούν ένα συγκεκριμένο τρόπο οργάνωσης που παραπέμπει σε τελετουργία. Αρχικά εκφωνούνται σύντομοι πολιτικοί λόγοι από ενεργούς ακτιβιστές και στη συνέχεια τη δράση αναλαμβάνουν τέσσερις έως επτά μπάντες (Futrell & Simi, 2004). Στον χώρο μπορεί κανείς να προμηθευτεί υλικό του κινήματος, όπως βιβλία, CDs, μπλουζάκια και άλλα αντικείμενα και αξεσουάρ (Corte & Edwards, 2008). Μεγαλύτερα σε ηλικία μέλη βρίσκονται στο χώρο παρακινώντας συζητήσεις, προσεγγίζοντας τους νεαρούς συμμετέχοντες, ακόμα και δωρίζοντάς τους CDs, κίνηση που δημιουργεί κάποιου είδους 'υποχρέωση' απέναντι στο κίνημα (Corte & Edwards, 2008).

Τελετουργικές δραστηριότητες που πλαισιώνουν τις συναυλίες είναι το συλλογικό τραγούδι παράλληλα με τη μπάντα, διάφοροι τύποι χορών²⁴, οι ναζιστικοί χαιρετισμοί και τα σύμβολα, όπως τα τατουάζ και τα συνθήματα, τύπου "Sieg Heil", "White Power", "White Pride" καθώς και οι ύμνοι στο κλείσιμο της βραδιάς. Οι τελετουργικού τύπου δραστηριότητες φροντίζουν να υπενθυμίζουν στα μέλη τους λόγους για τους οποίους δεσμεύονται στο κίνημα, να καλλιεργούν ισχυρά αισθήματα συλλογικής ταυτότητας και να νοηματοδοτούν τις δράσεις και τους σκοπούς που αυτές εξυπηρετούν.

Η ατμόσφαιρα που δημιουργείται λειτουργεί ως κάθαρση από την καθημερινή καταπίεση των μελών λόγω των περιορισμών που υφίστανται στην έκφραση της ρατσιστικής τους ιδεολογίας (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006). Οι εκδηλώσεις αυτές αποτελούν έναν «ελεύθερο χώρο», όπου οι συμμετέχοντες μπορούν ανεμπόδιστα να

---

²⁴ Κάθε μουσικό είδος αλλά και κάθε υποκοουλτούρα υιοθετεί το δικό της τύπο χορού. Χαρακτηριστικό της White power μουσικής σκηνής είναι το slam dancing, που βασίζεται σε επιθετικά σπρωξίματα μεταξύ των συμμετεχόντων και σε μια αναπαράσταση πάλης ως μέρος μιας γενικότερης στιλιστικής παράστασης βίας (Simi & Futrell, 2010).

εκφράσουν τις ρατσιστικές τους πεποιθήσεις εισπράττοντας αισθήματα υπερηφάνειας, αποδοχής, ευχαρίστησης και αλληλεγγύης (Simi & Futrell, 2010). Το γεγονός ότι οι διοργανώσεις είναι παράνομες, λόγω των αντιρατσιστικών νόμων που ισχύουν στα περισσότερα κράτη, προσδίδει σε αυτές ακόμα μεγαλύτερη συναισθηματική αξία (Eyerman, 2002).

Η φυσική παρουσία στις συναυλίες δίνει στους παρευρισκόμενους την ευκαιρία να αισθανθούν τη μουσική και τα νοήματα που αυτή εμπεριέχει με όλο τους το σώμα, με τις κινήσεις και την επαφή. Η συλλογική εμπειρία δημιουργεί συναισθηματικούς δεσμούς μεταξύ των μελών, ενδυναμώνοντας την αίσθηση ότι ανήκουν σε μια ευρύτερη ομάδα και ενισχύοντας τη συλλογική ταυτότητα.

β. Υπερτοπικό επίπεδο (φεστιβάλ)

Το υπερτοπικό επίπεδο αφορά ευρέως διασκορπισμένες τοπικές μουσικές σκηνές που βρίσκονται σε τακτική επικοινωνία λόγω της ενασχόλησής τους με ένα συγκεκριμένο μουσικό είδος και τρόπο ζωής. Όπως αναφέρουν οι Bennett & Peterson (2004), κάθε τοπική μουσική σκηνή που σέβεται τον εαυτό της βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με άλλες μουσικές σκηνές μέσω της ανταλλαγής ηχογραφήσεων και περιοδικών, της επαφής των συγκροτημάτων και των υποστηρικτών τους.

Σημαντικό ρόλο για τη διατήρηση των κοινοτήτων αυτών διαδραματίζει και πάλι η πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση, η οποία πραγματοποιείται μέσω των φεστιβάλ. Με τον όρο «φεστιβάλ» χαρακτηρίζονται πολυήμερες εκδηλώσεις, που διοργανώνονται τακτικά και φέρνουν σε επαφή υποστηρικτές απομακρυσμένων μουσικών σκηνών, προκειμένου να απολαύσουν το είδος μουσικής με το οποίο ασχολούνται και να βιώσουν ελεύθερα την εμπειρία του τρόπου ζωής που οραματίζονται, χωρίς να ανησυχούν για τις προσδοκίες των γύρω τους (Bennett & Peterson, 2004: 9-10).

Τα μουσικά φεστιβάλ που διοργανώνονται από διάφορους φορείς της White Power μουσικής σκηνής θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικές εκδηλώσεις, αφού καταφέρνουν να συγκεντρώσουν και να φέρουν σε στενή επαφή μεγάλο αριθμό υποστηρικτών της λευκής ιδεολογίας, προερχόμενων από διαφορετικές περιοχές, πραγματοποιώντας με τον τρόπο αυτό τις απαραίτητες διατοπικές συνδέσεις. Τα πιο γνωστά ετήσια διεθνή φεστιβάλ είναι το Hammerfest και το Nordic Fest, τα οποία καθιερώθηκαν περί τα τέλη της δεκαετίας του 1980 αρχικά στην Αμερική και μετέπειτα στην Ευρώπη. Το Hammerfest διοργανώνεται από τους Hammerskin Nation, μια από τις πιο μεγάλες και επικίνδυνες ομάδες νεοναζί Skinheads της Αμερικής, ενώ το Nordic Fest διοργανώνεται από τους Imperial Klans of America, ρατσιστική οργάνωση που συνδέεται με την Ku Klux Klan και κάποια παραρτήματα της Blood & Honour.

Οι πολυήμερες αυτές διοργανώσεις λαμβάνουν χώρα σε απομακρυσμένες περιοχές ιδιωτικής ιδιοκτησίας. Η μυστικότητα και η προστασία τους διασφαλίζεται μέσω της εξελιγμένης ηλεκτρονικής διάστασης της μουσικής σκηνής (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006). Η ακριβής τοποθεσία γνωστοποιείται μόλις λίγες ημέρες πριν την έναρξη των φεστιβάλ και τα μέλη έχουν πρόσβαση στις οδηγίες μόνο μέσω του ηλεκτρονικού κωδικού που τους χορηγείται κατά την αγορά των εισιτηρίων τους (Futrell & Simi, 2004).

Στο καθημερινό χρονοδιάγραμμα των φεστιβάλ περιλαμβάνονται πολιτικοί λόγοι και συζητήσεις, συναυλίες συγκροτημάτων του κινήματος, εργαστήρια με θέμα την 'Άρια' κληρονομιά, τον ακτιβισμό, καθώς και αθλητικές δραστηριότητες (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006). Κατά τις νυχτερινές ώρες πραγματοποιούνται καθιερωμένες τελετές, όπως καύσεις ξύλων ή άναμμα πυρσών σε σχηματισμό σταυρού και σβάστικας. Στον χώρο διατίθενται επίσης προϊόντα του κινήματος προς αγορά, όπως βιβλία, είδη ρουχισμού, αξεσουάρ, μουσικοί δίσκοι.

Οι διοργανωτές φροντίζουν ώστε τα φεστιβάλ να είναι ελκυστικά και προσιτά σε ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα, καθώς απευθύνονται σε εφήβους, νεαρούς ενήλικες έως και μεγαλύτερης ηλικίας μέλη με τις οικογένειές τους. Με τη γεφύρωση των γενεών

παρέχουν ένα ισχυρό και δημιουργικό πλαίσιο για τη μετάδοση της 'κινηματικής ταυτότητας', τη στρατολόγηση νέων μελών και την ενδυνάμωση της συμμετοχής των παλαιίμαχων.

Η διασφάλιση της μυστικότητας των φεστιβάλ είναι ένας παράγοντας καθοριστικής σημασίας, αφού αυτομάτως τα μεταμορφώνει σε ελεύθερους χώρους έκφρασης της ιδεολογίας του κινήματος, χωρίς τον κίνδυνο του στιγματισμού και της ντροπής. Η ολιγόμηρη διαμονή τους εντός της κοινότητας της διοργάνωσης αποτελεί για τους περισσότερους συμμετέχοντες μίαν ευκαιρία να βιώσουν τις «αγνές λευκές σχέσεις και εμπειρίες» (Simi & Futrell, 2010), τις οποίες φαντασιώνονται.

γ. Εικονικό επίπεδο (Internet, εταιρίες μουσικής παραγωγής)

Όταν γίνεται λόγος για παράνομες οργανώσεις με υπόγεια δράση, όπως είναι το White Power κίνημα, η συμβολή του εικονικού επιπέδου και συγκεκριμένα ο διαδικτυακός χώρος (cyberspace) είναι καθοριστικής σημασίας για τη διάδοση και την ενίσχυσή τους από κάθε άποψη. Το διαδίκτυο αποτελεί έναν ελεύθερο, απαλλαγμένο από κρατικές πιέσεις χώρο διακίνησης ιδεών, όπου ο καθένας μπορεί να εκθέσει οτιδήποτε επιθυμεί χωρίς χρονικούς περιορισμούς, ακόμα και ανώνυμα.

Στο διαδικτυακό χώρο επιτυγχάνεται η άμεση αλληλεπίδραση γεωγραφικά απομακρυσμένων μελών του κινήματος, μέσα από τη δυνατότητα συμμετοχής σε chat rooms, ακρόασης διαδικτυακών ραδιοφωνικών σταθμών, παρακολούθησης εκπομπών και εγγραφής στα newsletter των ιστοσελίδων. Μέσω διαδικτυακών επαφών γνωστοποιούνται πληροφορίες για κλειστού τύπου συναυλίες και εκδηλώσεις, ενώ διαρρέουν εικόνες και αναφορές μετά την πραγματοποίησή τους διατηρώντας έτσι τις αναμνήσεις και ενισχύοντας τον δεσμό με το κίνημα. Με τον τρόπο αυτό το διαδίκτυο δίνει μια επιπλέον διάσταση στο κίνημα, αφού τα άτομα μπορούν να βιώνουν τη σκηνή και να βρίσκονται στον παλμό των γεγονότων χωρίς να είναι απαραίτητη η φυσική τους παρουσία στον χώρο (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006).

Η δυνατότητα διατήρησης της ανωνυμίας που παρέχει το διαδίκτυο επιτρέπει την παρακολούθηση και τη συμμετοχή χωρίς περαιτέρω δεσμεύσεις και υποχρεώσεις. Η επίσκεψη σε ιστοσελίδες και η ελεύθερη ακρόαση μουσικών παραγωγών αποτελεί ένα πρώτο βήμα που ανοίγει τον δρόμο για περισσότερη επαφή σε νέα μέλη που αναζητούν την πολιτική τους ταυτότητα (Eyerman, 2002). Η περιήγηση σε έναν τέτοιο ιστότοπο δημιουργεί στα άτομα την αίσθηση ότι εντάσσονται σε μια ευρύτερη κοινότητα με κοινές ιδεολογικές αναζητήσεις.

Εκτός από το κομμάτι διάδοσης της ιδεολογίας, το διαδίκτυο λειτουργεί ως μια κερδοφόρα επιχείρηση, αποφέροντας μεγάλα ποσά οικονομικών πόρων για τη χρηματοδότηση των δράσεων των οργανώσεων. Για το White Power κίνημα συγκεκριμένα λειτουργεί ως ένα μέσο μάρκετινγκ χαμηλού κόστους και παράλληλα υψηλής προσβασιμότητας, που εξυπηρετεί την προώθηση της μουσικής, της ιδεολογίας και άλλων πολιτιστικών στοιχείων του κινήματος (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006). Οι πολιτιστικές και μουσικές δράσεις του κινήματος εκτίθενται σε ιστοσελίδες διαθέσιμες στο ευρύ κοινό, οι οποίες παράλληλα λειτουργούν και ως ηλεκτρονικά καταστήματα διάθεσης προϊόντων (μπλουζάκια, κονκάρδες, κ.ά.), περιοδικών και μουσικών δίσκων (Futrell & Simi, 2006).

Πρωταγωνιστικό ρόλο στον έλεγχο και τη διαχείριση της επιχειρηματικής πλευράς σε ηλεκτρονικό επίπεδο φαίνεται να έχουν οι δισκογραφικές εταιρείες. Ισχυρή παρουσία στο διαδίκτυο έχουν οι αμερικανικής προέλευσης Resistance Records²⁵, που αυτοαποκαλούνται στην επίσημη ιστοσελίδα τους ως «το σάουντρακ της λευκής επανάστασης» και οι Free Your Mind²⁶ (με παλαιότερη ονομασία Panzerfaust). Έργο τους, όπως υποστηρίζουν, είναι να δημιουργήσουν μια κοινότητα γύρω από μια

---

²⁵ Ιδρύθηκε το 1993 από τον λευκό ρατσιστή George Burdi και ακολούθησε η έκδοση του ομώνυμου περιοδικού Resistance το 1995. Η εταιρεία διαθέτει ηλεκτρονικό κατάστημα που εμπορεύεται πάνω από 1000 μουσικούς τίτλους και άλλα προϊόντα, ενώ επίσης έχει δημιουργήσει και δυο ηλεκτρονικά παιχνίδια, τα οποία εμπορεύεται διαδικτυακά με τίτλους «Ethnic Cleansing» (Εθνοκάθαρση) και «White Law» (Λευκός Νόμος).

²⁶ Τον Σεπτέμβριο του 1998 ιδρύθηκε η εταιρεία Panzerfaust Records, που συνδέθηκε με την ομάδα των skinheads Hammerskin Nation και φέρει την ιδέα ότι η λευκή μουσική είναι «το ηχητικό πυροβολικό απαραίτητο στους συντρόφους μας στην πρώτη γραμμή της φυλετικής μάχης». Μετά από εσωτερικές διαμάχες αναδιοργανώθηκε το 2005 με το όνομα Free Your Mind (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006).

αυθεντική, άρια μουσική, εναλλακτική έναντι της ευρείας κατανάλωσης pop κουλτούρας, την οποία αντιλαμβάνονται ως «μολυσμένη» από πολυεθνικής προέλευσης επιρροές (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006). Αντίστοιχες δισκογραφικές εταιρίες δραστηριοποιούνται και σε άλλες χώρες με ανεπτυγμένο White Power κίνημα, όπως η Γερμανία και η Ρωσία.

Η ύπαρξη διαδικτυακών κοινοτήτων με την παράλληλη ύπαρξη «ελεύθερων χώρων» στην πραγματική ζωή, εντός των οποίων ενθαρρύνονται και προωθούνται ριζοσπαστικές εκφράσεις της ρατσιστικής ιδεολογίας, αποτελεί ένα κίνητρο για άτομα των οποίων η συμμετοχή υπό διαφορετικές συνθήκες θα ήταν περιορισμένη έως ανύπαρκτη και ενισχύει τη δέσμευση των ήδη ενεργών μελών (Simi & Futrell, 2006). Η συμμετοχή σε κοινότητες και των δύο διαστάσεων όχι μόνο διατηρούν το κίνημα αλλά και ενισχύουν την παρουσία και την ισχύ του.

3.4. Μουσικά είδη και θεματολογία στίχων

Τα είδη της μουσικής που συνθέτουν τη White Power μουσική σκηνή ποικίλλουν ανάλογα με τις προτιμήσεις και τις σκοπιμότητες των μουσικών/υποστηρικτών της λευκής ιδεολογίας. Συχνή στρατηγική τακτική που υιοθετούν πολλές μπάντες είναι να χρησιμοποιούν τεχνικές του κυρίαρχου μουσικού ρεύματος (mainstream music), που είναι οικείες στο κοινό, πραγματοποιώντας διασκευές γνωστών τραγουδιών και επενδύοντάς τα με ρατσιστικό περιεχόμενο προκειμένου να προσελκύσουν νέα μέλη και να διαδώσουν την ιδεολογία τους (Corte & Edwards, 2008. Futrell, Simi & Gottschalk, 2006).

Ανάμεσα στα μουσικά είδη που αξιοποιούνται και επενδύουν μουσικά τη ρατσιστική λευκή ιδεολογία ξεχωρίζουν το White Power ροκ, το heavy metal, το ρατσιστικό παρακλάδι του punk Oi!, το hatecore, το εθνικοσοσιαλιστικό black metal (NSBM), οι εθνικιστικές μπαλάντες και η country μουσική.

Το White Power ροκ βασίζεται στη δημοφιλή ροκ μουσική, που, ως ένα αυθόρμητο πολιτικό μόρφωμα, ένωσε εκατομμύρια νέους ανθρώπους σε όλο τον κόσμο υπό το αφηρημένο πλέγμα της αντίθεσης στο κατεστημένο (Καλλιβρετάκης, 1994). Η ροκ μουσική βρισκόταν ήδη στο προσκήνιο από το 1950 ως εξέλιξη του rock and roll. Μετά τη δεκαετία του '60 καθιερώθηκε πιο συστηματικά ως αντικουλτούρα με αντιρατσιστική, αντικαπιταλιστική ιδεολογία.

Ωστόσο, χώρο έκφρασης μέσω αυτής βρήκαν και υποστηρικτές της ναζιστικής ιδεολογίας, όπως οι Βρετανοί *Screwdriver*, που αποτέλεσαν βασικούς συντελεστές στην οργάνωση της White Power μουσικής σκηνής. Τη δεκαετία του '70 μέσα από μια σειρά συναυλιών, και μετά από πρωτοβουλία του Ian Stuart Donaldson,²⁷ το ναζιστικό ροκ μετονομάστηκε σε Rock Against Communism (R.A.C.), το οποίο στη συνέχεια επεκτάθηκε σε πολιτική οργάνωση με μεγάλη απήχηση στο κοινό που διαπνέεται από εθνικοσοσιαλιστικές ιδέες (Brown, 2004).

Στις αρχές του '70, εμφανίστηκε ένα νέο παρακλάδι της ροκ μουσικής, η heavy metal, ο «ήχος των βαρέων μετάλλων». Το νέο είδος απέκτησε σύντομα οπαδούς σε όλο τον πλανήτη, φτάνοντας στο απόγειό του τη δεκαετία του '80. Το heavy metal ξεχωρίζει για την ένταση, την προσήλωση στην αρρενωπότητα και τη θεατρικότητά του, στοιχεία που ενδείκνυνται για την αξιοποίησή του από το White Power μουσικό κίνημα.

Εξέλιξη του heavy metal αποτέλεσε το μουσικό είδος black metal, το οποίο ενισχύθηκε με έναν πιο «σκοτεινό χαρακτήρα». Το black metal έκανε την αρχική του εμφάνιση κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80. Το νέο στοιχείο που εισήγαγε ήταν ο έντονος πεσιμισμός και μια ολοκληρωμένη φιλοσοφία άρνησης και μισανθρωπίας (Goodrick-Clarke, 2003).

---

²⁷ Τραγουδιστής και front man των *Screwdriver*, ακτιβιστής του White Power μουσικού κινήματος με σημαντική συνεισφορά, καθώς λατρεύεται από τους οπαδούς ως ο «νονός» της μουσικής αυτής σκηνής (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006).

Το black metal στυλ επιβάλλει μαύρα ρούχα, μακριά μαλλιά, μπότες μάχης, ζώνες με σφαίρες, περικάρπια με καρφιά και ανάποδους σταυρούς ή πεντάλφες (Λακόπουλος, 2014). Βασικό του χαρακτηριστικό είναι το “corpse-paint”, το ασπρόμαυρο μέικαπ, το οποίο χρησιμοποιείται για να δημιουργεί μια εικόνα παρόμοια με πτώματος. Πολλές φορές είναι αναμειγμένο με πραγματικό αίμα, αποδίδοντας ακόμα περισσότερο δέος στην ήδη απόκοσμη και τρομακτική εμφάνιση των μουσικών.

Το εθνικοσοσιαλιστικό black metal (NSBM), το οποίο παίζει κεντρικό ρόλο στη White Power μουσική σκηνή, ενσωματώνει το τρίπτυχο «Αίμα-Γη-Πρόγονοι» (Λακόπουλος, 2014) και η βασική του ιδεολογία συνδυάζει τον παγανισμό, τον σατανισμό, τον ναζισμό και τον φασισμό.

Η σκανδιναβική μυθολογία, οι συνδέσεις με το ελληνικό δωδεκάθεο, η μελέτη των ρούνων, τα βαθιά αντιχριστιανικά αισθήματα, η λατρεία του Εωσφόρου, του Σατανά, ο μυστικισμός σε συνδυασμό με τον αντισημιτισμό, τον φυλετικό διαχωρισμό, τον αντικαπιταλισμό και τον αντικομμουνισμό, τη Ναζιστική Γερμανία και τον πόλεμο είναι μερικά από τα κεντρικά θέματα που απασχολούν τους μουσικούς του είδους. Ομιλίες του Χίτλερ αποτελούν το στιχουργικό περιεχόμενο αρκετών μουσικών κομματιών. Βασικό δόγμα του black metal είναι ότι «δεν είναι μόνο Τέχνη, αλλά αγώνας κατά του χριστιανισμού».

Η μουσική είναι επιθετική, ‘ωμή’ και ο ρυθμός γρήγορος. Η ηλεκτρική κιθάρα έχει έντονη παραμόρφωση, κάνοντας το ηχητικό αποτέλεσμα πιο ‘βρόμικο’. Οι νότες είναι μακρόσυρτες, παιγμένες με έντονα συνεχόμενα χτυπήματα και χωρίς παύσεις. Την ίδια ρυθμική τακτική με συνεχή γρήγορα χτυπήματα ακολουθούν και τα ντραμς. Τα φωνητικά είναι κραυγές βρυχηθμού (brutal vocals), άλλοτε σε χαμηλότερες (βαρύτονα) και άλλοτε σε ψηλότερες τονικότητες που τείνουν προς τον τόνο της κανονικής ομιλίας και αποδίδουν την ένταση, το μίσος και τον σκοτεινό χαρακτήρα των καλλιτεχνών. Οι μουσικές δομές που χρησιμοποιούνται είναι μη προβλέψιμες και οι κλασσικές επιρροές που συναντώνται στη μελωδία επιβάλλουν βλοσυρότητα, μυστικισμό, θλίψη

και μισανθρωπία.²⁸ Οι μουσικές εμφανίσεις σε συναυλίες είναι ξέφρενες και εκπέμπουν αγριότητα και βιαιότητα, ενώ συχνά μέρος της σκηνικής διακόσμησης είναι κομμένα κεφάλια ζώων, μακέτες σταύρωσης και μεσαιωνικά όπλα.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1970, με αφετηρία και πάλι τη ροκ σκηνή, αναδύθηκε ένα νέο παρακλάδι με πιο πολιτικό αυτή τη φορά χαρακτήρα. Πρόκειται για το punk rock. Το συγκεκριμένο είδος εκφράζει την αντίδραση και την αγανάκτηση της νεολαίας προς τον πολιτικό ιδεαλισμό και υιοθετεί μηδενιστική ιδεολογική προσέγγιση. Με προέλευση από την Αμερική, το punk rock αναπτύχθηκε και απογειώθηκε στην Βρετανία, όπου ήρθε για να πυροδοτήσει μια ήδη υπάρχουσα εκρηκτική μείξη κοινωνικών και οικονομικών εντάσεων. Οι οπαδοί της πανκ μουσικής χαρακτηρίζονται ως κυνικοί, αναρχικοί και ενίοτε, βίαιοι και εκφράζουν την απέχθειά τους προς την κοινωνία που ζουν (Scaruffi, 2009).

Οι μουσικοί του είδους αποστασιοποιούνται από την εμπορευματοποίηση της ροκ μουσικής. Τα τραγούδια τους διακρίνει μια απλότητα ως προς τη δομή και την ενορχήστρωση. Με βάση αυτήν την αρχή καθιστούν μικρότερης σημασίας τη μουσική παιδεία και πολλές φορές εσκεμμένα δεν χρησιμοποιούν τις μουσικές τους γνώσεις. Τα όργανα που χρησιμοποιούνται είναι η κιθάρα, το μπάσο, τα τύμπανα και τα φωνητικά, που θυμίζουν κραυγές. Οι ρυθμικές δομές είναι απλές, κοφτές, νευρικές και έντονες σε ταχύτητα και ενέργεια. Οι στίχοι θίγουν κυρίως κοινωνικά, πολιτικά θέματα και είναι χλευαστικοί και οργισμένοι. Οποιαδήποτε ακραία τάση φαίνεται να είναι καλοδεχούμενη (Scaruffi, 2009).

Κατά την εξέλιξη της punk rock μουσικής μέσα στη δεκαετία του 1970 και όσο αυτή πλησίαζε προς το τέλος της, αναδείχθηκαν δύο νέες τάσεις του μουσικού αυτού είδους. Η πρώτη είχε ως έδρα την αμερικανική μουσική σκηνή και ονομάζεται hardcore punk. Με επιρροές τόσο από το heavy metal όσο και από το punk, τα hardcore

---

²⁸ Alex Kurtagić, «Black Metal: μια συντηρητική επανάσταση στη μοντέρνα λαϊκή κουλτούρα», μτφρ. Α. Χριστοφοράκης, στο *Μαύρος Κρίνος* <http://mavroskrinos.blogspot.gr/2017/04/black-metal.html>. Το άρθρο είναι κατατοπιστικό σχετικά με το black metal γενικά αλλά και για τη σχέση του με την εθνικοσοσιαλιστική ιδεολογία.

τραγούδια εμφανίζονται να είναι πιο γρήγορα, δυνατά, 'οργισμένα' και σύντομα σε διάρκεια²⁹.

Η ρατσιστική έκδοση του hardcore που εντάσσεται στη White Power μουσική σκηνή καθιερώθηκε με το όνομα hatecore και έκανε επίσημα την εμφάνισή της στις δεκαετίες '80 και '90³⁰. Μουσικά, πρόκειται για μια πιο σκοτεινή και βίαιη έκδοση του hardcore punk. Χαρακτηριστικό του είδους είναι τα φωνητικά που παραπέμπουν σε ουρλιαχτά, ενώ οι στίχοι εκφράζουν το μίσος και τον θυμό για την κατάσταση της κοινωνίας και την ανθρωπότητα, ενώ, παράλληλα είναι χρωματισμένοι με τη ναζιστική ιδεολογία περί υπεροχής της λευκής φυλής. Ο όρος hatecore χρησιμοποιείται πολλές φορές από τα MME για να περιγράψει στο σύνολό της την White Power μουσική σκηνή.

Η δεύτερη τάση της δεκαετίας του 1970 που προήλθε από τον χώρο της punk, εντοπίζεται στη Βρετανία και είναι το πολυσυζητημένο παρακλάδι της Oi! punk. Η απήχησή του στο κίνημα των skinheads και η σύνδεσή του με τον χώρο της ακροδεξιάς, το τοποθετούν στις απαρχές της ιστορίας και καθιέρωσης της White Power μουσικής σκηνής. Σύμφωνα με τον Worley (2013) το Oi! αντιμετωπίζεται είτε ως το λούμπεν υποπροϊόν του punk, είτε ως γρανάζι στον τροχό του κινήματος υπεροχής της λευκής δύναμης.

Μουσικά και ηχητικά το πρώιμο Oi! μοιάζει με punk rock εμπλουτισμένο με το χορωδιακό είδος τραγουδιού που ανθούσε στις βρετανικές παμπ και στα γήπεδα ποδοσφαίρου και ονομαζόταν «pub sing-a-long» και τον επιθετικό ρυθμό των 4/4. Στιχουργικά η θεματολογία περιλαμβάνει την ανεργία, τα δικαιώματα των εργαζομένων, την κρατική καταπίεση, εκφράζει την ανοιχτή σύγκρουση με τους θεσμούς και την αστυνομία, ενώ συχνά αναφέρονται θέματα όπως η βία στους δρόμους, το ποδόσφαιρο, το αλκοόλ και το σεξ.

---

²⁹Ryan Cooper, (2017). Hardcore Punk: A History of the Early Days of Hardcore, στο *Thought.Co* <https://www.thoughtco.com/hardcore-punk-music-2803394>

³⁰ «Hatecore music» στο *last.fm* <https://www.last.fm/tag/hatecore/wiki>

Ένα άλλο μουσικό είδος που εμφανίζεται στη White Power μουσική σκηνή είναι οι εθνικιστικές μπαλάντες, που προέρχονται από τις λαϊκές μπαλάντες (folk ballads). Πρόκειται για μελοποιημένα ποιήματα που αφηγούνται μιαν ιστορία, χωρίζονται σε στροφές συγκεκριμένου μήκους υπό το καθεστώς ομοιοκαταληξίας και τραγουδιούνται με μια επαναλαμβανόμενη μελωδία (Cohen, 1936). Οι μπαλάντες που χρησιμοποιούνται στην υπό μελέτη μουσική σκηνή και διακρίνονται για το εθνικιστικό τους πνεύμα, αφηγούνται ιστορίες, πλέκοντας τα ιδανικά και τις αξίες γύρω από τους μύθους που χρησιμοποιεί το κίνημα προκειμένου να δημιουργήσει το αίσθημα ιστορικής συνέχειας και να ενισχύσει ή να επινοήσει τα ιστορικά του ερείσματα.

Ιδιαίτερη σύνδεση με το White Power μουσικό κίνημα είχε αποκτήσει ήδη από πολύ νωρίς χρονολογικά η country μουσική. Πρόκειται για ένα είδος μουσικής που ξεκίνησε από τις αγροτικές περιοχές των νοτίων Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής τη δεκαετία του '20, έλκει όμως την προέλευσή του από την παραδοσιακή μουσική της Ιρλανδίας, της Σκωτίας και της Αγγλίας (Peterson, 1999). Όπως αναφέρει ο Don Cusic (2008), σε ένα βιβλίο αφιερωμένο στη συγκεκριμένη μουσική, η country αφηγείται την ιστορία των σκληρά εργαζομένων αντρών και γυναικών που είναι πατριώτες, θρησκόληπτοι και ταπεινοί. Για τον λόγο αυτόν έχει χαρακτηριστεί ως η μουσική της λευκής εργατικής τάξης.

Η σύνδεση της country με τον χώρο της ακροδεξιάς τοποθετείται τη δεκαετία του 1960, ως απάντηση στο αμερικανικό κίνημα πολιτικών δικαιωμάτων (American civil rights movement) και μέσω του κινήματος του Τζορτζ Ουάλας (George Wallace)³¹. Η ιδεολογία του κινήματος συγκροτούνταν από μια ανάμειξη φυλετικών προκαταλήψεων, πατριωτισμού υπό τη μορφή του αντικομμουνισμού, πολιτισμικής νοσταλγίας και φιλελεύθερης οικονομίας. Η country χρησιμοποιήθηκε από πολιτικούς με τις ίδιες πεποιθήσεις και απόψεις ως μουσική επένδυση στις καμπάνιες τους (Cusic, 2008), αλλά και από ρατσιστικές οργανώσεις, όπως την Ku Klux Klan (Malone, 2002). Οι μουσικοί συχνά χρησιμοποιούσαν ψευδώνυμα και η μουσική τους ήταν εξαιρετικά

---

³¹ Αμερικανός πολιτικός, μέλος του Δημοκρατικού κόμματος, κυβερνήτης της πολιτείας Αλαμπάμα τις χρονικές περιόδους 1963–1967, 1971–1979 και 1983–1987.

συγκρουσιακή, με συχνή χρήση ρατσιστικών επιθέτων, στερεοτύπων και απειλών βίας κατά των ακτιβιστών των πολιτικών δικαιωμάτων (Messner, Jipson, Becker & Byers, 2007).

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, η White Power μουσική σκηνή, προκειμένου να αποκτήσει πρόσβαση σε μεγαλύτερο κοινό, εντάσσει στους κόλπους της ποικιλία μουσικών ειδών. Ένα από τα αμφιλεγόμενα μουσικά είδη, για το οποίο αξίζει να γίνει αναφορά εδώ είναι το hip-hop. Πρόκειται για μια υποκουλτούρα που σχηματίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1970 από τους Αφροαμερικανούς και Πουερτορικανούς του Μπρόνξ της Νέας Υόρκης και άλλων υποβαθμισμένων περιοχών των μεγαλουπόλεων των ΗΠΑ, όπου υπήρχε μεγάλη ανεργία και φτώχεια. Αναπτύχθηκε περισσότερο τη δεκαετία του 1980 και έγινε ένα από τα πιο δημοφιλή είδη μουσικής σε Αμερική και Ευρώπη τη δεκαετία του 2000.

Δεδομένης της καταγωγής και των χαρακτηριστικών του, δεν είναι δύσκολο να υποθέσει κανείς ότι το hip hop θα ήταν μια περιοχή απαγορευμένη για το White Power κίνημα. Πράγματι, για πολλές δεκαετίες και στις περισσότερες των περιπτώσεων ακόμα και σήμερα το hip hop θεωρείται εργαλείο των πολέμιων του White Power κινήματος, καθώς πρεσβεύει αντίθετες προς αυτό αξίες.

Ωστόσο, μελέτες της hip hop υποκουλτούρας κυρίως στη Γερμανία αναδεικνύουν μια σταδιακή σύνδεσή του με τον εθνικοσοσιαλισμό, κυρίως με τη χρήση στοιχείων της ναζιστικής ιδεολογίας και αναφορά ακόμα και του Χίτλερ σε στίχους γερμανικών hardcore rap τραγουδιών (Terkourafi, 2010). Το γεγονός αυτό έχει διχάσει τους μελετητές. Κάποιοι το ερμηνεύουν ως την εισχώρηση της White Power μουσικής σε ένα είδος που μέχρι τότε είχε καθιερωθεί ως το όχημα της αντιρατσιστικής προπαγάνδας (Dyck, 2010) και τον μετασχηματισμό του σε εργαλείο της ρατσιστικής ιδεολογίας για τη διάδοση των πολιτικών της μηνυμάτων. Άλλοι μελετητές (Terkourafi, 2010) αποδίδουν τη χρήση των ναζιστικού περιεχομένου στίχων σε μια προσπάθεια πρόκλησης της προσοχής της κοινωνίας μέσω τη χρήσης ιστορικών στοιχείων της

γερμανικής παράδοσης, μιας και πριν από τη χρήση τους το hip hop τόσο στη Γερμανία όσο και γενικότερα στην Ευρώπη δεν είχε μεγάλη απήχηση στο μουσικό κοινό.

Κάνοντας μια αναζήτηση σε μουσικές ιστοσελίδες και μουσικά άρθρα εθνικοσοσιαλιστικών επιρροών και απόψεων, θα μπορούσε κανείς πράγματι να διαπιστώσει ένα φλερτ των μουσικών της White Power σκηνής με τη hip hop μουσική, λόγω της μεγάλης απήχησης και επιρροής της τελευταίας στο νεανικό κοινό. «Αν οι μάζες ακούν hip hop, τότε γιατί όχι;», αναφέρεται χαρακτηριστικά σε σχετικό άρθρο, ενώ κάποιιο υποστηρίζουν ότι παρόλο που μισούν τη hip hop κουλτούρα, θα την θεωρούσαν καλοδεχούμενη αν συμμορφωνόταν με τον ακροδεξιό τρόπο σκέψης³².

Λόγω της συνεχούς εξέλιξης και εξάπλωσης της White Power μουσικής σκηνής θα ήταν αδύνατο να γίνει αναφορά σε όλα τα μουσικά είδη που στρατεύονται για τη διάδοση της ιδεολογίας του White Power κινήματος και κάτι τέτοιο θα ξεπερνούσε τις απαιτήσεις και τα όρια της παρούσας εργασίας. Ωστόσο, αυτό για το οποίο πρέπει να γίνει λόγος είναι ο συνδετικός κρίκος όλων αυτών των μουσικών ειδών, που δεν είναι άλλος από την κοινή θεματολογία των στίχων, η οποία λειτουργεί ως φορέας διάδοσης της ιδεολογίας του κινήματος.

Η θεματολογία των στίχων αντανακλά τη ρητορική του White Power κινήματος και επικεντρώνεται γύρω από σταθερά επαναλαμβανόμενους άξονες. Ο βασικότερος είναι ο μύθος περί άριου εθνικισμού και της άριας κληρονομιάς (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006, Corte & Edwards, 2008, Taylor & Rambo, 2013). Οι μουσικοί εκφράζουν την υπερηφάνειά τους που ανήκουν στη λευκή φυλή και κάνουν λόγο για την υπεροχή της, αλλά και για τον πόλεμο μεταξύ των φυλών, επικαλούμενοι ουτοπικές κοσμοθεωρίες (Corte & Edwards, 2008). Συχνή είναι και η αναφορά στη 'θυματοποίηση' της λευκής φυλής, η οποία φέρεται να έρχεται αντιμέτωπη με τον κίνδυνο του επερχόμενου και προσχεδιασμένου αφανισμού από τους εχθρούς της (Futrell, Simi & Gottschalk, 2006).

---

³² Eva Kuehnen, (2005). Rap music and the far right: Germany goes gangsta, στο *Independent* <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/rap-music-and-the-far-right-germany-goes-gangsta-5347284.html>

Έκδηλο είναι το μίσος για τους μαύρους, τις εθνικές μειονότητες, τους ομοφυλόφιλους, τους μετανάστες και φυσικά τους Εβραίους, για τους οποίους εκφράζονται ανοιχτά αντισημιτικά συναισθήματα. Οι ακτιβιστές/τραγουδοποιοί δηλώνουν ότι αγωνίζονται κατά της μετανάστευσης, της φυλετικής ανάμιξης, του κομμουνισμού, του φεμινισμού, του καπιταλισμού, του σοσιαλισμού, του φιλελευθερισμού και της δημοκρατίας και εκφράζουν τη φυλετική τους πίστη, την αφοσίωση τους στο White Power κίνημα και τη συμμετοχή στην ενεργό δράση (Corte & Edwards, 2008).

4. Η ελληνική White Power μουσική σκηνή. Μεθοδολογία και δυσκολίες στην έρευνα

Η παρουσίαση και η αποτύπωση της ιστορίας και της δράσης της White Power μουσικής σκηνής στον ελληνικό χώρο είχε πολλές δυσκολίες. Καταρχάς η βιβλιογραφία όσον αφορά τα ελληνικά δρώμενα είναι ελάχιστη έως ανύπαρκτη. Επίσης είναι δύσκολη η πρόσβαση σε παλαιότερο 'κινηματικό' υλικό αφενός λόγω του κλειστού κύκλου δράσης των ομάδων που απαρτίζουν τη συγκεκριμένη μουσική σκηνή και αφετέρου λόγω των νομικών περιπετειών της Χρυσής Αυγής, της οργάνωσης που υποστηρίζει και οργανώνει την μουσική σκηνή στην Ελλάδα.

Από το 2013 και έπειτα, μετά την αποκάλυψη της εγκληματικής δράσης της οργάνωσης που οδήγησε την κοινοβουλευτική της ομάδα και πολλά από τα μέλη της στο εδώλιο του κατηγορουμένου, η οργάνωση αλλά και προσκείμενες σε αυτήν ομάδες άρχισαν να προσέχουν και να προστατεύουν περισσότερο τις δραστηριότητές τους. Τα κινηματικά περιοδικά και έντυπα διανέμονταν μόνο «χέρι με χέρι από τους γνωστούς διακινητές», όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα του *B & H Hellas* ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μετά από προσωπική συνομιλία και διακανονισμό. Την ίδια περίοδο σταμάτησαν να κυκλοφορούν και αποσύρθηκαν πολλά βιβλία της οργάνωσης και,

παράλληλα, καταργήθηκαν πολλά από τα σχετικά blogs που παρείχαν πληροφορίες και διευκόλυναν την αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών και των υποστηρικτών της σκηνής.

Προκειμένου να διεξαχθεί η έρευνα σε σχέση με την ελληνική White Power μουσική σκηνή μελετήθηκαν τα πέντε τελευταία τεύχη (τχ. 36, 37, 38 και 40) του περιοδικού *Blood & Honour Hellas*, μεμονωμένα άρθρα παλαιότερων τευχών όπως και άρθρα του περιοδικού *Αντεπίθεση*, που εντοπίστηκαν διαδικτυακά. Επιπλέον, μελετήθηκαν συνεντεύξεις συγκροτημάτων δημοσιευμένες σε ιστοσελίδες της οργάνωσης και συνομιλίες σε άλλα σχετικά blogs που συνεχίζουν τη λειτουργία τους μέχρι και σήμερα, καθώς και στίχοι από ιδιαίτερα προσφιλή τραγούδια της σκηνής. Από τη διαθέσιμη βιβλιογραφία, τα σχετικά ακαδημαϊκά άρθρα και μελέτες είναι τα εξής: «Η μουσική σκηνή της White Power Rock και το White Power Movement: Μια έρευνα σε ιταλικά και ελληνικά διαδικτυακά forum» της Ε. Ι. Μουζά (2011) και «Η μουσική σκηνή της Χρυσής Αυγής» του Γ. Κορδά (2012). Σημαντικό μέρος του υλικού εντοπίστηκε από το ερευνητικό-πολιτικό-ιστορικό ιστολόγιο <https://xyzcontagion.wordpress.com/>, όπου έχει αναρτηθεί έρευνα που έχει πραγματοποιηθεί σχετικά με τη Χρυσή Αυγή.

Στις ενότητες που ακολουθούν γίνεται αρχικά μια παρουσίαση της ιστορίας της ελληνικής μουσικής σκηνής. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται η καταγραφή των δρωμένων της μουσικής αυτής σκηνής με βάση τα τρία επίπεδα των Bennet & Peterson που αναφέρθηκαν και αναλύθηκαν σε προηγούμενη ενότητα. Τέλος, γίνεται αναφορά σε κάποιους άξονες που αναδύθηκαν κατά τη μελέτη της ελληνικής μουσικής πραγματικότητας.

5. Η ελληνική White Power μουσική σκηνή

5.1. Η εμφάνιση των πρώτων skinheads

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 το κύμα της punk και στη συνέχεια της Oi! μουσικής έφτασαν στην Ελλάδα. Μαζί έκαναν την εμφάνισή τους οι punks και ανάμεσά τους οι πρώτοι skinheads στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη. Μια πληροφορία, όπως μαθαίνουμε από σχετικό αφιέρωμα του περιοδικού *Blood & Honour Hellas* (τχ. 40), θέλει τον πρώτο Έλληνα skinhead να εμφανίστηκε το 1979. Ωστόσο, η υποκουλτούρα των skinheads άρχισε να αποκτά μεγαλύτερη απήχηση μετά το 1982-1983.

Η πρώτη γενιά skinheads δραστηριοποιήθηκε έως και το 1990. Σύμφωνα με το αφιέρωμα, όλα ξεκίνησαν με το ταξίδι Αθηναίων punks στην Αγγλία, όπου γνώρισαν την εν λόγω κουλτούρα και, όπως αναφέρεται, «γυρνώντας στα πατρία εδάφη ξεκίνησαν τη δική τους κλίκα και underground ομάδα-παρέα υιοθετώντας παράλληλα και το συγκεκριμένο στυλ με ότι αυτό συνεπάγεται» (*B & H*, 2017, 40: 26).

Η δράση τους υπό την ηγετική μορφή του 'θρυλικού' Κοστέλο³³, αρχικά περιστρεφόταν γύρω από τη στοχοποίηση διάφορων «αριστεριστών αναρχοάπλυτων μαλλιάδων», μιας και τότε δεν υπήρχαν ακόμα οι «τριτοκοσμικοί λαθρομετανάστες, αλλά λίγοι και νόμιμοι μετανάστες» (*B & H Hellas*, 40, 2017: 27). Οι βίαιες συμπλοκές στους δρόμους και σε μαγαζιά της Αθήνας ήταν συχνές και σκληρές «λόγω εποχής», ενώ τα «πεζοδρομιακά πεσίματα» ήταν πιο επιθετικά και «το ξύλο ήταν πιο αγνό και αντρίκειο» (*B & H Hellas*, 40, 2017: 27).

---

³³ Ο Κοστέλο αναφέρεται ως ο «ηγέτης» των skinheads της Αθήνας, αρχηγός μιας ομάδας περίπου πενήντα ατόμων, οι οποίοι με έδρα τους Αμπελόκηπους χτυπούσαν, τρομοκρατούσαν και εκφόβιζαν άλλους νεαρούς, Ρομά και μετανάστες. Σε αρκετά fora μπορεί κανείς να διαβάσει ιστορίες για τις δράσεις του ίδιου και της ομάδας του. Από το προσκήνιο των skinheads φαίνεται να χάνεται γύρω στα τέλη της δεκαετίας του '80 μετά από συμπλοκή με αντιφασίστες κατά την οποία τραυματίστηκε σοβαρά. Για περισσότερες πληροφορίες βλ.: https://www.hiphop.gr/forum_topic/284642/1 και http://www.athensvoice.gr/38283_i-athina-ti-nyhta

Με μια σύντομη περιήγηση στο διαδίκτυο μπορεί κανείς να εντοπίσει και να διαβάσει πλήθος αφηγήσεων από δράσεις της εποχής είτε από νοσταλγούς των ‘παλιών καιρών’ είτε από άτομα που καταγγέλλουν τα βίαια αυτά περιστατικά. Δεδομένου ότι οι skinheads δεν εντάσσονται σε έναν ενιαίο πολιτικό χώρο, πρέπει να σημειωθεί ότι οι παραπάνω δράσεις δεν μπορούν να αποδοθούν στο σύνολό τους, αλλά σε μια μερίδα εξ αυτών, οι οποίοι άρχισαν με την πάροδο του χρόνου να οργανώνονται περισσότερο στον ακροδεξιό χώρο.

«Σύντομα ξεχώρισαν λιγιστοί νέοι κοντοκουρεμένοι με κονκάρδες και ραφτά εθνικιστικού και φυλετικού περιεχομένου», οι οποίοι άρχισαν να συγκροτούνται σε ομάδες και παρέες, όπως πληροφορούμαστε από επιστολή ενός «παλιού» Έλληνα skinhead της εποχής³⁴. Οι νέοι αυτοί αυτοχαρακτηρίζονταν ιδεολογικά ως εθνικοσοσιαλιστές, διατηρούσαν επαφές με Ευρωπαίους συντρόφους τους, κυρίως Άγγλους, έβρισκαν υποστήριξη από πολιτικές δομές, όπως τη νεολαία της ΕΠΕΝ (με τον τότε Γενικό Γραμματέα Μάκη Βορίδη), και δραστηριοποιούνταν σε εθνικές οργανώσεις (Λακόπουλος, 2014). Η οριστική πολιτική και ιδεολογική ρήξη μεταξύ εθνικιστών από τη μια και αντιφασιστών skinheads και runks από την άλλη πραγματοποιήθηκε το 1984, μετά από επίσκεψη του Γάλλου εθνικιστή Λεπέν³⁵, οπότε οι δύο ομάδες βρέθηκαν αντιμέτωπες στους δρόμους (*B & H Hellas*, 40, 2017: 27). Ο διαχωρισμός και η διαμάχη εντάθηκαν λόγω του εθισμού πολλών από τους runks στα ναρκωτικά, κάτι που έβρισκε αντίθετη την υποκουλτούρα των skinheads, οι οποίοι έδιναν έμφαση στην καλή φυσική τους κατάσταση, την ενασχόληση με τη γυμναστική, το σώμα τους και τα τατουάζ (Τιράλδου, 2012).

---

³⁴ «Skinhead Ελλάς: η αρχή...», στο *Skinhead Front* http://skinfront.blogspot.gr/2008/01/blog-post_15.html

³⁵ Στο άρθρο του *B & H Hellas* η χρονολογία που αναφέρεται είναι το 1986, ωστόσο πρόκειται για λάθος χρονολογία, αφού προφανώς γίνεται λόγος για την επίσκεψη του Λεπέν στην Ελλάδα στις 3 Δεκεμβρίου το 1984 με αφορμή το συνέδριο της ευρωπαϊκής Ακροδεξιάς, στο οποίο συμμετείχε και η εγχώρια ΕΠΕΝ. Τα επεισόδια που έλαβαν χώρα την ίδια και τις επόμενες ημέρες μεταξύ αναρχικών, αντιφασιστών και ακροδεξιών στους δρόμους της Αθήνας με επίκεντρο το ξενοδοχείο Κάραβελ, ανέδειξαν την χρονιά αυτή ως σταθμό για τον αναρχικό χώρο και το αντιφασιστικό κίνημα. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Κωστόπουλος, Τ. (2017). Μια βραδιά στο Κάραβελ, στο <http://www.efsyn.gr/arthro/mia-vradia-sto-karavel> και Κάραβελ 1984: το χρονικό των γεγονότων, *Ρήξη*, τ. 17, στο <http://ardin-rixi.gr/archives/8705>

Χαρακτηριστικό της skinhead υποκουλτούρας, που εντοπίζεται ήδη από την πρώτη γενιά (εκτός από την ιδιαίτερη εμφάνιση με τα ξυρισμένα κεφάλια, τις αρβύλες, τα μπουφάν και τις τιράντες), αποτελεί η ενασχόληση με το ποδόσφαιρο και τα γήπεδα. Οι πρώτοι οργανωμένοι νεοναζί skinheads έκαναν την εμφάνισή τους το 1980 στον χώρο του ποδοσφαίρου με την ίδρυση της Ναζιστικής Οργάνωσης Παναθηναϊκών Οπαδών (ΝΟΠΟ).

Σύμφωνα με τον Χ. Συμβουλίδη (2008), η ΝΟΠΟ προσέλκυσε πολλούς skinheads με ανάλογη ιδεολογία αλλά και πολλούς οπαδούς του metal, του ναζί-πανκ και του ροκαμπίλι. Σύντομα κίνησε τα βλέμματα και έγινε διαβόητη με τη χαρακτηριστική τακτική των οπαδών της να κυκλοφορούν με σβάστικες και κέλτικους σταυρούς (Λακόπουλος, 2014) και να μεταβαίνουν στους αγώνες της ομάδας σε παράταξη με στρατιωτικό βηματισμό. Τα επεισόδια βίας και χουλιγκανισμού, που προκάλεσε η οπαδική αυτή οργάνωση, με αποκορύφωμα τη δολοφονία Νιγηριανού μικροπωλητή από οπαδό της οργάνωσης στα γραφεία του συνδέσμου των οπαδών της ομάδας στο Περιστέρι, που καταγράφεται ως το πρώτο ρατσιστικό έγκλημα (Λακόπουλος, 2014), είχαν ως αποτέλεσμα τη διάλυσή της από τον ίδιο τον πρόεδρο του Παναθηναϊκού, Γεώργιο Βαρδινογιάννη. Κάποια από τα μέλη του ΝΟΠΟ οδηγήθηκαν στην φυλακή.

Αντίστοιχες οργανώσεις βρίσκονταν ανάμεσα στους οπαδούς και άλλων ομάδων (Ολυμπιακός, ΑΕΚ) χωρίς όμως ανάλογη απήχηση. Η μοναδική αντάξια της ΝΟΠΟ περίπτωση στον χώρο του ποδοσφαίρου εμφανίζεται το 2000 με την ίδρυση της Γαλάζιας Στρατιάς που δραστηριοποιείται στους αγώνες της εθνικής ομάδας από τους κύκλους της Χρυσής Αυγής (Συμβουλίδης, 2008).

Μεταξύ 1983 και 1987 οι skinheads απασχόλησαν με δυο ακόμα επεισόδια το ευρύτερο κοινό επιβεβαιώνοντας την τοποθέτησή τους στον ακροδεξιό χώρο. Αρχικά με την πρόκληση επεισοδίων κατά την τέλεση μνημόσυνης τελετής προς τιμήν ανδρών της Χωροφυλακής που είχαν σκοτωθεί, τον Δεκέμβριο του 1944, κατά τις συγκρούσεις με τις δυνάμεις του ΕΛΑΣ στον Μακρυγιάννη και στη συνέχεια με προκλητική φωτογράφιση ομάδας skinheads μπροστά στην Ακρόπολη, με αρκετούς από αυτούς να

χαιρετούν ναζιστικά (Συμβουλίδης, 2008). Ανάμεσά τους βρισκόταν και ο περιβόητος «Κοστέλο».

1. Skinheads μπροστά από την Ακρόπολη. Ανάμεσά τους ο 'Θρυλικός' Κοστέλο (1987).

Όσον αφορά τη διασκέδασή και την ενασχόλησή τους με τη μουσική, οι skinheads σύχναζαν σε μαγαζιά της Αθήνας όπως το κλαμπ "Iron" στο Μπραχάμι και αργότερα στο "Rebound" στην πλατεία Αμερικής για να ακούσουν μουσική, αλλά κυρίως για να συναντήσουν τους αντιπάλους τους (Λακόπουλος, 2014) και να προκαλέσουν συμπλοκές.

Η μουσική που προτιμούν οι skinheads είναι η punk και ιδιαίτερα το παρακλάδι της Oi!. Η δεκαετία του 1980 βρήκε τα συγκροτήματα των skinheads στην αφάνεια, με τη δράση τους να μην μπορεί να ανιχνευθεί ούτε στην επίσημη δισκογραφία ούτε και στο ραδιόφωνο της εποχής (Συμβουλίδης, 2008). Η πρώτη Oi! συναυλία πραγματοποιήθηκε μόλις το 1981 από τους Άγγλους Infa Riot σε αθηναϊκό γήπεδο (*B & H Hellas*, 40, 2017: 26). Με το πέρασμα των χρόνων, η ελληνική skinhead μουσική ακολουθώντας τα πρότυπα αντίστοιχων μουσικών σκηνών σε άλλες χώρες, αρχίζει να ωριμάζει και να μετατρέπεται σε «συνειδητά πολιτικοποιημένη μουσική», όπως

χαρακτηριστικά αναφέρεται στο αφιέρωμα «Ιστορία της ελληνικής WP/NS μουσικής σκηνής» εθνικιστικού blog³⁶.

Αξίζει να σημειωθεί ότι την ίδια εποχή έκανε την εμφάνισή της και η οργάνωση Χρυσή Αυγή, που διατηρεί στενές σχέσεις με τη skinhead υποκουλτούρα και με την εν λόγω μουσική σκηνή. Πολλά από τα μέλη της είναι ιδρυτές μουσικών συγκροτημάτων, ενώ οι περισσότερες ελληνικές μπάντες της σκηνής δηλώνουν ανοιχτά την υποστήριξή τους προς την οργάνωση (Tiralidou, 2012).

Την περίοδο 1987-1993 εμφανίστηκε η δεύτερη γενιά skinheads στην Ελλάδα, οι οποίοι στην πλειονότητά τους ήταν πια μέλη ακροδεξιών κομμάτων, όπως της ΕΠΕΝ, του Ενιαίου Εθνικιστικού Κινήματος και της Χρυσής Αυγής (Tiralidou, 2012). Οι δραστηριότητές τους πολλαπλασιάστηκαν. Άρχισε η έκδοση του πρώτου ελληνικού skinzine (fanzine που εκδιδόταν και κυκλοφορούσε μεταξύ των skinheads, με θέματα που απασχολούσαν το συγκεκριμένο κοινό) και δημιουργήθηκαν οι πρώτες μπάντες. Το κύμα συνεχίστηκε με μια νεότερη ομάδα που αποτελεί την τρίτη γενιά skinheads και δραστηριοποιήθηκε στα μέσα της δεκαετίας 1990 και έπειτα, αποτελώντας «την αρχή ενός πιο ώριμου πολιτικά, ιδεολογικά αλλά και μουσικά ρεύματος» (*B & H Hellas*, 40, 2017: 26).

Όπως αναφέρεται σε άρθρο του *B & H Hellas* (τχ 40, 2017), η συμβολή των skinheads στη διάδοση της γνώσης περί της R.A.C. μουσικής σκηνής μέσω της παραγγελίας-εισαγωγής βινυλίων και περιοδικών από το εξωτερικό υπήρξε καταλυτική για την μετέπειτα ανάπτυξη της εγχώριας μουσικής σκηνής. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται και στη στήλη του Γεώργιου Μισιάκα (ή Μάστορα για το ευρύ κοινό) στην επίσημη εφημερίδα της Χρυσής Αυγής, που από το 1996 και έπειτα έδινε σημαντικές πληροφορίες διαφωτίζοντας τους αναγνώστες σχετικά με την εθνικιστική μουσική. Το 2003 ο ίδιος εξέδωσε το συγκεντρωτικό αλλά δυσεύρετο πλέον βιβλίο *Η Ιστορία της WP*

---

³⁶ «Ιστορία της ελληνικής WP/NS μουσικής σκηνής» (2012), στο *Εθνικιστικό αρχείο* <http://e8nikistikoarxeio.blogspot.gr/2012/05/h-nswp-skinhead-1987-last-patriots.html>

Μουσικής³⁷, που απαρτίζεται από τα άρθρα της προαναφερθείσας στήλης με προσθήκες (*B & H Hellas*, 40, 2017: 27). Στόχος του, όπως γράφει στο οπισθόφυλλο του βιβλίου ήταν να μεταφέρει τον αναγνώστη σε «έναν μουσικό κόσμο όπου το ξίφος και η ηλεκτρική κιθάρα ενώνουν τις δυνάμεις τους για τη Σωτηρία της Λευκής Φυλής».

5.2. Τα χαρακτηριστικά της ελληνικής σκηνής

Η ελληνική White Power μουσική σκηνή, αν και μικρότερης απήχησης σε σχέση με τις ομόλογες της σε άλλες χώρες, ακολουθεί πιστά τον τρόπο οργάνωσης, δράσεων και λειτουργίας που επιβάλλει το White Power κίνημα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Τα είδη της μουσικής που επιλέγουν οι Έλληνες δημιουργοί της White Power σκηνής ακολουθούν τους ήχους που επενδύουν τη λευκή μουσική παγκοσμίως. Έτσι, στην πλειονότητάς τους οι μπάντες κινούνται στο φάσμα της Rock Against Communism (R.A.C.), της hatecore (δηλαδή hardcore punk) και της Oi! punk μουσικής. Σπάνια ένα συγκρότημα μπορεί να καταταχθεί σε ένα μόνο από τα παραπάνω είδη, αφού ο ήχος και οι μουσικοί ρυθμοί συνδυάζονται και συνδιαμορφώνουν το ηχόχρωμα κάθε μπάντας.

Ξεχωριστή κατηγορία φαίνεται να αποτελούν οι μπάντες που επιλέγουν το εθνικοσοσιαλιστικό black metal (NSBM). Οι μουσικοί του είδους επιλέγουν τα ονόματά τους κατά κύριο λόγο από τη μυθολογία, ενώ οι στίχοι τους εστιάζουν στο τρίπτυχο «Αίμα-Γη-Πρόγονοι», στο ελληνικό δωδεκάθεο και τα βαθιά αντιχριστιανικά τους αισθήματα. Λόγω του περιορισμένου κοινού του συγκεκριμένου είδους στην Ελλάδα, τα συγκροτήματα δεν είναι τόσο πολυπληθή όσο των άλλων ειδών, ενώ κάποια από αυτά είναι περισσότερο αναγνωρίσιμα στο εξωτερικό, όπου ηχογραφούν δίσκους και πραγματοποιούν συναυλίες σε άλλες χώρες.

---

³⁷ Μάστορας, Γ. (2003), *Η ιστορία της White Power μουσικής*, εκδ. Αντεπίθεση.

Μικρή, όχι όμως ανύπαρκτη, είναι η παρουσία εθνικιστικών μπαλάντων. Βασική εκπρόσωπος του είδους είναι η Μαρία Αθανασοπούλου, μέλος της τοπικής οργάνωσης της Χρυσής Αυγής Σαρωνικού. Τα τραγούδια της έχουν εθνικιστικό περιεχόμενο και απευθύνονται στους Έλληνες και πιο συγκεκριμένα στους χρυσαυγίτες. Κάποιες από τις μπαλάντες της φέρουν τους τίτλους “Τα λόγια του πολεμιστή” και “Χρυσή Αυγή”.

Εξετάζοντας την ελληνική εθνικιστική σκηνή εύλογο θα ήταν να αναζητήσουμε στοιχεία παραδοσιακής μουσικής που μπορεί να εντάσσονται στην λευκή μουσική, όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες. Ανατρέχοντας, όμως, στα συγκροτήματα της ελληνικής μουσικής σκηνής δεν μπορούμε να εντοπίσουμε κάποιο από αυτά που να ασχολείται ή να χρησιμοποιεί στοιχεία παραδοσιακής μουσικής. Σύμφωνα με τα λεγόμενα ενός παραδοσιακού μουσικού ‘συναγωνιστή’ σε συνέντευξή του στο περιοδικό *Blood & Honour* (2015/05, 37: 11-14) η παραδοσιακή μουσική δικαιολογημένα δεν επιλέγεται από την εθνικιστική νεολαία, διότι «έπεσε στα βέβηλα χέρια των γιούφτων και των πανηγυρτζήδων, πράγμα που την αλλοιώνει σε τέτοιο βαθμό που καθίσταται απωθητική ή ακόμη και ενοχλητική στα αυτιά του νεοέλληνας!».

Ο ίδιος υποστηρίζει ότι μέσω της μελέτης της παράδοσης, της ιστορίας και της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής θα ξυπνήσουν στον Έλληνα εκείνες οι ιδέες που είναι ταυτόσημες με τα «Φυλετικά μας Αρχέτυπα» και μέσω των στίχων θα γίνει αντιληπτό τι σημαίνει «Αγώνας για την Πατρίδα». Ως ελληνική παράδοση θεωρεί «την θρακική γκάιντα, τους πολεμικούς μακεδονικούς ζουρνάδες, την κρητική και ποντιακή λύρα και την ηπειρωτική πεντατονία των πολυφωνικών από τα βάθη των αιώνων». Όχι τα «ξένα παραδοσιακά όργανα» όπως «τσιμπούζ, σαζ και τέτοια» που διδάσκουν τα σύγχρονα ωδεία.

Σε μια αναζήτηση των ιδιαιτεροτήτων της ελληνικής σκηνής δεν θα μπορούσε να παραλειφθεί η διασκευή εμβατηρίων και πολεμικών ύμνων σε R.A.C. και Oi! punk ρυθμούς. Εμβατήρια και ύμνοι κατέχουν εξέχουσα θέση στο ρεπερτόριο των εθνικιστικών συγκροτημάτων, ξεσηκώνοντας το πλήθος κάθε φορά που ηχούν ζωντανά σε συναυλίες. Οι διασκευές δεν αφορούν μόνο το μουσικό αλλά και το στιχουργικό

κομμάτι των εμβατηρίων. Ανάμεσα στα πιο διαδεδομένα είναι το “Βόρειος Ήπειρος” με το διασκευασμένο στίχο «έχω μια αδερφή/ κουκλίτσα αληθινή/τη λένε Βόρειο Ήπειρο/ την αγαπώ πολύ/ της κόψαν την φωνή/ την πήρανε αιχμάλωτη οι βάρβαροι Αλβανοί», το “Μακεδονία Γη Ελληνική” και το “Ψηλά στο Μέτωπο” (Ψηλά στο μέτωπο περνούμε τον καιρό μας/με τη λαχτάρα και τον πόθο τον κρυφό/τον προαιώνιο να διώξουμε εχθρό μας).

Πέρα από τις διασκευές η ίδια η Χρυσή Αυγή έχει κυκλοφορήσει τραγούδια σε ύφος και ρυθμό εμβατηρίων που εξυμνούν την οργάνωση, αντανακλούν το όραμά της και έχουν πιο επίσημο χαρακτήρα σε σχέση με την υπόλοιπη μουσική παραγωγή. Τίτλοι των τραγουδιών είναι “Ζήτω η Χρυσή Αυγή”, “Χρυσαιγίτες στο δρόμο περνάνε”, “Οι τελευταίοι πιστοί”. Έχουν όλα τον ίδιο ρυθμό και παρεμφερή μελωδία και τραγουδιούνται από ένα σύνολο ανδρικών φωνών.

Όσον αφορά τη hip hop μουσική, όπως στις περισσότερες χώρες έτσι και στην Ελλάδα, δεν φαίνεται να αποτελεί επίσημα είδος της εθνικιστικής μουσικής σκηνής, ενώ συχνές είναι οι διαμάχες και οι συγκρούσεις των εκπροσώπων των δύο σκηνών. Αν και στο διαδίκτυο μπορεί να εντοπίσει κανείς τραγούδια σε hip hop μουσική με εθνικιστικό στίχο, αυτά εμφανίζονται μεμονωμένα και χωρίς την υπογραφή κάποιου συγκροτήματος ή κάποιου μουσικού.³⁸

Ένα από τα βασικά στοιχεία ανάλυσης που χρησιμοποιούν οι μελετητές προκειμένου να προσεγγίσουν μια μουσική σκηνή είναι η μελέτη και η ανάλυση των στίχων των τραγουδιών. Ενδείκνυται ιδιαίτερα για τη μελέτη μουσικών σκηνών που περιβάλλονται από μυστικότητα, όπως η White Power. Μελετώντας κάποια από τα τραγούδια συγκροτημάτων της ελληνικής εθνικιστικής σκηνής, αναδύονται οι σταθερά επαναλαμβανόμενοι άξονες γύρω από τους κινούνται οι στίχοι αντανακλώντας την ιδεολογία και τα οράματα των δημιουργών τους.

---

³⁸ Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ρατσιστικό τραγούδι “Δε θα γίνεις Έλληνας ποτέ”, από άγνωστους δημιουργούς, στο <https://www.youtube.com/watch?v=MEJokz9T6AM>

Οι στίχοι στην πλειονότητά τους είναι γραμμένοι στην ελληνική γλώσσα, ενώ αρκετές μπάντες δείχνουν προτίμηση και στην αγγλική με στόχο, όπως αναφέρεται να μεταδώσουν το μήνυμά τους σε όλους τους λευκούς συναγωνιστές παγκοσμίως. Μάλιστα, σε κάποιες περιπτώσεις εμφανίζεται και η γερμανική γλώσσα, ως φόρος τιμής στην γενέτειρα του εθνικοσοσιαλισμού, τη Γερμανία.

Ο πρώτος άξονας που αναδύεται δεν είναι άλλος από τον μύθο περί Άριου εθνικισμού και της λευκής φυλετικής κληρονομιάς. «Aryan of hate, our golden race is at stake/ don't try to tell us it is too late/ White People Awake!»³⁹ τραγουδούν οι *Iron Youth*, ενώ πολλά τραγούδια, κατά κύριο λόγο ξενόγλωσσα, φέρουν τίτλους όπως “White Europe”, “White resistance”. Η χρήση αγγλικού στίχου στα τραγούδια του συγκεκριμένου περιεχομένου υποδηλώνουν μια επιδίωξη ενότητας και αποδοχής από τους λευκούς ‘συναγωνιστές’ σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι μουσικοί εκφράζουν αισθήματα υπερηφάνειας που ανήκουν στη λευκή φυλή και αναφέρονται συχνά στις έννοιες του αίματος και της τιμής. «Έθνος και φυλή τα ιδανικά μας/μάχη ως το τέλος στην πρώτη τη γραμμή/το όνομά μας είναι αίμα και τιμή»⁴⁰. Ως ακτιβιστές, που θεωρούν ότι έχουν αντιληφθεί τις συνομωσίες που πλέκονται εναντίον της λευκής φυλής, καλούν την Ευρώπη και τον λευκό λαό που βρίσκεται σε λήθαργο να αφυπνιστεί. «Ευρώπη ξύπνα/αίμα και τιμή/ Ευρώπη ξύπνα/ για τη λευκή φυλή» τραγουδούν οι *No Surrender*. Όραμά τους είναι μια «καθαρή, φυλετική κοινωνία», όπως δηλώνουν και οι *White Pride Rockers* «είμαστε η νέα τάξη που προβάλλει με ορμή/ θέλουμε μια κοινωνία καθαρή φυλετική»⁴¹.

Επιδιώκεται μάλιστα μια σύνδεση με την παράδοση των Ναζί με τραγούδια όπως το “Ο παππούς μου ήταν στα SS”, “Αουσβιτς πόσο το αγαπώ!” των *Hellenic Stompers*, ενώ σε πολλά τραγούδια παρεμβάλλονται ανάμεσα στους στίχους

---

³⁹ Στα ελληνικά «Άρειε του μίσους, ο χρυσός μας αγώνας βρίσκεται σε εξέλιξη/ μην προσπαθείς να μας πεις ότι είναι πολύ αργά/ Λευκοί Άνθρωποι Αφυπνιστείτε!».

⁴⁰ Από το τραγούδι “Blood & Honour” των *Razorblade Nightmare*, στο <https://www.youtube.com/watch?v=u4ERgTewx78&list=PLeDk5YUIPWcbLnhmhPMHA3COON4L4EGN1>

⁴¹ Από το τραγούδι “Οι τελευταίοι πιστοί” των *White Pride Rocker*, στο <https://www.youtube.com/watch?v=sqFxxbr71XQ&index=48&list=PLeDk5YUIPWcbLnhmhPMHA3COON4L4EGN1>

συνθήματα με αναφορές στο ναζιστικό καθεστώς (π.χ. “Sieg Heil”), τη ναζιστική Γερμανία ακόμα και τον ίδιο τον Χίτλερ.

Ο δεύτερος και κεντρικός άξονας περιστρέφεται γύρω από το τρίπτυχο «Αίμα-Γη-Πρόγονοι». Οι δημιουργοί εκφράζουν αισθήματα πατριωτισμού, εθνικισμού, υπερηφάνειας και τιμής για την ελληνική καταγωγή τους θεωρώντας τους εαυτούς τους αντάξιους απόγονους των αρχαίων Ελλήνων. Αναφορές στην αρχαία Ελλάδα, τον Μέγα Αλέξανδρο, τους Σπαρτιάτες αλλά και τους ήρωες του 1821⁴² είναι συχνές στα ελληνικά εθνικιστικά τραγούδια. “Like the Spartans and Alexander the Great / We’ll never surrender, fight to the grave⁴³” τραγουδούν οι *Der Sturmer* στο κομμάτι “Μεγάλη Ελλάς”. Οι ακτιβιστές δηλώνουν έτοιμοι να αγωνιστούν για την ‘ηρωική πατρίδα τους’, η οποία θεωρούν ότι βρίσκεται υπό απειλή, ακόμα και να θυσιάσουν γι’ αυτήν με όπλο τους τον εθνικισμό και την τιμή τους. «Αιωνία Ελλάς το χώμα σου/πότισε αίμα ηρωικό/ ικανών προγόνων αγώνας και θυσία/ ένας όρκος για την ελευθερία» και αργότερα στο ίδιο τραγούδι «για την πατρίδα, την τιμή/αξιοπρέπεια και απειλή/ εκεί όπου ο Έλληνας πατεί/ θα βαφτιστεί Αιωνία Ελλάς»⁴⁴.

Σε πολλά από τα τραγούδια που φέρουν αυτήν τη θεματολογία εμφανίζονται δηλώσεις στήριξης, είτε άμεσα είτε έμμεσα προς τον επίσημο πολιτικό φορέα του ελληνικού White Power κινήματος, τη Χρυσή Αυγή. «Η Μεγάλη Ιδέα για πάντα ζει/ η ώρα πλησιάζει για μια Χρυσή Αυγή» σύμφωνα με τους *Ολική Κάθαρση*. Αφιερωμένη στη Χρυσή Αυγή με ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι η ομώνυμη εθνικιστική μπαλάντα της Μαρίας Αθανασοπούλου «Χρυσή Αυγή, Χρυσή Αυγή/ εθνικιστές και μαχητές/ για μια Ελλάδα που ανήκει μοναχά στους Έλληνες/ Χρυσή Αυγή, Χρυσή Αυγή/ θέλουν να φτιάξουν ξένα κράτη/ σε αυτή τη γη που γέννησε Πλάτωνα και Σωκράτη»⁴⁵.

---

⁴² Χαρακτηριστικό είναι το τραγούδι των *Filopatria* “Lord Of War”, αφιερωμένο στον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, στο <https://www.youtube.com/watch?v=OXwmGX-pYo8>.

⁴³ Στα ελληνικά «όπως οι Σπαρτιάτες και ο Μέγας Αλέξανδρος/ ποτέ δε θα παραδοθούμε θα αγωνιστούμε μέχρι τον τάφο».

⁴⁴ Από το τραγούδι των *Pogrom* “Αιωνία Ελλάς”, στο <https://www.youtube.com/watch?v=Dms9rsqY3xw&index=17&list=PLeDk5YUIPWcbLnhmhPMHA3COON4L4EGN1>

⁴⁵ Βλ. το τραγούδι “Χρυσή Αυγή” δημοσιευμένο στο <https://www.youtube.com/watch?v=Lgc748TO95A>.

Ο τρίτος άξονας που διαπερνά τους στίχους των εθνικιστικών τραγουδιών είναι η απειλή της ύπαρξης και, πολλές φορές, η κατασκευή 'εχθρών'. Ως εχθροί της λευκής φυλής συγκαταλέγονται αρκετές κατηγορίες ανθρώπων: οι μαύροι, οι εθνικές μειονότητες, οι Ρομά, οι ομοφυλόφιλοι, οι κομμουνιστές, οι Εβραίοι, κ.ά., δηλαδή άνθρωποι που θεωρούνται ότι ανήκουν σε συγκεκριμένες εθνοτικές, θρησκευτικές, 'φυλετικές', πολιτικές ή σεξουαλικού προσανατολισμού κατηγορίες και είναι στόχος του συνήθους ρατσιστικού λόγου και των ρατσιστικών πρακτικών. Ο στιχουργικός λόγος απέναντι στους εχθρούς είναι ιδιαίτερα υβριστικός και βρίθει απειλών. «Γαμώ την Άννα Φρανκ/ γαμιέται και όλη η φυλή του Αβραάμ», «ρε κωλοεβραίοι δε θα σας αφήσω/στο τείχος των Δακρύων θα 'ρθω να κατουρήσω»⁴⁶ είναι μόνο κάποιοι από τους αντισημιτικούς στίχους του μίσους.

Στην ελληνική σκηνή συναντάμε ένα ιδιαίτερο μίσος απέναντι στους Τούρκους που είναι οι 'προαιώνιοι εχθροί'. Όπως αναφέρουν σε συνέντευξή τους οι *Der Sturmer* «Οι Τούρκοι είναι ο φυσικός εχθρός ΚΑΘΕ σκεπτόμενου Άρειου Ευρωπαίου, η ιστορία το έχει αποδείξει και όποιος υποστηρίζει την ιδέα ότι οι τούρκοι θα συνεισφέρουν στην Ευρώπη είναι είτε τρελός είτε σιωνιστικό εργαλείο προπαγάνδας».⁴⁷ Στο τραγούδι "Η φιλία με τους Τούρκους" οι *War Criminals* απειλούν «δεν υπάρχει άλλη λύση/ μόνο να τους πολεμήσω/ τα τουρκάκια θα νικήσω/ τις μανούλες τους θα σφάξω/μας πουλήσανε στην Κύπρο/ χάθηκαν τόσα παιδιά/ πήρανε τη βόρεια Ίμβρο/ θέλουνε και τα νησιά».

Με τον ίδιο απειλητικό τόνο απευθύνονται και προς τους Αλβανούς. "Σφάξε έναν Αλβανό" προτρέπουν οι *Hellgrinder*, ενώ σε hip hop τραγούδι άγνωστου δημιουργού ακούμε «Φωτιά στα Τίρανα για της Ελλάδας το καλό/ φωτιά στα Τίρανα γαμώ το μαύρο αετό».⁴⁸ Φυσικά στο στόχαστρο βρίσκονται πάντα οι μετανάστες, οι οποίοι κάθε άλλο παρά ευπρόσδεκτοι είναι σύμφωνα με την εθνικιστική ιδεολογία. «Έρχεστε στη χώρα μας δεν έχετε δουλειά/ πεινάτε σα ρεμάλια και τρώτε τα παιδιά/

⁴⁶ Από το τραγούδι των *Pogrom* "Αουσβιτς", στο <https://www.youtube.com/watch?v=BbZQuWSnKrU>.

⁴⁷ Από συνέντευξη του συγκροτήματος στην ιστοσελίδα http://breidablik-zine.narod.ru/interviews/der_sturmer.html

⁴⁸ "de tha gineis ellinas pote pousti alvane!!!" στο https://www.youtube.com/watch?v=43IB7b4p_kg.

μιλάτε ρωσικά, μιλάτε αλβανικά/ μα τώρα θα μιλήσετε σωστά τα ελληνικά/ Μίλα ελληνικά ή ψόφα»⁴⁹, αλλά και «αλλοδαποί κατέλαβαν τα ελληνικά σχολεία/τα ελληνόπουλα έγιναν μειοψηφία»⁵⁰

Πέρα από τους αλλοεθνείς εχθρούς, πυρά εκτοξεύονται και προς το εσωτερικό του έθνους σε κατηγορίες ανθρώπων που φέρουν διαφορετικές πολιτικές αντιλήψεις. Το 'σύστημα', ο κομμουνισμός, ο καπιταλισμός, η αναρχία και οι εκπρόσωποί τους θεωρούνται εχθροί του λευκού λαού, αφού παρουσιάζονται σαν να επιδιώκουν τον αφανισμό του μέσω συνομοσίων που δημιουργούν εναντίον του. Πολλά είναι τα τραγούδια με θέμα την εξαπόλυση απειλών στους αριστερούς, τους αναρχικούς και τους πολιτικούς γενικότερα. Οι δημιουργοί των στίχων του μίσους δεν διστάζουν να επιτεθούν σε συγκεκριμένα πρόσωπα μέσω των τραγουδιών τους, όπως στην περίπτωση του "Σαπισμένος Ανδρέας" των *Boiling Blood*, που απευθύνεται υβριστικά στον ιδρυτή του ΠΑΣΟΚ, Ανδρέα Παπανδρέου.

Εξίσου εχθρικά αντιμετωπίζονται και οι 'μικροαστοί νεοέλληνες', οι οποίοι θεωρείται ότι βρίσκονται σε λήθαργο και ότι έχουν μοναδικό σκοπό το συμφέρον τους. Όπως εξηγεί το τραγούδι "Ζω για να σε δω νεκρό"⁵¹ αποτελούν 'παράσιτα' που πρέπει να αφανιστούν από την ελληνική κοινωνία: «Νεοέλληνα μικροαστέ / έψαξες το δίκιο σου ποτέ / Γύφτοι, Τούρκοι, Μαύροι κι Αλβανοί / χορεύουν πάνω στη δική σου τη ντροπή». Παρόμοιο περιεχόμενο έχει και το τραγούδι "Μαλάκα αστέ" των *Ολική Κάθαρση*.

Μια τελευταία κατηγορία στίχων είναι αυτοί που φέρουν ομοφοβικό περιεχόμενο. Η αρρενωπή εικόνα του ετοιμοπόλεμου μαχητή εθνικιστή Έλληνα χτίζεται μέσα από τον αποκλεισμό και τη βίαιη αντιμετώπιση όλων όσοι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει ο λευκός ακτιβισμός, πλήττοντας έτσι ολόκληρες ομάδες ανθρώπων όπως τους ομοφυλόφιλους και άτομα άλλων σεξουαλικών

⁴⁹ Από το τραγούδι "Μίλα ελληνικά ή ψόφα" των *Hellgrinder* που στη συνέχεια διασκευάστηκε από τους *Pogrom*, στο <https://www.youtube.com/watch?v=BbZQuWSnKrU>

⁵⁰ Από το τραγούδι "Ελληνική Επανάσταση" των *Razorblade Nightmare*, στο <https://www.youtube.com/watch?v=R7zf3KL8F0>

⁵¹ Τραγούδι των *No Surrender*, στο <https://www.youtube.com/watch?v=KvU7Hf-0f6A>.

προσανατολισμών. Χαρακτηριστικό τραγούδι που ξεχειλίζει ομοφοβία είναι το “Πουστάκια” από τους *Σύμφωνο Μολότοφ*⁵². Η αρρενωπότητα που προκύπτει μέσα από τη βίαιη συμπεριφορά, την στρατιωτική πειθαρχία και την αρρενωπή skinhead εμφάνιση σκιαγραφεί το προφίλ που συνάδει με το σωστό πρότυπο εθνικιστή, αποκλείοντας οποιαδήποτε παρέκκλιση.

5.3. Τα συγκροτήματα και οι συναυλίες (τοπικό επίπεδο)

Προσπαθώντας να προσεγγίσουμε την πορεία της ελληνικής μουσικής σκηνής κρίνεται χρήσιμη η λεπτομερής στο μέτρο του δυνατού παρουσίασή της αρχικά σε τοπικό επίπεδο. Όπως προαναφέρθηκε δομικά συστατικά του τοπικού επιπέδου είναι οι μπάντες, οι δραστηριότητές τους και τοπικές εκδηλώσεις, όπως οι συναυλίες.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στην καταγραφή που ακολουθεί συγκαταλέγονται μόνο τα συγκροτήματα για τα οποία υπήρξαν διασταυρωμένες πληροφορίες σχετικά με τον εθνικοσοσιαλιστικό τους προσανατολισμό. Δεν συμπεριλήφθηκαν εκείνα που, αν και έχουν απήχηση και υποστηρίζονται από κοινό με εθνικοσοσιαλιστική ιδεολογία, οι μουσικοί τους είτε δεν συμερίζονται την ίδια ιδεολογία είτε δεν το εκφράζουν ανοιχτά.

Αυτό που μπορεί κανείς να παρατηρήσει παρακολουθώντας συνολικά την πορεία της μουσικής σκηνής είναι ότι πραγματοποιείται μια ‘ανακύκλωση’ των μουσικών που την απαρτίζουν. Τα ίδια πρόσωπα σε διαφορετικούς συνδυασμούς σχηματίζουν διαφορετικά συγκροτήματα που είτε εμφανίζονται με διαφορά χρόνων είτε δρουν την ίδια χρονική περίοδο. Έτσι, οι βασικοί πρωταγωνιστές της σκηνής είναι λίγοι με πολλά μέλη να εμφανίζονται για μικρά διαστήματα ή με περιορισμένη μουσική δράση και σε συνεργασία πάντα με παλαιότερους που αναλαμβάνουν τον ρόλο καθοδηγητή.

---

⁵²“Πουστάκια” του συγκροτήματος *Molotov Pact* (2009), στο <https://www.youtube.com/watch?v=hanVnYRHmwU>

Λόγω του περιθωριακού χαρακτήρα της σκηνής, οι καλλιτέχνες δεν εμφανίζονται σχεδόν ποτέ με τα πραγματικά τους ονόματα. Αν και στην Ελλάδα η νομοθεσία δεν είναι τόσο αυστηρή συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπου η White Power σκηνή υφίσταται απαγορεύσεις και σοβαρές κυρώσεις, οι μουσικοί λαμβάνουν μέτρα για την προστασία τους. Ακόμα και στους δίσκους είτε χρησιμοποιούν μόνο τα μικρά τους ονόματα είτε κάποια ψευδώνυμα με τα οποία έχουν καθιερωθεί στη σκηνή.

Τα ονόματα που επιλέγουν οι μουσικοί τόσο για τα συγκροτήματά τους (*Πογκρόμ, Ολική Κάθαρση, White Pride Rockers, Εγκληματίες Πολέμου*) όσο και για τους ίδιους (*Καιάδας, Τόλης 88, Αιθήρ, Siegfried*) παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς είναι όλα εμπνευσμένα από την εθνικοσοσιαλιστική ιδεολογία, με συμβολισμούς και πολλές αναφορές στη ναζιστική Γερμανία, την ελληνική μυθολογία, ακόμα και τον Χίτλερ. Αντίστοιχης έμπνευσης είναι τόσο οι τίτλοι όσο και οι στίχοι των τραγουδιών που όπως είδαμε αντανακλούν άμεσα την ιδεολογία, τη δράση και το όραμα των δημιουργών τους.

5.3.1. Τα πρώτα χρόνια (1987-1999)

Στην Ελλάδα, οι βάσεις για την ανάπτυξη μιας εγχώριας μουσικής σκηνής στρατευμένης στον εθνικιστικό χώρο είχαν τεθεί, όπως είδαμε, από νωρίς με τη συμβολή της skinhead υποκουλτούρας. Συγκριτικά με άλλες χώρες η ελληνική σκηνή δεν απέκτησε μεγάλη απήχηση και κινούνταν υπογείως και σε περιθωριακά πλαίσια. Με το πέρασμα των χρόνων, κυρίως όμως από το 2000 και έπειτα πραγματοποιήθηκε μια άνθιση που συνδέθηκε με το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο της εποχής και της ελληνικής επικαιρότητας.

Οι πρώτες υποψίες για την ύπαρξη μιας ελληνικής White Power μουσικής σκηνής μας παραπέμπουν στην περίοδο δραστηριοποίησης της δεύτερης γενιάς skinheads με την καταγραφή της πρώτης ζωντανής εμφάνισης μπάντας στη γιορτή

νεολαίας της ΕΠΕΝ το 1987. Οι *Rock& Roll Rebels* ήταν το εθνικιστικό σχήμα που έπαιξε ζωντανά έχοντας ήδη ηχογραφήσει κάποια demos. Ωστόσο δεν υπάρχουν περαιτέρω πληροφορίες για τη σύσταση και τη μουσική τους πορεία. Οι *Απολίτιστοι* ήταν μία ακόμα μπάντα που κυκλοφόρησε κάποια δυσεύρετα σήμερα demos.⁵³ Άλλα ονόματα εθνικιστικών συγκροτημάτων της εποχής που είχαν προηγηθεί χωρίς να υπάρχουν τραγούδια τους ή άλλο διαθέσιμο υλικό, είναι οι *Zigi Zaga* (1980), *Stormbringer* (1980), *Aryan Resistance*, *Southrise*, *Skinhead Warrior* (1982, Κοζάνη), *Warriors Pride*, *United Boots* και *Birthward '82* (1982).

Το πρώτο από τα εθνικιστικά συγκροτήματα που καταγράφεται επίσημα στον ελληνικό χώρο είναι οι *Last Patriots*, που συγκροτήθηκαν γύρω στο 1987 με βάση τους τον Πειραιά. Όπως αναφέρει ένα από τα μέλη τους, συνήθιζαν να ηχογραφούν κασέτες σε αυτοσχέδια στούντιο σε σπίτια και να παίζουν κομμάτια ξένων συγκροτημάτων (Τιράλδου, 2012). Με την ηχογράφιση του κλασικού εμβατηρίου “Βόρειος Ήπειρος” σε Oi! εκτέλεση, εγκαινίασαν ουσιαστικά την ελληνική White Power μουσική σκηνή. Το τραγούδι αυτό που έχει εκτελεστεί και διασκευαστεί από μεταγενέστερες μπάντες του χώρου εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να ξεσηκώνει τους υποστηρικτές σε συναυλίες και φεστιβάλ.

Το συγκρότημα διαλύθηκε το 1988 παραχωρώντας τη σκυτάλη στους *Cause of Honour* (αργότερα χρησιμοποίησαν την ελληνική μετάφραση *Αίτιον Τιμής*) και πάλι από τον Πειραιά, που δημιουργήθηκαν τον Δεκέμβριο του 1990 κινούμενοι στο φάσμα της Oi! και R.A.C. μουσικής. Κατά τη μουσική τους πορεία ηχογράφησαν ένα demo με έξι R.A.C. κομμάτια με τίτλους όπως “Η πόλις εάλω” και “Working class awake”. Σημαντική στιγμή υπήρξε η συμμετοχή τους στη συλλογή “We will never die VOL.2” της ολλανδικής εταιρείας Nordic Records⁵⁴, οπότε και απέκτησαν διεθνή παρουσία.

---

⁵³ «Ιστορία της ελληνικής WP/NS μουσικής σκηνής»(2012), στο *Εθνικιστικό αρχείο* <http://e8nikistikoarxeio.blogspot.gr/2012/05/h-nswp-skinhead-1987-last-patriots.html>

⁵⁴ [Jet Lee](https://www.hiphop.gr/forum_topic/24058/1), «Για να μαθαίνουν οι νέοι και να θυμούνται οι παλιοί», στο https://www.hiphop.gr/forum_topic/24058/1

Στις 24 Δεκεμβρίου του 1994 εμφανίστηκαν ζωντανά στην πρώτη εθνικιστική συναυλία που διοργανώθηκε στο “Club Aquarius”, στον Άγιο Δημήτριο Αττικής. Η συναυλία αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί λόγω ημερομηνίας ως μια πρώιμη μορφή των White Christmas συναυλιών, που καθιερώθηκαν στη συνέχεια την ημέρα των Χριστουγέννων κατά το παράδειγμα της διεθνούς White Power μουσικής σκηνής.

Το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 1990, με την τρίτη και τελευταία γενιά skinheads να βρίσκεται στο προσκήνιο, έκαναν σταδιακά την εμφάνισή τους συγκροτήματα πιο πολιτικοποιημένα πλέον, σαφώς προσανατολισμένα προς το εθνικιστικό πνεύμα που άρχισαν να κινητοποιούνται περισσότερο σε μια προσπάθεια ανάπτυξης της σκηνής.

Ένα από τα πιο γνωστά και σημαντικά συγκροτήματα της περιόδου αυτής είναι οι *Iron Youth*, οι οποίοι σχηματίστηκαν στην Αθήνα το φθινόπωρο του 1997. Το όνομα του συγκροτήματος είναι εμπνευσμένο από την οργάνωση του Ρούντολφ Ες «Σιδερένια Γροθιά» (Λακόπουλος, 2014). Βασικά μέλη είναι ο Κώστας, ο Γιώργος Μισσιάκας ή Μάστορας, βουλευτής μετέπειτα της Χρυσής Αυγής με σημαντική δράση στα μουσικά δρώμενα, ο οποίος χρησιμοποιεί το ψευδώνυμο “Qualiaron” και ο Γιάννης “Totenengel”. Το είδος της μουσικής που επέλεξαν ήταν αρχικά το thrash-core και στη συνέχεια υιοθέτησαν ένα συνδυασμό metal και hardcore. Χαρακτηριστικός είναι ο σκληρός ήχος της κιθάρας, ενώ ξεχωρίζουν και πιο μελωδικά κομμάτια, στα οποία χρησιμοποιείται το πιάνο. Πρόκειται για μια παρέα με κοινές αντιλήψεις και φιλοσοφία για τη ζωή οι οποίοι, όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν, είναι «πολιτικοποιημένοι και στρατικοποιημένοι με όλες τις έννοιες» (Αντεπίθεση, 1, 2001: 39). Δηλώνουν στενά συνδεδεμένοι με τη Χρυσή Αυγή και ως σημαία τους έχουν «την Φυλετική Καθαρότητα, την Εθνική συνείδηση, την κοινωνική δικαιοσύνη, το τσάκισμα του σιωνισμού, την εξάλειψη της μαζάνθρωπης σκέψης» (Αντεπίθεση, 1, 2001: 39). Δεν πραγματοποιούν ζωντανές εμφανίσεις μιας και θεωρούν την μπάντα τους ως ένα “studio project”⁵⁵.

---

⁵⁵ Βλ. τη συνέντευξη του συγκροτήματος στο *The European Union Times* <http://www.eutimes.net/2007/03/interview-with-the-greek-metal-band-iron-youth/> .

Το επόμενο έτος, το 1998 συγκροτήθηκε στη Θεσσαλονίκη μια punk μπάντα με το όνομα *Hellgrinder*, που αποτελείτο από δύο μέλη. Παρά το σύντομο διάστημα ύπαρξής της, έγινε γνωστή στο τραγούδι τους “Μίλα ελληνικά ή ψόφα”, που αποτελεί μια ελληνική εκδοχή του “Speak English or die” των S.O.D. Στο demo που κυκλοφόρησαν συμπεριλαμβάνεται ένα ακόμα ρατσιστικό τραγούδι με τίτλο “Σφάξε έναν Αλβανό” και hardcore punk διασκευές από τραγούδια της Ρίτας Σακελλαρίου, της Άννας Βίση, του Αντύπα (Γιώργου Μαζλουμίδη) και των 2 *Unlimited*.

Το φθινόπωρο της ίδιας χρονιάς δημιουργήθηκαν από τον Νίκο Γιοχάλα (Jahl Von Hagal)⁵⁶ οι *Der Sturmer*. Το όνομα *Der Sturmer*, που σημαίνει *Ο επιθετικός*, οφείλεται στην ομώνυμη εβδομαδιαία εφημερίδα που εκδιδόταν στη Νυρεμβέργη και αποτελούσε όργανο της ναζιστικής αντισημιτικής προπαγάνδας. Το συγκρότημα καθιερώθηκε στον χώρο του εθνικοσοσιαλιστικού black metal με επιρροές τόσο από τη R.A.C. όσο και από τη metal μουσική. Τα μέλη του δηλώνουν υποστηρικτές της Χρυσής Αυγής και εξηγούν ότι προτεραιότητά τους είναι η εθνικοσοσιαλιστική προπαγάνδα και σε δεύτερη μοίρα τοποθετούν το μουσικό στοιχείο⁵⁷. Η μουσική τους πορεία συνεχίζεται αδιάκοπα έως σήμερα. Στον χώρο του εθνικοσοσιαλιστικού black metal την ίδια περίοδο εντοπίζονται τα συγκροτήματα *Shadow Order* (1998), *Wolfnacht* (1998, Κέρκυρα) και *Stutthof* (1997).

Το 1999 σχηματίστηκε στον Πειραιά το συγκρότημα *Ολική Κάθαρση*. Η μουσική του χαρακτηρίζεται ως σκληρό R.A.C. και τα τραγούδια του έχουν πολιτικό περιεχόμενο. Αυτό που προηγείται για τους *Ολική Κάθαρση* είναι η επιβεβαίωση των παραδοσιακών αρχών και η έμπρακτη συμμετοχή με ‘αίμα και τιμή’ σε έναν αγώνα για την υποστήριξη της πατρίδας. Η σχέση τους με τη Χρυσή Αυγή δεν συγκαλύπτεται:

---

⁵⁶ Ο Νίκος Γιοχάλας δηλώνει ότι υπήρξε μέλος της ακροδεξιής εξτρεμιστικής αδελφότητας «Παγανιστικό Μέτωπο». Ο ρόλος του στο εσωτερικό της Χρυσής Αυγής είναι ιδιαίτερος, καθώς υπήρξε και εκπρόσωπός της στη «Γιορτή των Λαών», το 2005 και το 2007 στην Ιένα, ναζιστική εκδήλωση απαγορευμένη από τις γερμανικές αρχές. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Κωστόπουλος, Τ., Ψαρρά, Α. & Ψαρράς, Δ. (2015). Η «άλλη» δίκη της Χρυσής Αυγής, στο <http://www.efsyn.gr/arthro/i-alli-diki-tis-hrysis-aygis>

⁵⁷ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη μπάντα και την ιδεολογία της βλ. στο *Βικιπαίδεια* [https://de.wikipedia.org/wiki/Der_St%C3%BCrmer_\(Band\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Der_St%C3%BCrmer_(Band)).

συμμετέχουν με ζωντανές εμφανίσεις σε διοργανώσεις της οργάνωσης και η στιχουργική τους απεικονίζει πλήρως την ιδεολογία του ακροδεξιού μορφώματος. Η πρώτη τους συναυλία πραγματοποιήθηκε το 2000 σε κεντρικό μαγαζί της Αθήνας και έκτοτε έχουν εμφανιστεί σε γιορτές νεολαίας και εκδηλώσεις της Χρυσής Αυγής.

Στα τέλη του 1999 ένα ακόμα συγκρότημα με το όνομα *Strosstrupp* αναδύθηκε από τους κόλπους της Χρυσής Αυγής με σκοπό την ενίσχυση της ελληνικής εθνικοσοσιαλιστικής σκηνής. Αποτελείται από τους χρυσαυγίτες Νίκο Γιοχάλα, τον Χρήστο, τον πολύ δραστήριο μουσικά Γιώργο “Καιάδα” Γερμενή, βουλευτή πλέον της Χ.Α. και τον Νίκο Τ., ο οποίος δηλώνει αστυνομικός⁵⁸. Οι ηλικίες τους κυμαίνονταν από 24 έως 38 ετών. Το όνομα του συγκροτήματος οφείλεται στην “*Stosstrupp-Hitler*”, τη σωματοφυλακή του Χίτλερ. Ο ήχος της μπάντας είναι παραδοσιακό Oi! / R.A.C. Χρησιμοποιούν αγγλικό στίχο, σε μια προσπάθεια να μεταδώσουν το μήνυμά τους στους λευκούς συντρόφους τους σε όλον τον κόσμο, όπως υποστηρίζουν σε συνέντευξή τους στο βρετανικό *Blood & Honour* (τεύχος 22)⁵⁹. Πληροφορίες για ζωντανές εμφανίσεις δεν υπάρχουν.

Άλλα συγκροτήματα της περιόδου είναι οι *Hellrise* και οι *Mahen* (μια one-man-band), για τα οποία, όμως, οι διαθέσιμες πληροφορίες είναι ελάχιστες.

5.3.2. Το ελληνικό παράρτημα *Blood & Honour*

Το έτος 1999 αποτελεί κομβικό σημείο για το εθνικιστικό κίνημα και τη λευκή μουσική στην Ελλάδα αφού εγκαινιάστηκε για πρώτη φορά το ελληνικό παράρτημα του *Blood & Honour* (B & H) από μια παρέα μελών της Χρυσής Αυγής. Ως κίνητρο

⁵⁸« ‘Ροκ για την πατρίδα’ ή ‘πόγκο για τη σβάστικα’; Η Χρυσή Αυγή ξεκινάει ξανά τις εθνικοσοσιαλιστικές ‘Γιορτές Νεολαίας’: Μπύρες, τατουάζ και Sieg Heil, για τους μυημένους στο ναζισμό », στο *XYZ Contagion* <https://xyzcontagion.wordpress.com/2016/05/13/golden-dawn-giortes-neolaias-blood-honour/stosstrupp-%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%87%CE%AC%CE%BB%CE%B1%CF%82-%CE%BD%CE%AF%CE%BA%CE%BF%CF%82-%CE%AE-nick-giogalas-%CE%AE-jarl-von-hagal-%CE%B3%CE%B9%CF%8E%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CE%B3%CE%B5%CF%81/>

⁵⁹« Strosstrup » (2016), στο <https://archive.is/cQs8k>

λειτούργησε η επίσκεψη ενός βασικού μέλους του νορβηγικού B & H και B & H Scandinavia, ο οποίος παρακίνησε τους Έλληνες συντρόφους του για δημιουργία παραρτήματος που θα αποτελούσε και μέρος της Combat 18 (C18). Το διάστημα εκείνο στην Ευρώπη βρισκόταν σε εξέλιξη η διαμάχη μεταξύ B & H και C18. Η δεύτερη, λόγω της εγκληματικής δράσης της δυσφήμιζε και δημιουργούσε προβλήματα σε όλο το κίνημα, γι' αυτό και υπήρξαν διαφωνίες σχετικά με το θέμα, που όμως δεν άλλαξαν την αρχική απόφαση για υποστήριξη προς την C18 (*Blood & Honour*, 2017, 40: 19-20).

Το πρώτο περιοδικό κυκλοφόρησε εξ ολοκλήρου στην αγγλική γλώσσα και αντέγραφε την αγγλική έκδοση. Το δεύτερο τεύχος εκδόθηκε ένα χρόνο αργότερα υπό την επιμέλεια ενός άλλου μέλους της αρχικής ομάδας, αυτή τη φορά στην ελληνική γλώσσα. Ωστόσο, το περιοδικό δεν συνόδευε καμία άλλη δραστηριότητα της οργάνωσης, η οποία έμεινε αδρανής για κάποιο χρονικό διάστημα.

Μετά από απουσία ενάμισι έτους λόγω εσωτερικών προβλημάτων και μετά την αποπομπή κάποιων μελών, τον Δεκέμβριο του 2001 κυκλοφόρησε το ανανεωμένο πλέον τεύχος. Την έκδοση επιμελήθηκαν μέλη της αρχικής ομάδας οι οποίοι ήταν υπέρμαχοι ενός ουδέτερου B & H, όσον αφορά τη διαμάχη με την C18 και τα δρώμενα του εξωτερικού. Το περιοδικό απέκτησε νέο λογότυπο και μια σταθερή πενταμελή ομάδα που αποτελεί έκτοτε τον κεντρικό πυρήνα του *B & H Hellas*. Ακόμα, δημιουργήθηκαν κάποιοι πυρήνες σε άλλες πόλεις της χώρας, όπως στη Θεσσαλονίκη, στα Τρίκαλα και στην Πάτρα. Μέχρι τον Νοέμβριο του 2017 το περιοδικό μετράει σαράντα τεύχη τα οποία εκδίδονται σταθερά, με μικρές, ενίοτε, καθυστερήσεις. Τα άτομα που αποτελούν την ομάδα του B & H είναι ηλικίας δεκαεννέα έως τριάντα έξι ετών και στην πλειονότητά τους είναι skinheads.⁶⁰ Με το περιοδικό να αποτελεί το βασικό μέσο έκφρασης της ομάδας, το ελληνικό B & H από την εμφάνισή του και στο εξής ανέλαβε ουσιαστικά την ελληνική μουσική σκηνή με τη διακίνηση CDs, τη δημιουργία και υποστήριξη μπαντών, τη διοργάνωση πάρτι και συναυλιών.

---

⁶⁰ Όπου και προηγουμένως.

Το Β & Η εκφράζει την πλήρη υποστήριξη και συμμετοχή στις εκδηλώσεις του επίσημου πολιτικού φορέα του κινήματος, της Χρυσής Αυγής, ωστόσο υποστηρίζει την ελευθερία κάθε μέλους να επιλέγει όποιον πολιτικό φορέα επιθυμεί. Όπως δηλώνουν τα μέλη του δεν εχθρεύεται απολύτως κανέναν άλλο φορέα, παρά μόνο τους προδότες, που αρνούνται και ντρέπονται για το παρελθόν τους⁶¹ και αποτελούν πλέον πληροφοριοδότες καναλιών και δημοσιογράφων. Αυτοπροσδιορίζονται ως μια «100% ανεξάρτητη κίνηση» και τονίζουν τα εξής: «δεν αποτελούμε οργάνωση και για εμάς ισχύει το ΛΙΓΟΙ ΚΑΙ ΚΑΛΟΙ, αντίθετα με το να μαζεύεις κάθε καρδιάς καρύδι» (*B & H Hellas*, 2017, 40: 20). Το ελληνικό παράρτημα βρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία με παραρτήματα άλλων χωρών (της Ισπανίας, της Αργεντινής, της Ρουμανίας, της Σλοβακίας, της Σλοβενίας, της Πορτογαλίας, της Σερβίας, της Ουκρανίας, της Πολωνίας, της Αγγλίας).

2. Το λογότυπο του Blood & Honour Hellas

5.3.3. Η άνθιση της δεκαετίας 2000

Την πρώτη δεκαετία του 2000 παρατηρούμε μια μεγάλη άνθιση της ελληνικής εθνικοσοσιαλιστικής μουσικής σκηνής, που αντανακλάται τόσο στην ολοένα αυξανόμενη μουσική παραγωγή και εμφάνιση νέων συγκροτημάτων όσο και στη διοργάνωση συχνών συναυλιών, μουσικών εκδηλώσεων και φεστιβάλ. Φυσικά η παρουσία του οργανωμένου πλέον ελληνικού παραρτήματος Β & Η σε συνεργασία με τη Χρυσή Αυγή έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην πορεία των μουσικών πραγμάτων. Τα ονόματα των συγκροτημάτων που μπορεί να εντοπίσει κανείς είναι πολλά και

⁶¹ Από συνέντευξη μέλους του ελληνικού παραρτήματος Β & Η στο *Μαύρος Κρίνος*
<http://mavroskrinos.blogspot.gr/2010/01/blood-and-honour-hellas.html>

κινούνται σε διαφορετικά μουσικά είδη. Αξιοσημείωτο είναι ότι αν και επίκεντρο της μουσικής παραγωγής συνέχισε να είναι η Αθήνα, άρχισαν να αναδεικνύονται συγκροτήματα και πρωτοβουλίες σε άλλες πόλεις όπως στη Θεσσαλονίκη και κυρίως στα Τρίκαλα. Όπως επισημαίνεται στο περιοδικό:

«Επιτέλους και στην Ελλάδα αρχίζει να βγαίνει από το περιθώριο η μουσική έκφραση και η εθνικιστική νεολαία συσπειρώνεται. Ολόκληρος ο χώρος αντίκρισε επιτέλους το φως και άρχισε να κυνηγά το θέμα μουσική και στις εθνικιστικές γιορτές νεολαίας έβλεπες πλέον την διαφορά στην προσέλευση νέων ατόμων δίπλα στις ιδέες μας»

(*B & H Hellas*, 2017, 40: 20).

Το 2000 σχηματίστηκε στην Αθήνα ένα από τα πιο γνωστά συγκροτήματα του ελληνικού εθνικοσοσιαλιστικού black metal (NSBM) με το όνομα *Bannerwar*. Τα μέλη του χρησιμοποιούσαν τα ονόματα Arkhon, Erevos και Vorvoros. Το 2001 ηχογράφησαν και εξέδωσαν μόνοι τους την κασέτα "Principles of Aryan Blood". Ακολούθησαν αρκετές συμμετοχές σε συλλογές, συναυλίες και δίσκοι με τελευταία τους κυκλοφορία το "To Honour Fatherland" (2017) που συμπεριλαμβάνει τραγούδια και στα ελληνικά όπως τα "Το αίμα της φυλής" και "Ήλιε Ανίκητε".

Οι *Boiling Blood* με καταγωγή από τη Θεσσαλονίκη, το 2001, κυκλοφόρησαν το Mini-Album "Righteous Legions". Πρόκειται για μια τετραμελή metal μπάντα, οι μουσικοί της οποίας έγιναν γνωστοί με τα ψευδώνυμα Bloody Rooster (κιθάρα), Krieg (μπάσο), Psychic A. (ντραμς) και Siegfried (φωνητικά και σίχοι). Οι σίχοι τους έχουν πολιτικό περιεχόμενο και είναι γραμμένοι στην αγγλική αλλά και στην ελληνική γλώσσα. Οι εμφανίσεις τους σε συναυλίες και φεστιβάλ είναι πολλές, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ιταλία με την οποία διατηρούν στενούς δεσμούς.

3. Ναζιστικοί χαιρετισμοί σε συναυλία των Boiling Blood (14/12/2002).

Από το 2002 άρχισε να κάνει αισθητή την παρουσία της στο μουσικό προσκήνιο της εθνικοσοσιαλιστικής σκηνής η πόλη των Τρικάλων (Θεσσαλία), που όπως φάνηκε στη συνέχεια αποτέλεσε το λίκνο της ελληνικής λευκής μουσικής σκηνής τα επόμενα χρόνια. Με βάση τα Τρίκαλα σχηματίστηκαν οι *Koi!mpresser*, που κινούνται στους ήχους της Oi! και της R.A.C. και οι *TH.RE.AT. (The Real Attack)* η «πεμπτούσια της Oi! μπάντας» (Αντεπίθεση, 2004/03, 18: 28-29), όπως χαρακτηρίστηκαν από το κοινό τους. Και οι δύο έχουν κυκλοφορήσει αρκετά demo και δίσκους, ενώ μετρούν αρκετές ζωντανές εμφανίσεις σε συναυλίες και φεστιβάλ.

Τον Αύγουστο του 2002 δημιουργήθηκαν στην Αθήνα οι *No Surrender*, οι οποίοι ήδη από τα πρώτα βήματά τους και σε όλη τη μουσική τους πορεία αποτέλεσαν την κύρια φωνή του ελληνικού Blood & Honour⁶². Η μουσική τους είναι Oi! και R.A.C. και οι ζωντανές εμφανίσεις τους είναι πολλές και συχνές. Ανάμεσα στα τραγούδια τους ξεχωρίζει το “Parrous 88” διασκευή ενός τραγουδιού των Γερμανών *Landser*⁶³, με στίχο «Ο παππούς μου ήταν στα SS». Κυκλοφόρησαν πέντε δίσκους και μετρούν αρκετές συμμετοχές σε συλλογές της Ελλάδας αλλά και άλλων χωρών, όπως της Γερμανίας και της Πορτογαλίας.

⁶² «Ιστορία της ελληνικής WP/NS μουσικής σκηνής» (2012), στο Εθνικιστικό αρχείο <http://e8nikistikoarxeio.blogspot.gr/2012/05/h-nswp-skinhead-1987-last-patriots.html>

⁶³ Οι *Landser* ήταν μια γερμανική νεοναζιστική ροκ μπάντα, που δραστηριοποιήθηκε από το 1991 έως το 2003. Ορίστηκε ως παράνομη και απαγορεύτηκε από τις γερμανικές αρχές με αποτέλεσμα τα μέλη της να οδηγηθούν στη φυλακή για το περιεχόμενο των στίχων τους.

Το 2003 ήταν η χρονιά που η ελληνική λευκή μουσική σκηνή εμφανίζεται πιο δραστήρια και ενεργή από ποτέ όσον αφορά τη διοργάνωση εκδηλώσεων και συναυλιών. Στις αρχές Αυγούστου έλαβε χώρα το πρώτο τριήμερο HateWave Φεστιβάλ – White Power κατασκήνωση, στα Τρίκαλα. Στις 25 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε η τέταρτη καθιερωμένη Γιορτή Ελληνικής Νεολαίας από τη Χρυσή Αυγή στην Πλατεία Πρωτομαγιάς στην Κυψέλη (Αθήνα), η οποία έκλεισε με συναυλία των *Boiling Blood, No Surrender* και *Ολική Κάθαρση* σε εθνικιστικό πνεύμα. Φτάνοντας προς το τέλος του έτους η πρώτη White Christmas συναυλία ήταν πια γεγονός. Πραγματοποιήθηκε στα Τρίκαλα με την ζωντανή εμφάνιση των *Boiling Blood*, που, όπως μπορεί να παρατηρήσει κανείς, βρίσκονταν στο μουσικό προσκήνιο την περίοδο εκείνη διατηρώντας τη θέση τους και τα επόμενα χρόνια.

4. Οι No Surrender σε συναυλία στα Τρίκαλα (08/08/2003).

Την 25^η Μαρτίου 2004, προς τιμήν «των Ηρώων του έπους του 1821»⁶⁴ πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα η πρώτη συναυλία του Blood & Honour σε συνεργασία με το Μέτωπο Νεολαίας της Χρυσής Αυγής. Σε αυτήν εμφανίστηκαν οι *Ολική κάθαρση*, οι *TH.RE.AT* και οι *No Surrender* (ο ντράμερ των τελευταίων από ένα σημείο και μετά έπαιζε φορώντας κράνος) (*Αντεπίθεση*, 2004/03, 18: 28-29). Τον Δεκέμβριο πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη αυτή τη φορά η καθιερωμένη πια White

⁶⁴ «Ιστορία της ελληνικής WP/NS μουσικής σκηνής» (2012), στο *Εθνικιστικό αρχείο* <http://e8nikistikoarxeio.blogspot.gr/2012/05/h-nswp-skinhead-1987-last-patriots.html>

Christmas συναυλία με δύο πρωτοεμφανιζόμενα ντόπια συγκροτήματα, τους *Pogrom* και τους *Defamation*.

Οι *Pogrom* δημιουργήθηκαν και εμπνεύστηκαν το όνομά τους από το πογκρόμ που πραγματοποιήθηκε κατά Αλβανών μεταναστών μετά τον αγώνα ποδοσφαίρου μεταξύ των εθνικών ομάδων των δύο χωρών και τη νίκη της Ελλάδας στις 4 Σεπτεμβρίου του 2004. Το όνομα παραπέμπει επίσης και στα πογκρόμ κατά των Εβραίων. Εμπλοκή στα επεισόδια είχε η εθνικιστική οπαδική οργάνωση “Γαλάζια Στρατιά”. Οι *Pogrom* τραγουδούν αποκλειστικά σε ελληνικό στίχο. Ανάμεσα στα τραγούδια τους ξεχωρίζει η διασκευή του τραγουδιού “Μίλα ελληνικά ή ψόφα” των *Hellgrinder* και το “Αουσβιτς”, τραγούδι μίσους προς τους Εβραίους.

Οι *Defamation* αποτελούσαν μια Street/ Oi! μπάντα, η οποία ξεχώρισε ανάμεσα στις άλλες λόγω της πρώτης εμφάνισης γυναίκας - skingirl σε μουσικό σχήμα της White Power σκηνής. Η μουσική τους πορεία ήταν σύντομη λόγω του θανάτου του κιθαρίστα τους, Μαρίνου (Rope), σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα. Έτσι, ηχογράφησαν μόνο πέντε κομμάτια. Ακόμα δύο βραχύβιες μπάντες της περιόδου ήταν οι *ChaoSS* και οι *Legion Hellas*, γνωστοί για τη hatecore διασκευή του εμβατηρίου “Μακεδονία Γη Ελληνική”.

Το 2005 εγκαινιάστηκε στα Τρίκαλα, από τη γνωστή τρικαλινή παρέα “Trikala Bootboys”⁶⁵ που δραστηριοποιούνταν στην πόλη, ο χώρος που επρόκειτο να αποτελέσει το ‘σπίτι’ της ελληνικής εθνικιστικής σκηνής για τα επόμενα χρόνια φιλοξενώντας πλήθος ελληνικών αλλά και ξένων συγκροτημάτων. Λόγος γίνεται για το “Skinhouse Hellas”⁶⁶ έναν χώρο έκφρασης, συναυλιών και συναπαντήματος Ελλήνων και Ευρωπαίων εθνικιστών και, κατά τη φρασεολογία τους, ‘πατριωτών’, που προέρχονταν από την skinhead υποκουλτούρα, αλλά όχι μόνο από αυτήν. Εκτός από χώρος συναυλιών, το “Skinhouse” λειτουργούσε ως μπαρ, στούντιο ηχογράφησης και προβών, αλλά και ως γυμναστήριο (Tiraldou, 2012) αποτελώντας έτσι ένα στέκι, έναν

---

⁶⁵« Skinhouse Hellas» (2009), στο <http://skinhousehellasinterview.blogspot.gr/>

⁶⁶ Ο ακριβής χώρος που στεγαζόταν το “Skinhouse” δεν μπόρεσε να εξακριβωθεί. Σύμφωνα με πληροφορίες από συζητήσεις σε διάφορα blogs και sites η πιο πιθανή τοποθεσία είναι κοντά σε ένα κλειστό γυμναστήριο της Μπάρας Τρικάλων, λίγο έξω από την πόλη.

«ελεύθερο χώρο» (Futrell & Simi, 2010)⁶⁷ για υποστηρικτές της skinhead υποκουλτούρας και της εθνικοσοσιαλιστικής ιδεολογίας.

Όπως υποστηρίζει ένα από τα ιδρυτικά του μέλη σε συνέντευξη σε μαθητικό blog⁶⁸, το “Skinhouse” δεν έκανε πολιτική και δήλωνε ανεξάρτητη και αυτόνομη πρωτοβουλία που δεν ανταγωνιζόταν κανέναν. Τα περισσότερα από τα μέλη του ανήκαν σε πολιτικές οργανώσεις και κόμματα του ακροδεξιού χώρου, ωστόσο αυτό που τους ένωνε ήταν η κοινή ιδεολογία και η λευκή μουσική.

Η τελευταία συναυλία για την οποία γίνεται αναφορά στο “Skinhouse” πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2014 και έκτοτε δεν υπάρχουν σχετικές δημοσιεύσεις, οπότε συμπεραίνουμε ότι ανέστειλε τη λειτουργία του. Η συνεισφορά του στην ελληνική εθνικιστική σκηνή είναι αδιαμφισβήτητη, αφού όπως αναφέρεται αποτέλεσε «κεφάλαιο για την ιστορία του κινήματος» με την πολύπλευρη παρουσία του στον εθνικιστικό χώρο, λειτουργώντας σαν μια «κυψέλη δημιουργικότητας»⁶⁹.

Κάποιες από τις ξένες μπάντες που φιλοξενήθηκαν στον χώρο του “Skinhouse” ήταν οι *Mistreat* (Φινλανδία), *Kommando Skin* (Γερμανία), *Les Vilains* (Βέλγιο), *Legittima Ofessa* (Ιταλία), *Faustrecht* (Γερμανία), *Civico 88* (Ιταλία), *WhiteLaw* (Αγγλία), *Kill Baby, Kill!* (Βέλγιο), *Vinland Warriors* (Καναδάς), *Before The War* (Σλοβακία), *Fear Rains Down* (ΗΠΑ). Όσον αφορά τα ελληνικά πράγματα, πολλές από τις μπάντες που προαναφέρθηκαν συμμετείχαν σε συναυλίες που διοργανώθηκαν στο “Skinhouse”, όπως και άλλα συγκροτήματα που πρωτοεμφανίστηκαν την περίοδο αυτή.

Παράλληλα με την εμφάνιση του “Skinhouse” τα μουσικά δρώμενα συνεχίζονταν στην Αθήνα. Το 2005, στις 30 Ιανουαρίου, πραγματοποιήθηκε σε ανάμνηση της ημέρας που ο Αδόλφος Χίτλερ ανέλαβε τα καθήκοντα του Καγκελαρίου, συναυλία σε γνωστό νυχτερινό κέντρο και διαφημίστηκε στην εφημερίδα *Χρυσή Αυγή*

---

⁶⁷ Βλέπε προηγούμενη σχετική υποσημείωση.

⁶⁸ Έλληνες Μαθητές http://ellhnes-mathites.blogspot.gr/2008/11/skinhouse-hellas-httpethnikistesgr_11.html.

⁶⁹ «Εθνικιστική Αυτονομία: Σκέψεις και κρίσεις» (2013), στο *Ιδεάπολις* http://www.ideapolis.info/2013/06/blog-post_27.html

ως το «Rock για την Πατρίδα!»⁷⁰. Σε αυτήν συμμετείχαν οι *Pogrom, Der Sturmer, Bannerwar, Boiling Blood, Ολική Κάθαρση* και οι Γερμανοί καλεσμένοι *Annete & Muller*. Δυναμική υπήρξε η παρουσία εκπροσώπων της Χρυσής Αυγής, η οποία διοργάνωσε και την εκδήλωση⁷¹.

Νωρίτερα τον ίδιο μήνα σχηματίστηκαν οι *Εγκληματίες Πολέμου*, που κυκλοφόρησαν το demo “Skinheads Ρατσιστές”. Έδωσαν δύο συναυλίες, η μουσική τους πορεία όμως ανακόπηκε σύντομα επειδή ο τραγουδιστής τους, Παναγιώτης Ρουμेलιώτης ή «Πόρκυ», όπως είναι γνωστός, τον Νοέμβριο του ίδιου έτους φυλακίστηκε για απόπειρα ανθρωποκτονίας κατά συρροή με δόλο.⁷² Τα υπόλοιπα μέλη της μπάντας συνέχισαν τη μουσική τους πορεία μέσω της συμμετοχής σε άλλες μπάντες της σκηνής.

Ακολούθησαν το 2006 οι *Σύμφωνο Μολότοφ* από την Αθήνα, οι *Hellas Stavroforia* από τη Μακεδονία και τη Θεσσαλία, οι *Sergeant Oi!*, οι *Der Drakos*, οι *White Pride Rockers*, οι *Hellenic Stompers* και οι *Humanity Has Failed* (one-man-band) .

Οι *White Pride Rockers* από τη Θεσσαλονίκη, το 2010 κυκλοφόρησαν τον δίσκο “Αντεπίθεση” και πραγματοποίησαν πολλές συναυλίες. Μια από τις πρώτες είχε πραγματοποιηθεί στις 20 Μαΐου του 2006, στον χώρο των ΤΕΙ Λαμίας. Μαζί τους εμφανίστηκαν και οι *Boiling Blood*, οι *Pogrom* και οι *Σύμφωνο Μολότοφ*. Η συναυλία συγκέντρωσε περίπου 150 άτομα κοινό. Πρέπει να σημειωθεί ότι ήταν μια από τις ελάχιστες φορές που εθνικιστική ροκ συναυλία έλαβε χώρα σε ανοιχτό δημόσιο χώρο, όπως είναι τα ΤΕΙ ανεξάρτητα από κομματικές και κινηματικές εκδηλώσεις, όπως οι Γιορτές Νεολαίας κ.ά. Μετά τη λήξη της συναυλίας έγινε αναφορά για επίθεση σε μετανάστη που κατέληξε σε εγκληματική δράση εναντίον του (μαχαίρωμα), στην οδό Καραϊσκάκη στη Λαμία.

---

⁷⁰ Βλ. στην εφημερίδα *Χρυσή Αυγή*, 27/01/2005 και σχετικό ρεπορτάζ στις 03/02/2005.

⁷¹ Βίντεο από την εκδήλωση δημοσιεύτηκε από την «Εφημερίδα των Συντακτών» στις 12/02/2017. Για παρακολούθηση του βίντεο και σχετικού άρθρου στο *Τυποφρένεια* http://typofreneia.blogspot.com/2017/07/blog-post_10.html .

⁷² Για περισσότερες πληροφορίες βλ. <http://www.iospress.gr/mikro2006/mikro20060930.htm>.

Οι *Hellenic Stompers*, μια R.A.C./Oi! μπάντα, προέρχονται από τη Λαμία. Ως κιθαρίστας συμμετέχει ο βουλευτής της Χρυσής Αυγής Απόστολος Γκλέτσος ή όπως είναι γνωστός στους συντρόφους του Τόλης 88⁷³. Το 2007 κυκλοφόρησαν το demo “Δήμιος” με τραγούδια όπως το “Ελληνικά SS” και αργότερα ηχογράφησαν αντιστοίχου περιεχομένου τραγούδια όπως το “Ακέφαλος Καβαλάρης”, με στίχο υβριστικό προς τον Άρη Βελουχιώτη.

Το 2008 εμφανίστηκε ακόμα ένα ελληνικό Oi!/R.A.C. συγκρότημα με γυναικεία φωνητικά, οι *Pride & Pain*. Πρόκειται για ένα studio project, χωρίς ζωντανές εμφανίσεις. Ηχογράφησαν δύο δίσκους “Action Is Philosophy Of Life” (2008) και “Pain Inside Pride Outside” (2010). Τον Απρίλιο του ίδιου έτους πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη και συγκεκριμένα στην Περαιά εθνικιστική συναυλία με καλεσμένους τους Ούγγρους *Verszerzodes*.

Το έτος 2009 αποτέλεσε ίσως και το τελευταίο της άνθισης που γνώρισε η ελληνική εθνικιστική σκηνή τη δεκαετία αυτή. Στις αρχές του 2009 εμφανίστηκε ένα νέο συγκρότημα από την Αθήνα με το όνομα *FilopatRIA*. Στόχος τους ήταν η ανανέωση της εγχώριας μουσικής σκηνής. Κυκλοφόρησαν το 2009 τον δίσκο “Αντίδρασης Γενιά” και το 2011 το “Order Thru Chaos”. Εμφανίστηκαν ζωντανά σε συναυλίες στο “Skinhouse” όπως και σε συναυλία White Christmas της Αγγλίας.

Ακολούθησαν οι *Straightline* που σχηματίστηκαν με σκοπό να διεισδύσουν στη νεολαία και να διαμορφώσουν κοινωνικοπολιτική έκφραση⁷⁴. Το 2010 κυκλοφόρησαν τον δίσκο “Act for a new generation” και πραγματοποίησαν κάποιες συναυλίες. Ανάμεσα σε αυτές και μια συμμετοχή σε φεστιβάλ της Λάρισας, χωρίς εθνικιστικό χαρακτήρα και επομένως σε «ανυποψίαστο κοινό»⁷⁵. Άλλες μπάντες που

---

⁷³ Το 88 χρησιμοποιείται συμβολίζοντας το όγδοο γράμμα του λατινικού αλφαβήτου “H” και είναι κωδικοποίηση για το “Heil Hitler”. Ο Απόστολος Γκλέτσος είναι βουλευτής του νομού Φθιώτιδας και εξάδελφος του συνονόματου γνωστού ηθοποιού και πλέον δημάρχου Στυλίδας Απόστολου Γκλέτσου.

⁷⁴ Βλέπε συνέντευξη του συγκροτήματος στο *Μαύρος Κρίνος* <http://mavroskrinos.blogspot.gr/2011/08/straightline.html>

⁷⁵ Στο ίδιο.

δραστηριοποιήθηκαν τη δεκαετία 2000 είναι οι εξής: *Αμετανόητοι!* (2007), *Skaste* (2010), *Last Attack*, *Dead Andrews*, *Red.Lock* (2006), *Battle Dogs* (2009) , *Sturmtroops* (2010), *Βία* και *No Meaning*.

5.3.4. Η δολοφονία του Π. Φύσσα και τα χρόνια της αδράνειας (2010 – 2016)

Από το 2010 και έπειτα η εθνικιστική μουσική σκηνή παρουσιάζει μια ύφεση όσον αφορά την εμφάνιση νέων συγκροτημάτων. Οι καθιερωμένες συναυλίες και εκδηλώσεις, όπως οι ετήσιες Γιορτές Ελληνικής Νεολαίας, φαίνεται να πραγματοποιούνται κανονικά. Ωστόσο οι διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με αυτές είναι ελάχιστες, όπως και για όλα τα δρώμενα της εθνικιστικής σκηνής σε αντίθεση με τα προηγούμενα χρόνια. Αυτό συνδέεται άμεσα με την πολιτική δραστηριότητα του βασικού πολιτικού φορέα του ελληνικού White Power κινήματος, της Χρυσής Αυγής.

Ήδη από τη δεκαετία του '90 σε μια προσπάθεια να προσεγγίσουν τον ελληνικό λαό και να αναδειχθούν στο πολιτικό σκηνικό, οι εκπρόσωποι της οργάνωσης απέσυραν από τον δημόσιο λόγο τους ό, τι παρέπεμπε στην μέχρι τότε έκδηλη εθνικοσοσιαλιστική ιδεολογία που ασπάζονται και, έκτοτε, δηλώνουν απλά 'πατριώτες' και 'εθνικιστές'. Η Χρυσή Αυγή ως κόμμα άρχισε να παρουσιάζεται ανοιχτή προς τον ελληνικό λαό, καλωσορίζοντας στους κόλπους της αρκετούς νέους υποστηρικτές. Αυτό το 'άνοιγμα' ωστόσο ήταν εικονικό και αφορά την προεκλογική διαδικασία, αφού ο πυρήνας της οργάνωσης και οι δραστηριότητες στο εσωτερικό της παρέμεναν κλειστές έως απροσπέλαστες και ο πραγματικός χαρακτήρας της (γνωστός σε λίγους) αποκρυπτόταν από το ευρύ κοινό.

Κατά καιρούς προβάλλονταν δημοσιεύματα/ 'βόμβες' και διέρρεαν ντοκουμέντα που αποκάλυπταν τον ναζιστικό χαρακτήρα της οργάνωσης, τα οποία οι εκπρόσωποι της είτε αιτιολογούσαν είτε αρνούσαν και αμφισβητούσαν την εγκυρότητά τους. Σε συνάρτηση με τα παραπάνω, οι πληροφορίες για την υπό μελέτη μουσική σκηνή αυτής της περιόδου περιορίζονται σε αναφορές για τη συμμετοχή ήδη υπαρχόντων

συγκροτημάτων στις γιορτές της νεολαίας του κόμματος και κάποιες συναυλίες που πραγματοποιήθηκαν στο “Skinhouse”.

Ανάμεσα στα ελάχιστα συγκροτήματα που πρωτοεμφανίστηκαν την περίοδο αυτή είναι οι *Razorblade Nightmare*, από την Αθήνα και οι *Αμετανόητοι!* από την Καλαμάτα, που σχηματίστηκαν το 2011. Το 2012 αναδείχθηκε μέσω του “Skinhouse” η μπάντα *Midland Reapers* από τα Τρίκαλα, οι οποίοι κινούνταν σε rock & roll ρυθμούς. Την ίδια χρονιά κυκλοφόρησε και το δίσκο της “Freedom Fighters” η Oi! punk one-man-band *Spirit Of The Patriots*, η οποία έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον εξής λόγο: ψυχή της είναι ο Σταύρος, ο οποίος ανήκει στην ελληνική ομογένεια της Αμερικής, όπου και δραστηριοποιείται, αλλά, η μουσική του παραγωγή μπορεί να ενταχθεί στο πλαίσιο της ελληνικής σκηνής λόγω της θεματολογίας και του κοινού του⁷⁶. Άλλες μπάντες τις περιόδου ήταν οι *Ουδέν Οίδα* και οι *Βία*.

Τον Μάιο του 2012, στις βουλευτικές εκλογές που διεξήχθησαν, η Χρυσή Αυγή, για πρώτη φορά, απέκτησε κοινοβουλευτική εκπροσώπηση με ποσοστό σχεδόν 7%. Στα βουλευτικά έδρανα συναντούμε κάποιους από τους μουσικούς της εθνικιστικής σκηνής, ανάμεσά τους τον Γεώργιο Γερμενή (Καιάδας), τον Απόστολο Γκλέτσο (Τόλη 88), τον Αρτέμη Ματθαίοπουλο, τον Γεώργιο Μισιάκα ή Μάστορα (ή Qualiaron).

Όπως προαναφέρθηκε στην ενότητα σχετικά με τη Χρυσή Αυγή, ένας από τους βασικούς άξονες της δράσης της οργάνωσης είναι η θέση ότι λόγω της ύπαρξης εχθρών η χρήση βίας είναι επιτρεπτή και επιθυμητή. Η οργάνωση από την αρχή της εμφάνισής της στο πολιτικό προσκήνιο είχε δώσει δείγματα αντιδημοκρατικής και βίαιης πολιτικής συμπεριφοράς. Από το 2012, όμως, και έπειτα τα περιστατικά εθνικιστικής βίας άρχισαν να κλιμακώνονται (Τιράλδου, 2012). Σύμφωνα με τον Παπασαραντόπουλο (2012: 8) «οι ξυλοδαρμοί μεταναστών, οι βιαιοπραγίες εναντίον πολιτών και οι προπηλακισμοί εναντίον πολιτικών ήταν αναπόσπαστο τμήμα της πολιτικής της ατζέντας».

---

⁷⁶ «Spirit Of The Patriot –Freedom Fighters», στο *Discogs* <https://www.discogs.com/Spirit-Of-The-Patriot-Freedom-Fighters/release/3947648>

Τα βίαια περιστατικά επιθέσεων από μέλη της Χρυσής Αυγής κορυφώθηκαν στις 18 Σεπτεμβρίου του 2013 με τη δολοφονία του ράπερ Παύλου Φύσσα. Ο Παύλος Φύσσας (1979-2003), γνωστός με το καλλιτεχνικό ψευδώνυμο “Killah –P” (Killah – Past, δηλαδή δολοφόνος του παρελθόντος) ήταν καλλιτέχνης της ραπ μουσικής ήδη από το 1998, και γνωστός για την αντιφασιστική του δράση. Μέσω της μουσικής του επέλεγε να εκφραστεί για θέματα σχετικά με τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και τη βία του κατεστημένου, θέματα εκ διαμέτρου αντίθετα με την εθνικιστική ιδεολογία.

Ο Φύσσας εκπροσωπούσε ένα από τα ελάχιστα είδη μουσικής που δεν αξιοποιούνται από την ελληνική εθνικιστική μουσική σκηνή, το hip hop. Μάλιστα σε παγκόσμιο επίπεδο η hip-hop/rap μουσική θεωρείται ως εργαλείο στα χέρια των εχθρών της εθνικοσοσιαλιστικής ιδεολογίας. Με τους αντιφασιστικούς του στίχους «προκαλούσε», καθώς συχνά, σε συναυλίες του, αναφερόταν υβριστικά προς εκείνους που θεωρούσε φασίστες. Όπως αναφέρει στο βιβλίο του ο Λακόπουλος (2014: 248) «τον Φύσσα τον είχανε στην μπούκα για τους στίχους που έγραφε»⁷⁷.

Την ημέρα της δολοφονίας του, ο Φύσσας βρισκόταν σε καφετέρια της γειτονιάς του στην Αμφιάλη, όπου μετά από συμπλοκή με μια παρέα νεοναζιστών δολοφονήθηκε από τον 45χρονο Γιώργο Ρουπακιά, μέλος του πενταμελούς της οργάνωσης της Χρυσής Αυγής στη Νίκαια (Λακόπουλος, 2014). Επειδή αποκαλύφθηκε ότι η δολοφονία δεν ήταν ένα «τυχαίο περιστατικό» αλλά ήταν εν γνώσει της ηγεσίας της πολιτικής οργάνωσης, τις ημέρες που ακολούθησαν η εισαγγελέας του Αρείου Πάγου διέταξε την διενέργεια επείγουσας προκαταρκτικής έρευνας από την οποία προέκυψε ο χαρακτηρισμός της Χρυσής Αυγής ως εγκληματικής οργάνωσης της οποίας η δράση χρονολογείτο από το 1987. Ακολούθησε η σύλληψη πολλών στελεχών και μελών της οργάνωσης, όπως και η προφυλάκιση του αρχηγού Νίκου Μιχαλολιάκου και άλλων οκτώ Χρυσουγιτών, μελών της κοινοβουλευτικής ομάδας. Η δίκη της Χρυσής Αυγής άρχισε στις 20 Απριλίου του 2015 και εκκρεμεί μέχρι και το διάστημα συγγραφής της παρούσας εργασίας (2017).

---

⁷⁷ Τα εισαγωγικά έχουν τοποθετηθεί από το συγγραφέα του βιβλίου.

Το διάστημα από το 2013 έως την αποφυλάκιση του Μιχαλολιάκου τον Μάρτιο του 2015, λόγω παρέλευσης του ανώτατου προβλεπόμενου χρόνου κράτησης από τον νόμο (δεκαοκτώ μήνες), οι δραστηριότητες της οργάνωσης στο σύνολό τους και συνακόλουθα η εθνικιστική μουσική σκηνή τέθηκαν σε αδράνεια. Οι περισσότερες από τις ιστοσελίδες και τα blogs της οργάνωσης, της μουσικής της σκηνής και σχετικών της δραστηριοτήτων ή καταργήθηκαν από τις αρχές, ή αποσύρθηκαν από τους διαχειριστές τους ή, τέλος, μετατράπηκαν σε κλειστές ομάδες με συνθηματικά εισόδου. Για τον λόγο αυτόν η εύρεση πληροφοριών για το συγκεκριμένο διάστημα αλλά και για τα προηγούμενα χρόνια καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη και προβληματική. Ακόμα και το έντυπο περιοδικό *Blood & Honour* περιόρισε την έκδοσή του τα έτη 2013-2015 στο ένα τεύχος τον χρόνο (τχ. 35, 36, 37), ενώ στη συνέχεια ανέστειλε τη λειτουργία του για να επανεμφανιστεί με το τεύχος 38 τον Φεβρουάριο του 2017.

5.3.5. Η επιστροφή και η μουσική δράση μέχρι σήμερα

Μετά από τα χρόνια αδράνειας που προηγήθηκαν από το 2016 και έπειτα παρατηρήθηκε και πάλι μια σταδιακά αυξανόμενη κινητικότητα όσον αφορά τουλάχιστον την εθνικιστική μουσική σκηνή. Το 2016 σχηματίστηκαν τρία νέα συγκροτήματα, τα οποία βρίσκονται συνεχώς στο μουσικό προσκήνιο αναπληρώνοντας το κενό των προηγούμενων χρόνων.

Οι *Social Defeat* εμφανίστηκαν με το ελληνικό R.A.C. τραγούδι “Δεν ανήκουμε”, αποτελούμενοι από τους Ky (φωνητικά και κιθάρα), Γιώργο (μπάσο) και Αλμπέρτο (ντραμς και φωνητικά). Το τραγούδι τους συμπεριλαμβάνεται στη διεθνή συλλογή R.A.C. μουσικής “Against Commie Bastards vol.3” από την Barbatos Productions.

Στη συνέχεια εμφανίστηκαν τον Ιούλιο του 2016 οι *White Demons* από την Αθήνα κυκλοφορώντας τον δίσκο “God Of Europe”, ο οποίος απαγορεύτηκε στην

Γερμανία⁷⁸. Το όνομά τους σύμφωνα με τους ίδιους είναι ακριβές συμβολίζοντας τον «περήφανο Λευκό Ευρωπαίο, που πρέπει να είναι Θεός για τον λαό του και ανελέητος λυκάνθρωπος (Werewolf) για τους εχθρούς του (...). Λευκή είναι επίσης και η σπίθα του ρεύματος που περνάει μέσα από τα μουσικά όργανα, και ο λευκός ήχος είναι η μαγική επικοινωνία με τις ψυχές των νεκρών ηρώων και καλλιτεχνών» (*B & H Hellas*, 38, 2/2017: 3). Αποτελούνται από τους Αλμπέρτο (ντραμς και φωνητικά), τον οποίο έχουμε συναντήσει σε πολλά από τα συγκροτήματα της σκηνής, τον Γιώργο (μπάσο και φωνητικά) και τον Steve Drakos (κιθάρα και βασικά φωνητικά). Ο τελευταίος είχε ιδιαίτερα ενεργή πορεία και στον ευρωπαϊκό χώρο: υπήρξε ιδρυτής της ιστορικής ιταλικής Oi! μπάντας *Nabat* (1979) και, τη διετία 1984-1985, συμμετείχε ως μπασίστας στους θρυλικούς για τη White Power μουσική σκηνή *Skrewdriver*. Συμμετείχε, επίσης, σε πολλές από τις μουσικές συναυλίες στο Λονδίνο, ωστόσο αποχώρησε για προσωπικούς λόγους που επέβαλαν την επιστροφή του στην Ελλάδα. Το συγκρότημα πραγματοποίησε την πρώτη του συναυλία στο φεστιβάλ “The Day of Honour” στη Βουδαπέστη, σχεδιάζοντας επιπλέον εμφανίσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Ένα από τα πιο πρόσφατα συγκροτήματα της ελληνικής εθνικιστικής σκηνής είναι οι Αθηναίοι *Defender*, για τους οποίους οι πρώτες αναφορές έγιναν στα τέλη Σεπτεμβρίου του 2016. Μουσικά κινούνται στους ήχους του ροκ και Oi! punk και αποτελούνται από τους Τρύφωνα (φωνητικά), Γιώργο (ντραμς), Χρήστο (κιθάρα) και Δημήτρη (μπάσο). Έναν χρόνο αργότερα, τον Σεπτέμβριο του 2017, κυκλοφόρησαν το δίσκο “Fly the Flag” με δέκα τραγούδια σε ελληνικό και αγγλικό στίχο. Στον διαδικτυακό χώρο έχουν μεγάλη υποστήριξη τόσο από ελληνικές όσο και από ξένες οργανώσεις και ιστοσελίδες. Στις 18 Φεβρουαρίου του 2017 εμφανίστηκαν στο Oi! Fest στο κέντρο της Θεσσαλονίκης μαζί με τους Σέρβους *Providjenje* και τους *Kristalna Noc* υπό το σύνθημα «Ελλάς –Σερβία Συμμαχία! ». Την 1 Δεκεμβρίου του 2017 συμμετείχαν σε Hellenic Skin συναυλία στην Αθήνα μαζί με τους *Hellenic Stompers*. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους μια

---

⁷⁸ «Interview WHITE DEMONS» (2017), στο *KPB YACT* <http://28serbia.blogspot.gr/2017/02/interview-white-demons.html>

νέα μπάντα από την Αθήνα με το προκλητικό όνομα *Leibstandarte*⁷⁹ έκανε την πρώτη της εμφάνιση με τον δίσκο “Faith Masters Destiny”. Ανήκει στο είδος thrash metal, ωστόσο δεν υπάρχουν περαιτέρω πληροφορίες για τη σύσταση και τη δράση της.

Η τελευταία κοινοποιημένη μουσική δράση της ελληνικής μουσικής μέχρι τη χρονική στιγμή που μελετάται (Ιανουάριος 2018) είναι η συναυλία εθνικιστικής ροκ με στόχο την επικύρωση της συμμαχίας ελληνικού και ιταλικού εθνικιστικού κινήματος. Πραγματοποιήθηκε στις 17 Δεκεμβρίου του 2017 σε ένα μπαρ στο κέντρο της Αθήνας και σε αυτήν εμφανίστηκαν οι εγχώριοι *No Surrender* και οι Ιταλοί *SPQR*. «Οι ιδεολογικοί σίχοι και από τις δύο μπάντες πυροδότησαν το κλίμα, εξυψώνοντας το ηθικό των δεκάδων Συναγωνιστών μας ενάντια στους μίζερους και δύσκολους καιρούς που διανύουμε» αναφέρεται σε ρεπορτάζ για τη συγκεκριμένη συναυλία στην ιστοσελίδα της *Αντεπίθεσης*.⁸⁰

5 & 6. Εικόνες από τη συναυλία στις 17 Δεκεμβρίου 2017.

5.3.6. Οι καθιερωμένες συναυλίες και το τελετουργικό τους

Για να αποκτήσει ένα κίνημα συλλογική ταυτότητα, να επιτύχει τη δέσμευση των μελών του και την ενεργό συμμετοχή τους στις δράσεις του σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση. Κάτι τέτοιο επιτυγχάνεται στις

⁷⁹ “Leibstandarte SS” λεγόταν η σωματοφυλακή του Χίτλερ και ήταν ένα μηχανοκίνητο γερμανικό πεζικό τμήμα σε επίπεδο ταξιαρχίας.

⁸⁰ Συναυλία εθνικιστικής ροκ μουσικής (2017), στο *Αντεπίθεση* http://antepithesi.gr/index.php?option=com_k2&view=item&id=2740:synavlia-ethnikistikis-rok-mousikis&Itemid=284

συναυλίες, στις οποίες συμμετέχουν τα μουσικά σύνολα που ενστερνίζονται ακροδεξιά, εθνικιστική και τις περισσότερες φορές ναζιστικού προσανατολισμού ιδεολογία.

Οι συναυλίες που πραγματοποιούνται είναι μυστικές και κλειστού τύπου. Ο χώρος και η ακριβής ώρα κοινοποιούνται λίγες ώρες πριν την διεξαγωγή της εκδήλωσης και μέσω προσωπικής επαφής. Σε αυτές μπορούν να παρευρεθούν μόνον μέλη του χώρου και νέα δυνάμει μέλη εφόσον έχουν προταθεί και καθοδηγούνται από τουλάχιστον δύο επίσημα μέλη. Με τον τρόπο αυτόν οι εκδηλώσεις προστατεύονται από τα αδιάκριτα βλέμματα και τον κίνδυνο διάλυσής τους από αντιφασιστικές οργανώσεις. Οι χώροι που επιλέγονται είναι μπαρ των μεγάλων πόλεων, ενώ «σπίτι» των εθνικιστικών συναυλιών, όπως έχει ήδη αναφερθεί, αποτέλεσε για πολλά χρόνια το “Skinhouse” στην ευρύτερη περιοχή των Τρικάλων.

Εκτός από συναυλίες με σκοπό τη διασκέδαση και τη συσπείρωση των μελών του κινήματος υπάρχουν και κάποιες συγκεκριμένες ημερομηνίες κατά τις οποίες πραγματοποιούνται επετειακές εκδηλώσεις. Κάθε 25 Δεκεμβρίου πραγματοποιούνται κατά το διεθνές πρότυπο των White Power σκηνών οι συναυλίες White Christmas τόσο στην Αθήνα όσο και στην Θεσσαλονίκη.

Στις 25 Φεβρουαρίου πραγματοποιείται τελετή μνήμης και συναυλία για τον Μίκη Μάντακα⁸¹, Έλληνα φοιτητή, μέλος της νεολαίας του νεοφασιστικού ιταλικού κόμματος MSI, FUAN, ο οποίος δολοφονήθηκε το 1975 κατά τη διάρκεια ταραχών στην Ιταλία από ακροαριστερούς. Τόσο το ελληνικό όσο και το ιταλικό εθνικιστικό κίνημα τον τιμούν ως μάρτυρα του εθνικισμού και τον αναδεικνύουν ως σύμβολο για τη νέα γενιά.

Στις 25 Μαρτίου κάθε χρόνο διεξάγεται συναυλία προς τιμήν των ηρώων της ‘επικής’ εθνικής επανάστασης του 1821, η οποία είθισται να φέρει τον τίτλο «Ροκ για

---

⁸¹ Περισσότερες πληροφορίες για τον Μίκη Μάντακα μπορεί κανείς να εντοπίσει σε εθνικιστικού τύπου ιστοσελίδες, όπως της Χρυσής Αυγής, βλ. «Μίκης Μάντακας: Ζει και Μάχεται! 43 Χρόνια από την άναδρη δολοφονία του» στο *Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή* <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/mantakas#ixzz5DQ45T79p>, αλλά και σε άλλες πηγές, βλ. Θεοδωρής Ρακόπουλος (2014), «Ο Μίκης Μάντακας ως επικαιρότητα;», στο *Η Αυγή* <http://www.avgi.gr/article/10812/1870439/o-mikes-mantakas-os-epikairoteta->.

την Πατρίδα». Τον τίτλο αυτό συναντάμε βέβαια και σε άλλες συναυλίες και μουσικές εκδηλώσεις. Στα τέλη Απριλίου με αρχές Μαΐου από το 2005 και έπειτα πραγματοποιείται συναυλία στη μνήμη του Μαρίνου, τραγουδιστή του συγκροτήματος *Defamation* και ενεργού μέλους του κινήματος, ο οποίος έχασε τη ζωή του σε τροχαίο.

Στο διάστημα μεταξύ Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου πραγματοποιούνται συνήθως οι καθιερωμένες Γιορτές Ελληνικής Νεολαίας από τη Χρυσή Αυγή. Οι εκδηλώσεις τα τελευταία χρόνια λαμβάνουν χώρα στο Άλσος Ελληνικού Στρατού στην Αθήνα. Πέρα από τις πολιτικές εκδηλώσεις συμπεριλαμβάνουν μουσικές συναυλίες.

Τέλος, μια από τις πιο πρόσφατα καθιερωμένες συναυλίες – τελετές μνήμης είναι αυτή που πραγματοποιείται στις 2 Νοεμβρίου στη μνήμη των δυο ‘ νέων μαρτύρων’ του εθνικισμού, όπως χαρακτηρίζονται, του Γιώργου Φουντούλη και του Μανώλη Καπελώνη που δολοφονήθηκαν στο Νέο Ηράκλειο από μέλη αντιφασιστικής οργάνωσης τον Νοέμβριο του 2013 ως αντίποινα για τη δολοφονία του Φύσσα.

Η διοργάνωση των συναυλιών ακολουθεί το πρότυπο White Power συναυλιών που αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα. Διεξάγεται, λοιπόν ένα είδος τελετουργικού, εισάγοντας τα άτομα στο ύφος της εκδήλωσης ώστε να ενεργοποιηθούν τα συναισθήματά τους. Στην αρχή κάθε συναυλίας ακούγονται πολιτικοί λόγοι από άτομα της διοργάνωσης και προσκεκλημένους είτε πραγματοποιούνται ανοιχτές συζητήσεις γύρω από τρέχοντα θέματα της πολιτικής ατζέντας του κινήματος. Όταν οι συναυλίες είναι επετειακές ή εις μνήμην κάποιου, το περιεχόμενο των λόγων προσαρμόζεται αναλόγως.

Στη συνέχεια, η σκηνή παραδίδεται στα συγκροτήματα που είναι συνήθως τρία με τέσσερα. Όπως περιγράφεται στα αφιερώματα σχετικά με τις συναυλίες το κλίμα είναι σχεδόν «γηπεδικό» με τους συμμετέχοντες να εκφράζουν τον ενθουσιασμό τους με επιθετικότητα και βίαιους χορούς. «Ο κόσμος παλλόταν σε ένα βίαιο ρυθμό, κατάλληλο και ενδεικνυόμενο μόνο για ρωμαλέους άνδρες!» (Αντεπίθεση, 2003/02, 11: 24-25) αναφέρει ο Κώστας “Siegfried” των *Boiling Blood* σε σχετική συνέντευξη Ανάμεσα στα τραγούδια συχνά ακούγονται συνθήματα όπως «Αίμα - Τιμή - Χρυσή

Αυγή», «Τούρκοι - Μογγόλοι - Δολοφόνοι», «Sieg Heil!» και «Juden Raus!» (Έξω οι Εβραίοι). Το βασικό ζητούμενο είναι ένα «συνεχές πάρε δώσε ενέργειας και συγκινησιακής φόρτισης μεταξύ συγκροτήματος και κοινού» (Αντεπίθεση, 2003/02, 11: 24-25).

Οι εκδηλώσεις κλείνουν ακολουθώντας ένα συγκεκριμένο τελετουργικό. Τα καθιερωμένα «Ζήτω!» βροντοφωνάζονται από κοινό και μουσικούς. «Ζήτω η αιωνία Ελλάς!», «Ζήτω ο αρχηγός!», «Ζήτω η Χρυσή Αυγή!», «Ζήτω ο εθνικοσοσιαλισμός!» και «Ζήτω η Νίκη!». Στη συνέχεια τραγουδιούνται συλλογικά και με χέρι υψωμένο σε ναζιστικό χαιρετισμό, ο εθνικός ύμνος της Ελλάδας και ο ύμνος της Χρυσής Αυγής⁸².

Πολλές φορές, μετά τη λήξη της συναυλίας οι συμμετέχοντες αποχωρούν σε ομάδες από το συναυλιακό χώρο κάνοντας ομαδικές εξορμήσεις στη συνοικία όπου έχει διεξαχθεί η μουσική εκδήλωση. Αναζητούν αφορμές για συγκρούσεις με τους 'εχθρούς' που συχνά καταλήγουν σε ξυλοδαρμούς μεταναστών, αναρχικών, αριστερών, ατόμων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας⁸³ ή σε οποιονδήποτε φαίνεται ότι ανήκει (έστω και εμφανισιακά) με κάποια από αυτές τις κατηγορίες.

5.4. Τα φεστιβάλ (υπερτοπικό επίπεδο)

Τα φεστιβάλ, οι πολυήμερες δηλαδή εκδηλώσεις που διοργανώνονται σε ελληνικό επίπεδο λαμβάνουν χώρα κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες και έχουν τη μορφή κατασκήνωσης. Σε αυτά συμμετέχουν μέλη του εθνικιστικού κινήματος από όλη την Ελλάδα, τα οποία έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με άλλους

---

⁸² Χαρακτηριστικό παράδειγμα τελετουργικού συναυλίας μπορεί να παρακολουθήσει κανείς από το απόσπασμα συναυλίας που δημοσίευσε η εφημερίδα συντακτών στο <https://www.youtube.com/watch?v=I0oXa2wJOzQ>. Το βίντεο αποτελεί μέρος του υλικού της έρευνας και του βραβευμένου ντοκιμαντέρ της Μάρσιας Τζιβάρα «Burning from the inside» <https://vimeo.com/168448040>.

⁸³ Το ΛΟΑΤΚΙ+ είναι τα αρχικά των λέξεων Λεσβία, Ομοφυλόφιλος, Αμφιφυλόφιλος, Τρανς, Κουήρ (queer) και Ίντερσεξ. Πρόκειται για την κοινότητα ατόμων που δεν αυτοπροσδιορίζονται ως ετεροφυλόφιλα και cisgender (άτομα που αυτοπροσδιορίζονται με το φύλο τη γέννησής τους) και δεν είναι αποδεκτά από την ευρύτερη κοινωνία με αποτέλεσμα να υφίστανται ρατσιστικές συμπεριφορές και επιθέσεις.

‘συναγωνιστές’ και την ελευθερία να εκφράσουν και να βιώσουν την εθνικιστική – φυλετική ιδεολογία που πρεσβεύουν. Το πιο γνωστό φεστιβάλ, για τα ελληνικά δεδομένα και για το οποίο υπήρξαν διαθέσιμες πληροφορίες είναι το Hatewave Festival, το οποίο αναφέρεται ως εθνικιστικό φεστιβάλ – White Power κατασκήνωση. Πρόκειται για μια τριήμερη διοργάνωση με την πρώτη να διεξάγεται τον Αύγουστο του 2003 και, όπως περιγράφεται σε ρεπορτάζ του περιοδικού *Αντεπίθεση* (2003/10, 14: 21), ήταν «Τρεις μέρες πανικού και ομίχλης»

Τα φεστιβάλ διοργανώνονται σε μουσικές τοποθεσίες στην ύπαιθρο υπό τη μορφή οργανωμένης κατασκήνωσης. Οι πληροφορίες σχετικά με τον ακριβή τόπο και τρόπο μετακίνησης των συμμετεχόντων ανακοινώνονται λίγο πριν την έναρξη των εκδηλώσεων και μέσω προσωπικής επαφής για να διασφαλίζεται και πάλι η απρόσκοπτη διεξαγωγή της διοργάνωσης. Κάθε μέλος πληρώνει ένα χρηματικό ποσό που συμπεριλαμβάνει τη διαμονή, τη διατροφή και τα εισιτήρια των συναυλιών που λαμβάνουν χώρα.

Στο ημερήσιο πρόγραμμα των φεστιβάλ περιλαμβάνεται ποικιλία δραστηριοτήτων. Αθλητικοί αγώνες και επιδείξεις πολεμικών τεχνών, μίνι πρωταθλήματα ποδοσφαίρου, πολιτικές ομιλίες και συζητήσεις, ιδεολογική κατήχηση, παρουσιάσεις βιβλίων και εκθέσεις δερματοστιξίας είναι μερικές από αυτές που εμπλουτίζουν τις ημέρες του φεστιβάλ. Οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε μεγαλύτερη επαφή μεταξύ τους και να ενισχύσουν τους δεσμούς τους με την εθνικιστική κοινότητα και το κίνημα.

Τα βράδια πραγματοποιούνται οι μουσικές εκδηλώσεις με συναυλίες των συγκροτημάτων που βρίσκονται στο προσκήνιο της εθνικιστικής μουσικής σκηνής. Υπάρχει η λειτουργία bar και BBQ και έτσι η μουσική συνδυάζεται με αλκοόλ, φαγητό και χορό σε ξέφρενους και βίαιους ρυθμούς. Κατά τις νυχτερινές ώρες λαμβάνουν

χώρα σε κατανυκτικό κλίμα τελετές, όπως καύσεις της σβάστικας και ορκωμοσίες νεοσύλλεκτων μελών⁸⁴.

7. Καύση της σβάστικας στη Νίκαια.

8. Ανθρώπινος σχηματισμός του Μαιάνδρου με δάδες

Εκτός από τα φεστιβάλ που πραγματοποιούνται σε ελληνικό έδαφος εκπρόσωποι του ελληνικού εθνικιστικού κινήματος συμμετέχουν σε εθνικιστικά φεστιβάλ χωρών του εξωτερικού είτε ως απλά μέλη είτε ως καλεσμένοι για να παρουσιάσουν το κίνημα της Ελλάδας. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνονται επαφές και διασυνδέσεις με το ευρύτερο κίνημα σε ευρωπαϊκό και όχι μόνο επίπεδο, με στόχο την χάραξη μιας πορείας κοινών συμφερόντων.

---

⁸⁴ Βλ. βίντεο από ορκωμοσία νεοσύλλεκτων Χρυσαιγιτών στο πλαίσιο εθνικιστικής κατασκήνωσης, στο XYZ Contagion <https://xyzcontagion.wordpress.com/2014/06/23/parnitha-21-dec-orkomosia/>.

5.5. Ιστοσελίδες, εταιρείες παραγωγής, περιοδικά (εικονικό επίπεδο)

Το εικονικό επίπεδο και πιο συγκεκριμένα η χρήση του διαδικτύου είναι πάρα πολύ σημαντική για οργανώσεις και κινήματα περιθωριακού χαρακτήρα και 'υπόγειων' δράσεων όπως το White Power. Οι ιστοσελίδες και τα blogs εθνικιστικού περιεχομένου στον ελληνικό χώρο φαίνεται να ήταν πολυπληθή. Ωστόσο μετά το 2013 και έως τον χρόνο συγγραφής της παρούσας εργασίας, λόγω των πολιτικών και δικαστικών εξελίξεων που προαναφέρθηκαν τα περισσότερα από αυτά είτε καταργήθηκαν είτε περιέπεσαν σε αδράνεια.

Οι ιστοσελίδες που αφορούν τη μουσική σκηνή, παρέμειναν δραστήριες και ξεχωρίζουν ανάμεσα σε άλλες για τη συνεχή ενημέρωση είναι η ιστοσελίδα του ελληνικού παραρτήματος Blood & Honour (<http://bhhellas.blogspot.gr/>), η σελίδα του Μετώπου νεολαίας Χρυσής Αυγής «Αντεπίθεση» (<http://antepithesi.gr/>) και το εθνικιστικό blog «Μαύρος Κρίνος» (<http://mavroskrinos.blogspot.gr/>). Μέσω των ιστοσελίδων αυτών τα μέλη του κινήματος μπορούν να ενημερώνονται για επερχόμενες εκδηλώσεις, για νέες κυκλοφορίες δίσκων και περιοδικών και μέσα από αναλυτικά ρεπορτάζ να πληροφορούνται για δραστηριότητες που έλαβαν χώρα ή να παρακολουθούν ιδεολογικά άρθρα, συνεντεύξεις και αφιερώματα. Επιπλέον, μπορούν να βρουν παραπομπές και συνδέσμους για άλλες παρεμφερείς και συνεργαζόμενες ιστοσελίδες τόσο ελληνικές όσο και άλλων χωρών προκειμένου να υπάρχει μια συνεχής ενημέρωση σε διεθνές επίπεδο.

Στην ιστοσελίδα της *Αντεπίθεσης* μπορεί επίσης κανείς να βρει συνδέσμους για τη δίωρη ραδιοφωνική εκπομπή που πραγματοποιείται κάθε Σάββατο και διαδίδεται διαδικτυακά. Σε αυτήν οι ακροατές παρακολουθούν πολιτικούς διαλόγους και σχολιασμούς μελών της νεολαίας της Χρυσής Αυγής υπό τον συντονισμό της βασικής παραγωγού Ουρανίας Μιχαλολιάκου, ενημερώνονται για τις δραστηριότητες του κινήματος και ακούν White Power μουσική στα λεγόμενα «μουσικά διαλείμματα».

Όσον αφορά τις εταιρείες παραγωγής, στον ελληνικό χώρο η παρουσία τους δεν είναι καθόλου ισχυρή, με αποτέλεσμα οι περισσότερες μπάντες να κλείνουν συμβόλαια

και να ηχογραφούν δίσκους σε συνεργασία με εταιρείες παραγωγής άλλων χωρών όπως της Γερμανίας και της Ρωσίας, όπου η White Power μουσική σκηνή είναι πιο αναπτυγμένη. Σε εγχώριο επίπεδο δίσκοι κυκλοφορούν είτε από το ελληνικό παράρτημα του Blood & Honour (28 Hellas), είτε από προσωπικές παραγωγές μουσικών της σκηνής που συμμετέχουν στα συγκροτήματα, για τις οποίες, όμως, δεν μπορέσαμε να βρούμε πληροφορίες που να παραπέμπουν στην σύσταση τους ως εταιρείες. Χαρακτηριστικό άλλωστε των περιθωριακών μουσικών σκηνών, όπως της White Power είναι η υιοθέτηση της υποκουλτούρας DIY (αρχικά των λέξεων Do It Yourself, στα ελληνικά «Κάντο μόνος/-η σου»). Πρόκειται για ένα ρεύμα που συνόδεψε την πανκ σκηνή από την εμφάνισή της και έπειτα διαμορφώνοντας τον αντιεμπορευματικό και αυτοοργανωμένο χαρακτήρα της.

Ποικιλία συναντάμε στην έκδοση fanzines κατά τη διάρκεια της δραστηριοποίησης του White Power κινήματος στην Ελλάδα. Ωστόσο, ελάχιστα από αυτά επιβίωσαν σε βάθος χρόνου και κατάφεραν να ξεπεράσουν τα τρία με τέσσερα τεύχη. Σε συνεχή έκδοση βρίσκεται το *Blood & Honour Hellas*, (για το οποίο έγινε εκτενής αναφορά σε προηγούμενη ενότητα), ενώ νέο περιοδικό του εθνικιστικού χώρου που μετρά μόλις πέντε τεύχη είναι η *Ανάκτηση*. Ισχυρή παρουσία στον χώρο είχε το περιοδικό *Αντεπίθεση*, το οποίο έπαψε την έκδοσή του το 2009 έχοντας αριθμήσει 34 τεύχη. Στη συνέχεια αντικαταστάθηκε από τον διαδικτυακό ιστότοπο www.antepithesi.gr.

Άλλα fanzines που κυκλοφόρησαν κατά καιρούς ήταν τα *Skinzine*, *The Elite*, *White Revolution*, *Γαμμάδιον*, *Ο Αναθεωρητής*, *Τετράδια Εθνικοσοσιαλισμού*, *Νέα Τάση*, *Δύναμη Δημιουργίας*, *White Sound*, *Aryan Nation*, *Oi! Το μίσος*, *White Pride*, *NS Violence*, *Πέλεκυς*, *Έλληνας Εργάτης Αντίδραση*, *Απολλώνιο Φως*, *Τρίσκελον*, *Βόρειο Σέλλας*, *Σιδηρά Νεολαία*, *Λύκοι του Μοριά* και *Ανυπακοή*. Κάποια από αυτά μπορεί κανείς να εντοπίσει σε ηλεκτρονική μορφή όπως αναρτώνται σε εθνικιστικά blogs.

6. Συζήτηση

Μελετώντας την ελληνική White Power μουσική σκηνή σε όλα της τα επίπεδα, διαβάζοντας συνεντεύξεις των συγκροτημάτων, δημοσιεύσεις και άρθρα εθνικιστικού περιεχομένου αναδεικνύονται κάποια θέματα που διατρέχουν την εθνικιστική σκηνή συμπληρώνοντας την εικόνα που δημιουργείται γι' αυτήν. Πρόκειται για τις ιδεολογικές αρχές που διαπερνούν ολόκληρο τον εθνικιστικό μουσικό κόσμο, δηλαδή τη στάση απέναντι στη ζωή, την κοινωνία και για τα πρότυπα που προκύπτουν από το ευρύτερο κίνημα και λειτουργούν καθορίζοντας τον τρόπο δράσης του. Πρόκειται επίσης για τα σύμβολα που επιλέγονται να προβληθούν εκπροσωπώντας τις αρχές αυτές και τον τρόπο συμπεριφοράς και ζωής που καλούνται οι υποστηρικτές και τα μέλη να υιοθετήσουν.

Η πολυεπίπεδη παρουσία του κινήματος και τα ποικίλα ακόμα και αντικρουόμενα χαρακτηριστικά που το συνθέτουν καθιστούν δύσκολη την πλήρη παρουσίασή του σε ικανοποιητικό βαθμό. Ωστόσο σχολιάζοντας και αναδεικνύοντας συμπληρωματικά κάποιες πτυχές του γίνεται μια προσπάθεια να παρουσιαστεί με τον πληρέστερο δυνατό τρόπο.

6.1. Πολιτικοποιημένη μπάντα και βία

«Η πολιτικοποιημένη μπάντα υφίσταται για να μάχεται για τον αιώνιο σκοπό της επιβολής των φτωχών λευκών ιδεωδών. Υφίσταται για να εμφυσει δύναμη, έπαρση και ορθούς προβληματισμούς στους αδελφούς συναγωνιστές. Αυτό όμως είναι αμφίδρομο. Η ανταμοιβή εμποτίζει ψυχοσωματικά με μία απίστευτη ευεξία τη μπάντα και δεν κοστολογείται. Αυτή είναι και η γλυκιά ιδιοτέλεια της ιστορίας.»

(*Αντεπίθεση*, 2003/2, 11, 24-25).

Οι μπάντες της White Power μουσικής σκηνής δεν χάνουν ευκαιρία στις συνεντεύξεις τους να διασαφηνίσουν τον στόχο της ύπαρξής τους ορίζοντας και εξηγώντας τι σημαίνει να αυτοπροσδιορίζονται ως πολιτικοποιημένες μπάντες. Η πολιτικοποίηση συμπεριλαμβάνει την έκφραση και τη στήριξη της ιδεολογίας μέσα από τους στίχους των τραγουδιών αλλά και τη γενικότερη συμπεριφορά και δράση της μπάντας, ως μιας ομάδας ακτιβιστών που μάχονται μεταφορικά αλλά και κυριολεκτικά για τις ιδέες τους.

«Οι ιδέες όταν δεν εφαρμόζονται στη πράξη είναι κούφια λόγια δίχως ουσιαστικό περιεχόμενο, θα μπορούσαμε να τραγουδάμε για τα όσα υποστηρίζουμε χωρίς να κάνουμε τίποτα άλλο ισχυριζόμενοι πως από μόνο του κάτι τέτοιο είναι αρκετό, στην πραγματικότητα όμως θα ήμασταν υποκριτές», αναφέρουν σε συνέντευξή τους οι *Iron Youth* (*Αντεπίθεση*, 2001, 1 Β' περιόδου, 38-40).

Ανάμεσα στις πράξεις που αναδεικνύουν μια πολιτικοποιημένη μπάντα θεωρούνται η οικονομική ενίσχυση του εθνικιστικού κινήματος και φυλακισμένων συναγωνιστών τους στην Ελλάδα και στο εξωτερικό αλλά και η άμεση κινητοποίηση μέσα στις πόλεις. Στόχος είναι η «κατάκτηση των πεζοδρομίων», καθώς αναφέρεται, πράγμα που επιτυγχάνεται με συγκρούσεις με εκείνους που θεωρούνται πολιτικοί εχθροί, ξυλοδαρμούς και εκφοβισμό μεταναστών και πολιτών, με την οπαδική βία στα γήπεδα και με διάφορες άλλες βίαιες εκδηλώσεις. Όπως αναφέρεται στην *Αντεπίθεση*, «Όλοι μας, είτε άμεσα, είτε έμμεσα, συμμετέχουμε στο πολιτικό παιχνίδι με τον δικό μας τρόπο. Είμαστε "πολιτικοποιημένοι" και "στρατικοποιημένοι" με όλες τις έννοιες και δεν καθόμαστε στο σπιτάκι μας...» (*Αντεπίθεση*, 2001, 1 Β' περιόδου, 38-40).

Η βία είναι το βασικό όπλο με το οποίο θα μπορέσει να επικρατήσει η λευκή δύναμη και θεωρείται κύριο συστατικό της καθημερινής συμπεριφοράς και δράσης των μελών του κινήματος. Αυτό αποδεικνύεται από την ενασχόληση των μελών του κινήματος με τη γυμναστική και κυρίως τις πολεμικές τέχνες Όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά μιας και «Η ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΕΜΟΣ» οφείλουμε να «δέρνουμε τους ηλίθιους» (*Αντεπίθεση*, 1, 2001: 39). Συχνή είναι η διοργάνωση φεστιβάλ πολεμικών

τεχνών, επιδείξεων και μαθημάτων. Όπως ξεκάθαρα αναφέρουν μέλη συγκροτήματος της σκηνής:

«...όποιος δεν είναι πρόθυμος σ' αυτές τις δύσκολες στιγμές να πετάξει σαν Αετός, να πολεμήσει σαν Λιοντάρι και να κατασπαράξει σαν Λύκος, τότε σ' όλη του τη Ζωή θα σέρνεται χάμω σαν σκουλήκι... και η μοίρα των σκουληκιών είναι να τα πατάνε! Το μέλλον ανήκει σε όσους δεν θα γονατίσουν στον χρόνο και θα έχουν την μακρύτερη μνήμη την ώρα του επερχομένου Φυλετικού Ιερού Πολέμου. ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟΥΣ ΔΕΙΛΟΥΣ!»

(*Αντεπίθεση*, 2001, 1: 39, Β' περιόδου)

Η μουσική ως μορφή τέχνης και έκφρασης μπαίνει σε δεύτερη μοίρα, καθώς τον πρωταρχικό ρόλο παίζει η προπαγανδιστική εκστρατεία της ιδεολογίας του κινήματος. Μπορεί να χρησιμοποιείται ως σημαντικό όπλο, αλλά δεν είναι το μοναδικό. Στόχος είναι να μεταφέρεται ο καθημερινός αγώνας και η καθημερινότητα στη μουσική και «όχι να αποτελεί η μουσική πεδίο επιβεβαίωσης, προβολής και υποτιθέμενης δράσης» (*Αντεπίθεση*, 2007/09, 30, 26-27). Αποτελεί δηλαδή ένα μέσο και όχι αυτοσκοπό. Άλλωστε, σύμφωνα με τους *Pogrom* «Οι μαχητές γεννιούνται και ωριμάζουν στους δρόμους και όχι στους τέσσερις τοίχους ενός στούντιο» (*Αντεπίθεση*, 2005/03, 22, 32-33).

6.2. Τα σύμβολα

Τα σύμβολα που παρατηρούμε να δεσπόζουν στον χώρο της ελληνικής εθνικιστικής σκηνής συμπίπτουν με τα σύμβολα που χρησιμοποιεί το White Power κίνημα σε παγκόσμιο επίπεδο με κάποιες εγχώριες προσθήκες. Τα αναφερόμενα σύμβολα εντοπίστηκαν σε πανό, μπλουζάκια, αφίσες, μουσικούς δίσκους, περιοδικά και τατουάζ μελών της σκηνής.

Το πιο διαδεδομένο όλων είναι η σβάστικα. Η σβάστικα είναι αρχαίο σύμβολο τόσο των Χετταίων και των ινδουιστών όσο και των Ελλήνων. Στην αρχαία σανσκριτική

σημαίνει «να'σαι καλά» (Λακόπουλος, 2014). Μετά από ανακαλύψεις της σβάστικας στην Τροία από τον Ερρίκο Σλήμαν στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, ο αγκυλωτός σταυρός επανήλθε στο προσκήνιο ως σύμβολο καλής τύχης και επιτυχίας αλλά και της «άριας» ταυτότητας. Χρησιμοποιείται από πολλές νεοναζιστικές ομάδες καθώς έχει συνδεθεί με τον φασισμό, τον ρατσισμό και το ολοκαύτωμα.

Η ελληνική εκδοχή της σβάστικας που χρησιμοποιείται από το εγχώριο κίνημα είναι ο μαϊάνδρος με λευκό περίβλημα σε κόκκινο φόντο. Σύμφωνα με τη Χρυσή Αυγή ο μαϊάνδρος είναι το αρχαιότερο ελληνικό «σύμβολο της Νίκης και Ενότητας, του Άπειρου και της Αιώνιας Ζωής, αλλά και της αέναης πορείας μας μέσα στον κόσμο»⁸⁵. Αν το παρατηρήσει κανείς καλύτερα θα διαπιστώσει ότι το «ελληνικό κλειδί», όπως αποκαλείται είναι μια παραλλαγή της σβάστικας με αντίθετη φορά. Η ναζιστική σβάστικα είναι αριστερόστροφη, ενώ η ελληνική, η μαϊάνδρια δεξιόστροφη (Λακόπουλος, 2014). Σε παλαιότερο ιστολόγιο της Χ.Α. που μπλοκαρίστηκε το 2014 αναφέρεται ότι η τέλεια μορφή του μαϊάνδρου είναι «ο διπλός μαϊάνδρος, δηλαδή η σβάστικα»⁸⁶.

Γνωστό σύμβολο είναι το «αγκίστρι του λύκου» (Wolfsangel) που αποτέλεσε το σύμβολο της παραστρατιωτικής οργάνωσης Werwolf του Χάινριχ Χίμλερ, του αρχηγού των Ες Ες. Στην Ελλάδα χρησιμοποιήθηκε στο καταστατικό της Χ.Α. το 1987 και στο πρώτο της συνέδριο. Ωστόσο όταν ο αρχηγός της Νίκος Μιχαλολιάκος ερωτήθηκε σχετικά με το συγκεκριμένο σύμβολο απάντησε ότι πρόκειται για το αρχαίο «Ξ» της Γραμμικής Β΄.

Άλλα σύμβολα είναι ο κέλτικος σταυρός που χρησιμοποιείται πολύ συχνά συνοδευόμενος από τη φράση White Pride WorldWide και συμβολίζει τη λευκή ανωτερότητα, ο γερμανικός αετός, έμβλημα της σημαίας του Γ΄ Ράιχ και η νεκροκεφαλή των SS (SS-Totenkopfverbände).

⁸⁵ «Μαϊάνδρος, το έμβλημά μας», στο *Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή*
<http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/maiandros-to-emblhma-mas>

⁸⁶Χρυσή Αυγή. Υποενότητα Σύμβολα, στο *Βικιπαίδεια*
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE_%CE%91%CF%85%CE%B3%CE%AE

Τέλος, το σύμβολο του ελληνικού παραρτήματος του Blood & Honour απεικονίζει μια περικεφαλαία περιτριγυρισμένη από φύλλα δάφνης με άσπρο, μαύρο και κόκκινο χρώμα, χρώματα του ναζισμού αλλά και επίσημα κομματικά χρώματα της Χρυσής Αυγής. Σύμφωνα με κείμενο του κόμματος, πρόκειται για τα χρώματα που χρησιμοποίησαν στα πρώτα λάβαρα τους οι ήρωες και οι πρωτοπόροι της επανάστασης του 1821. Το λευκό συμβόλιζε την αγνότητα της επιχείρησης κατά των τυράννων, το μαύρο υπέρ της πατρίδος και το κόκκινο το χρώμα της ανάστασης της πατρίδας. Σύμφωνα με τον Νίκο Μιχαλολιάκο «χρώμα κόκκινο, που είναι το χρώμα της επαναστάσεως, του αίματος, της φυλής, που ήταν το χρώμα των Χιτώνων των Λακεδαιμονίων, το χρώμα που είχαν τα λάβαρα του Μακεδόνα κοσμοκράτορα, το χρώμα των Πορφυρογέννητων της Αυτοκρατορίας της πόλεως των Κωνσταντίνων»⁸⁷.

6.3. Γυναικεία παρουσία

Το White Power κίνημα, και συνεπώς η μουσική του σκηνή, είναι ένας χώρος κατά κύριο λόγο ανδροκρατούμενος. Οι ακόλουθοί του στην πλειονότητά τους ανήκουν στο ηλικιακό φάσμα μεταξύ δεκαπέντε και σαράντα πέντε ετών, μέσης εκπαίδευσης, άνεργοι είτε απασχολούμενοι σε επαγγέλματα της επισφάλειας, όπως ελεύθεροι επαγγελματίες, έμποροι, αυτοαπασχολούμενοι αλλά και υπάλληλοι του ιδιωτικού τομέα (Γεωργιάδου, 2014α). Το αρρενωπό προφίλ των ανδρών που θεωρείται ως πρότυπο εμπεριέχει στοιχεία βίαιης συμπεριφοράς, μιλιταριστικής πειθαρχίας, μαχητικότητας και είναι χτισμένο πάνω σε ένα ομοφοβικό πλαίσιο, το οποίο διαφαίνεται τόσο σε λεκτικό όσο και πρακτικό επίπεδο (από την εξαπόλυση απειλών έως την επίθεση με σκοπό τη σωματική βλάβη σε ομοφυλόφιλα άτομα).

Καθώς το «δίδυμο αδερφάκι» της ομοφοβίας είναι ο σεξισμός, θα περίμενε κανείς να υπάρχει αντίστοιχη στάση απέναντι στο γυναικείο φύλο. Ωστόσο, κάτι τέτοιο

---

⁸⁷ «Ιδεολογία. Χρυσή Αυγή: Ένα κίνημα ιδεολογικό», στο *Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή* <http://www.xryshaygh.com/kinima/ideologia>

δεν είναι συχνό ή τουλάχιστον δεν είναι άμεσα εμφανές. Αυτό εξηγείται αν εξετάσει κανείς τη θέση της οικογένειας και των γυναικών στην ιδεολογία του εθνικοσοσιαλισμού. Η γυναίκα δεν θεωρείται κατώτερη αλλά φορέας μιας διαφορετικής αποστολής, που τη θέλει μέσα στην οικογένεια, αφιερωμένη στον άντρα και τα παιδιά της. Είναι η δασκάλα της νεολαίας και η εγγυήτρια της αθανασίας του έθνους. Σύμφωνα με ομιλία του Γκαίμπελς (τον Μάρτιο του 1933) «αν η οικογένεια είναι η πηγή δύναμης του έθνους, η γυναίκα είναι ο πυρήνας και το κέντρο της» (*B & H Hellas*, 40, 2017: 15-17). Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, οι γυναίκες του κινήματος είναι οι «αυριανές Μητέρες» που θα κυοφορήσουν και θα διαπαιδαγωγήσουν «Κόρες και Υιούς» που θα συνεχίσουν το έργο και θα αποκτήσουν τις έξεις, τα ήθη και τις συνήθειες της φυλής τους (*B & H*, 2014/11, 36: 28).

Αν και η παρουσία των γυναικών στο εθνικιστικό κίνημα και πιο συγκεκριμένα στη μουσική του σκηνή είναι περιορισμένη δεν συνεπάγεται ότι απουσιάζουν από τα πολιτικά και μουσικά πράγματα. Όσον αφορά την πολιτική, στο πλαίσιο της Χρυσής Αυγής έχει δημιουργηθεί το «Μέτωπο Γυναικών», που πραγματοποιεί οργανωτικές συνδιασκέψεις γυναικών, όπως μπορεί κανείς να παρακολουθήσει στον αντίστοιχο ιστότοπο <http://whitewomenfront.blogspot.gr>. Στη συγκεκριμένη ιστοσελίδα δημοσιεύονται άρθρα από γυναίκες που ασπάζονται τον εθνικοσοσιαλισμό με βασικά θέματα τη μητρότητα, τη στήριξη της οικογένειας, το νοικοκυριό και την υγεία. Τη γυναικεία πλευρά του ελληνικού εθνικιστικού κινήματος αναδεικνύει ο Νορβηγός σκηνοθέτης Håvard Bustnes με το αντιφασιστικό ντοκιμαντέρ του με τίτλο «Golden Dawn Girls» (Τα κορίτσια της Χρυσής Αυγής), (2017)

Σχετικά με τη μουσική σκηνή, παρακολουθώντας την πορεία των συγκροτημάτων στα ελληνικά δεδομένα, εντοπίστηκαν κάποιες μπάντες που συμπεριλάμβαναν γυναικεία φωνητικά και γυναίκες μουσικούς, όπως και σόλο καριέρα γυναικών (βλ. Μαρία Αθανασοπούλου), ενώ δεν μπορεί να παραβλεφθεί ότι στο ραδιόφωνο του κινήματος επικρατεί η γυναικεία φωνή. Αναφορές για τις νεαρές γυναίκες του κινήματος, οι οποίες εκθειάζονται για την ομορφιά και τα άρια

χαρακτηριστικά τους, γίνονται συχνά σε ρεπορτάζ περιγραφής συναυλιών, για τον γυναικείο πληθυσμό που βρισκόταν ανάμεσα στο κοινό, ενώ πολλές φορές φωτογραφίες ξανθών γυναικών με γαλανά μάτια κοσμούν σελίδες των περιοδικών και αφίσες του κινήματος.

9 & 10. Τα κορίτσια του εθνικιστικού κινήματος

Ωστόσο, δεν προβλέπεται η ίδια συμπεριφορά και αντιμετώπιση σε γυναίκες που δεν ανήκουν στην άρια φυλή και άρα συγκαταλέγονται στους εχθρούς του λευκού κόσμου. Σε αυτές τις περιπτώσεις δεν υπάρχει διάκριση ανάμεσα σε γυναίκες και άνδρες αφού όλοι θεωρούνται 'εχθροί'. Έτσι, οι επιθέσεις που πραγματοποιούνται πέρα από το λεκτικό επίπεδο και τα οποίες μπορούμε να διαπιστώσουμε ακόμα και σε στίχους τραγουδιών, (χαρακτηριστικό το «Η ωραία των Εβραίων») εκτείνονται και σε πρακτικό επίπεδο με άσκηση σωματικής βίας σε γυναίκες μετανάστριες αλλά και πολιτικούς. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα ξυλοδαρμού της πολιτικού του Κ.Κ.Ε. Λιάνας Κανέλλη από τον βουλευτή της Χ.Α. Ηλία Κασιδιάρη σε στούντιο τηλεοπτικής εκπομπής, όπως και η ακραία επίθεση χρυσαυγιτών σε γυναίκες δικηγόρους κατά την περίοδο διεξαγωγής της δίκης της Χρυσής Αυγής τον Νοέμβριο του 2017.

7. Καταληκτικές Σκέψεις

Η παρούσα εργασία αποτέλεσε μια μικρή προσπάθεια σκιαγράφησης της εγχώριας White Power μουσικής σκηνής, η οποία αν και θεωρείται μικρής σημασίας μπροστά στη συνολική δράση του εθνικιστικού κινήματος, ασκεί τη δική της επιρροή στη διαμόρφωση της συλλογικής ταυτότητας και στην προπαγάνδισή της ιδεολογίας του. Η καταγραφή της ιστορικής της πορείας και η ταξινόμηση των διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με τη συγκεκριμένη μουσική σκηνή είχε στόχο τη σύνθεση μιας όσο το δυνατόν πληρέστερης εικόνας της δράσης τόσο της σκηνής όσο και του κινήματος σε ευρύτερο πλαίσιο.

Επιθυμητός 'απόηχος' της μικρής αυτής έρευνας είναι μια περαιτέρω ενασχόληση με τη μελέτη του αντικειμένου που μέχρι στιγμής είναι περιορισμένη λόγω τόσο των δυσκολιών που προκύπτουν για τη συλλογή δεδομένων από τους ιδιαίτερα κλειστούς κύκλους του κινήματος, όσο και από τη δυσκολία να προσεγγιστεί μια τέχνη όπως είναι η μουσική. Ανασταλτικό παράγοντα αποτελεί επίσης το 'μυστήριο' και η εικόνα του απροσπέλαστου και επικίνδυνου χαρακτήρα του κινήματος που καλλιεργείται συνεχώς από τα MME και τη γενικότερη φημολογία που διαδίδεται σκορπίζοντας τον φόβο και την αγωνία του στιγματισμού σε όποιον ασχολείται και διερευνά το θέμα. Αν και ο κίνδυνος πολλές φορές μπορεί να αποβεί πραγματικός, δεδομένης της εγκληματικής δράσης και των βίαιων συμπεριφορών των μελών του κινήματος, κάτι τέτοιο δεν θα έπρεπε να ανακόψει μελλοντικές έρευνες στο συγκεκριμένο πεδίο.

Όσο περισσότερο γνωρίζουμε τέτοιου είδους κινήματα και ερχόμαστε σε επαφή με τη εσωτερική τους οργάνωση, τόσο περισσότερο οχυρωνόμαστε απέναντι στη δράση και τους σκοπούς τους και πραγματοποιούμε βήματα προς την αντιμετώπιση και την πρόληψη της διάδοσης και επιρροή τους. Η δημιουργία μιας εμπειριστατωμένης εικόνας και άποψης εξαλείφουν τον φόβο και την αγωνία της άγνοιας και ενισχύουν τις προσπάθειες και, παράλληλα, τον αγώνα για την οχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας και της ελευθερίας.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

ΠΗΓΕΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Αντεπίθεση

- Τεύχος 1, Β΄ περιόδου (2001)
- Τεύχος 11 (Φεβρουάριος, 2003)
- Τεύχος 14 (Οκτώβριος, 2003)
- Τεύχος 18 (Μάρτιος, 2004)
- Τεύχος 22 (Μάρτιος, 2005)
- Τεύχος 30 (Σεπτέμβριος, 2007)

Blood & Honour Hellas

- Τεύχος 36 (Νοέμβριος 2014)
- Τεύχος 37 (Μάιος 2015)
- Τεύχος 38 (Φεβρουάριος 2017)
- Τεύχος 40 (Οκτώβριος 2017)

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

Αθανασοπούλου, Μ. Χρυσή Αυγή τραγούδι (2013), στο <https://www.youtube.com/watch?v=Lgc748TO95A> (ανακτήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2018).

B & H Worldwide Contacts, στο *Blood & Honour* <https://www.bloodandhonourworldwide.co.uk/bhww/b-h-uk-contacts/> (ανακτήθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2017).

«Der Sturmer» (2007), στο http://breidablik-zine.narod.ru/interviews/der_sturmer.html (ανακτήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2017).

Δε θα γίνεις Έλληνας ποτέ πούστη Αλβανέ (2011), στο <https://www.youtube.com/watch?v=MEJoKz9T6AM> (ανακτήθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 2017).

«Εθνικιστική Αυτονομία: Σκέψεις και κρίσεις» (2013), στο *Ιδεάπολις*, http://www.ideapolis.info/2013/06/blog-post_27.html (ανακτήθηκε 3 Δεκεμβρίου 2017).

«Δικάζεται ο νεοναζί «Πόρκυ» για το δολοφονικό μαχαίρωμα στο Μοναστηράκι», στο *Ελευθεροτυπία* (2006) <http://www.iospress.gr/mikro2006/mikro20060930.htm> (ανακτήθηκε στις 3 Δεκεμβρίου 2017).

«FilopatRIA» (2009), στο *Street Life Athens* <http://streetlifeinathens.blogspot.gr/2009/05/filopatRIA.html> (ανακτήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2017).

FilopatRIA - Lord of War (Θ. Κολοκοτρώνης), (2017), στο <https://www.youtube.com/watch?v=OXwmGX-pYo8> (ανακτήθηκε στις 18 Δεκεμβρίου 2017).

«Hardcore Punk» (2017), στο *Βικιπαίδεια* https://el.wikipedia.org/wiki/Hardcore_punk (ανακτήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2017).

«Hatecore music», στο *last.fm* <https://www.last.fm/tag/hatecore/wiki> (ανακτήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2017).

«History: When the storm breaks!», στο *B & H Worldwide* <https://www.bloodandhonourworldwide.co.uk/bhww/history/> (ανακτήθηκε στις 16 Οκτωβρίου 2017).

«Ιδεολογία. Χρυσή Αυγή: Ένα κίνημα ιδεολογικό», στο *Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή* <http://www.xryshaygh.com/kinima/ideologia> (ανακτήθηκε στις 1 Νοεμβρίου 2017).

«Interview WHITE DEMONS» (2017), στο *KPB YACT* <http://28serbia.blogspot.gr/2017/02/interview-white-demons.html> (ανακτήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2017).

«Interview with the Greek Metal band Iron Youth» (2007), στο *The European Union Times* <http://www.eutimes.net/2007/03/interview-with-the-greek-metal-band-iron-youth/> (ανακτήθηκε στις 18 Νοεμβρίου 2017).

«Ιστορία της ελληνικής WP/NS μουσικής σκηνής» (2012), στο *Εθνικιστικό Αρχείο*
<http://e8nikistikoarxeio.blogspot.gr/2012/05/h-nswp-skinhead-1987-last-patriots.html>
(ανακτήθηκε στις 8 Νοεμβρίου 2017).

Jet, Lee. (2004). «Για να μαθαίνουν οι νέοι και να θυμούνται οι παλιοί», στο
https://www.hiphop.gr/forum_topic/24058/1 (ανακτήθηκε στις 1 Νοεμβρίου 2017).

Kurtagić, Alex. «Black Metal: μια συντηρητική επανάσταση στη μοντέρνα λαϊκή
κουλτούρα», μτφρ. Α. Χριστοφοράκης, στο *Μαύρος Κρίνος*
<http://mavroskrinos.blogspot.gr/2017/04/black-metal.html> (ανακτήθηκε στις 22
Νοεμβρίου 2017).

Κωστόπουλος, Τ., Ψαρρά, Α. & Ψαρράς, Δ. (2015). Η «άλλη» δίκη της Χρυσής Αυγής,
στο <http://www.efsyn.gr/arthro/i-alli-diki-tis-hrysis-aygis> (ανακτήθηκε στις 29
Νοεμβρίου 2017).

«Μαϊάνδρος, το έμβλημά μας», στο *Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή*
<http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/maiandros-to-embhmas> (ανακτήθηκε
στις 4 Δεκεμβρίου 2017).

«Μίκης Μάντακας: Ζει και Μάχεται! 43 Χρόνια από την άνανδρη δολοφονία του»
(2018), στο *Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή*
<http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/mantakas#ixzz5DQ45T79p> (ανακτήθηκε
στις 23 Απριλίου 2018).

Molotov Pact - Πουστακία (2009), στο
<https://www.youtube.com/watch?v=hanVnYRHmwU> (ανακτήθηκε στις 18 Δεκεμβρίου
2017).

No Surrender - Ζώ για να σε δώ νεκρό (2013), στο
<https://www.youtube.com/watch?v=KvU7Hf-Of6A> (ανακτήθηκε στις 18 Δεκεμβρίου
2017).

Pogrom - Αιωνία Ελλάς (2010), στο
<https://www.youtube.com/watch?v=Dms9rsqY3xw&index=17&list=PLeDk5YUIPWcbLnhmhPMHA3COON4L4EGN1>
(ανακτήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2017).

Pogrom – Auschwitz (2013), στο <https://www.youtube.com/watch?v=BbZQuWSnKrU>
(ανακτήθηκε στις 18 Δεκεμβρίου 2017).

Ρακόπουλος, Θ. (2014), «Ο Μίκης Μάντακας ως επικαιρότητα;», στο *Η Αυγή*
<http://www.avgi.gr/article/10812/1870439/o-mikes-mantakas-os-epikairoτητα>
(ανακτήθηκε στις 23 Απριλίου 2018).

«Rap music and the far right: Germany goes gangsta» (2005), στο *Independent*
<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/rap-music-and-the-far-right-germany-goes-gangsta-5347284.html> (ανακτήθηκε στις 12 Οκτωβρίου 2017).

Razorblade Nightmare - Blood & Honour (2014), στο
<https://www.youtube.com/watch?v=u4ERgTewx78&list=PLeDk5YUIPWcbLnhmhPMHA3COON4L4EGN1> (ανακτήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2018).

Razorblade Nightmare - Ελληνική Επανάσταση (2012), στο
<https://www.youtube.com/watch?v=R7zzf3KL8FO> (ανακτήθηκε στις 18 Δεκεμβρίου 2017).

«Resistance Records» (2017), στο *Wikipedia*
https://en.wikipedia.org/wiki/Resistance_Records (ανακτήθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2017).

«'Ροκ για την πατρίδα' ή 'πόγκο για τη σβάστικα'; Η Χρυσή Αυγή ξεκινάει ξανά τις εθνικοσοσιαλιστικές 'Γιορτές Νεολαίας': Μπύρες, τατουάζ και Sieg Heil, για τους μνημένους στο ναζισμό », στο *XYZ Contagion*
<https://xyzcontagion.wordpress.com/2016/05/13/golden-dawn-giortes-neolaias-blood-honour/stosstrupp-%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%87%CE%AC%CE%BB%CE%B1%CF%82-%CE%BD%CE%AF%CE%BA%CE%BF%CF%82-%CE%AE-nick-giogas-%CE%AE-jarl-von-hagal-%CE%B3%CE%B9%CF%8E%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CE%B3%CE%B5%CF%81/> (ανακτήθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2017).

Ryan Cooper. (2017). «Hardcore Punk: A history of the Early Days of Hardcore», στο *ThoughtCo.* <https://www.thoughtco.com/hardcore-punk-music-2803394> (ανακτήθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2017).

«Skinhead Ελλάς: η αρχή...», στο *Skinhead Front*
http://skinfront.blogspot.gr/2008/01/blog-post_15.html (ανακτήθηκε στις 8 Νοεμβρίου 2017).

«Skinhouse Hellas» (2009), στο <http://skinhousehellasinterview.blogspot.gr/>
(ανακτήθηκε στις 3 Νοεμβρίου 2017).

«Skinhouse Hellas (Μια διαφορετική πρόταση πολιτισμού) - Συνέντευξη με έναν από τους πρωτεργάτες του <http://ethnikistes.gr>», στο *Έλληνες Μαθητές* <http://ellhnes->

mathites.blogspot.gr/2008/11/skinhouse-hellas-httpethnikistesgr_11.html (ανακτήθηκε στις 30 Νοεμβρίου 2017).

«Spirit Of The Patriot –Freedom Fighters», στο *Discogs*
<https://www.discogs.com/Spirit-Of-The-Patriot-Freedom-Fighters/release/3947648>
(ανακτήθηκε στις 6 Δεκεμβρίου 2017).

«Strosstrup» (2016), στο <https://archive.is/cQs8k> (ανακτήθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2017).

«Συναυλία εθνικιστικής ροκ μουσικής» (2017), στο *Αντεπίθεση*
http://antepithesi.gr/index.php?option=com_k2&view=item&id=2740:synavlia-ethnikistikis-rok-mousikis&Itemid=284 (ανακτήθηκε στις 21 Δεκεμβρίου 2017).

«Συνέντευξη με τους Straightline», στο *Μαύρος Κρίνος*
<http://mavroskrinos.blogspot.gr/2011/08/straightline.html> (ανακτήθηκε στις 30 Νοεμβρίου 2017).

«Συνέντευξη μέλους της κίνησης «Αίμα και Τιμή» (Blood and Honour Hellas)», στο *Μαύρος Κρίνος*
<http://mavroskrinos.blogspot.gr/2010/01/blood-and-honour-hellas.html> (ανακτήθηκε στις 3 Νοεμβρίου 2017).

«Ταυτότητα», στο *Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή*
<http://www.xryshaygh.com/kinima#ixzz4xHqcmRSL> (ανακτήθηκε στις 1 Νοεμβρίου 2017).

«Various –Hellas Attack -Hellenic White Power Forces Volume 1», στο *Discogs*
<https://www.discogs.com/Various-Hellas-Attack-Hellenic-White-Power-Forces-Volume-1/release/5220869> (ανακτήθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2017).

«Ύμνοι της ΧΑ στο Γ' Ράιχ και τα Ες Ες» (2017), στο
<https://www.youtube.com/watch?v=I0oXa2wJOzQ> (ανακτήθηκε στις 21 Δεκεμβρίου 2017).

Υπουργείο Εσωτερικών (2012) *Βουλευτικές εκλογές Μαΐου 2012*, στο
[http://eklogesprev.singularlogic.eu/v2012a/public/index.html#{"cls":"main","params":{}}](http://eklogesprev.singularlogic.eu/v2012a/public/index.html#{)
(ανακτήθηκε στις 27 Οκτωβρίου 2017).

«Χιπ Χοπ» (2018), στο *Βικιπαίδεια*
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CE%B9%CF%80_%CF%87%CE%BF%CF%80
(ανακτήθηκε στις 12 Οκτωβρίου 2017).

«Χρυσή Αυγή», στο *Σαν σήμερα* <https://www.sansimera.gr/articles/920> (ανακτήθηκε στις 31 Οκτωβρίου 2017).

«Χρυσή Αυγή», στο *Βικιπαίδεια*

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE_%CE%91%CF%85%CE%B3%CE%AE (ανακτήθηκε στις 30 Δεκεμβρίου 2017).

«Χρυσή Αυγή: Τιμούμε τη σβάστικα και βεβηλώνουμε τον εθνικό ύμνο και τη γαλανόλευκη στην επέτειο του Χίτλερ – Η αληθινή πατρίδα του Νίκου Μιχαλολιάκου και της ομάδας του», στο *Τυποφρένεια* http://typofreneia.blogspot.com/2017/07/blog-post_10.html (ανακτήθηκε στις 4 Δεκεμβρίου 2017).

White Pride Rockers - Οι τελευταίοι πιστοί (2010), στο

<https://www.youtube.com/watch?v=sqFxxbr71XQ&index=48&list=PLeDk5YUIPWcbLnhmhPMHA3COON4L4EGN1> (ανακτήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2017).

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αστρινάκης, Α. (1991). *Νεανικές Υποκουλτούρες: Παρεκκλίνουσες υποκουλτούρες της νεολαίας της εργατικής τάξης. Η βρετανική θεώρηση και η ελληνική εμπειρία*. Αθήνα: εκδόσεις Παπαζήση.

Αστρινάκης, Α. (1988). «Νέα φαινόμενα και μορφές περιθωριοποίησης της νεολαίας στις σύγχρονες αναπτυγμένες κοινωνίες». *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 68.

Γεωργιάδου, Β. (2014α). *Ο Δεξιός Εξτρεμισμός στην Ευρώπη*. Αθήνα: Πόλις

Γεωργιάδου, Β. (2014β). Ψήφος-ρεβάνς των επισφαλών και νέες πολιτικές ευκαιρίες. Η εκλογική άνοδος της Χρυσής Αυγής στις βουλευτικές εκλογές του 2012. Στο συλλογικό τόμο *Ο διπλός εκλογικός σεισμός*. Αθήνα: Θεμέλιο

Καλλιβερέτακης, Λ. (1994). «Προβλήματα ιστορικοποίησης του Rock φαινομένου: εμπειρίες και στοχασμοί». *Τα Ιστορικά Historica*, 20, σελ. 157-174.

Κατσιμάρδος, Τ. & Ρουμπάνης, Θ. (2013). *Η Μαύρη Βίβλος του Νεοναζισμού*. Αθήνα: Έθνος.

Κολοβός, Ι. (2015). *«Κοινωνικά Απόβλητα»; Η ιστορία της πανκ σκηνής στην Αθήνα, 1979-2015*. Αθήνα: Εκδόσεις Απρόβλεπτες.

Κορδάς, Γ. (2013). *Η μουσική σκηνή της Χρυσής Αυγής*. (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία). Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών: Αθήνα.

Ανακτήθηκε από

[https://www.academia.edu/4427512/%CE%97%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%83%CE%BA%CE%B7%CE%BD%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%82%CE%A7%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE%CF%82%CE%91%CF%85%CE%B3%CE%AE%CF%82](https://www.academia.edu/4427512/%CE%97%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%83%CE%BA%CE%B7%CE%BD%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%82%CE%A7%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE%CF%82%CE%91%CF%85%CE%B3%CE%AE%CF%82%CE%A4%CE%BF%CF%84%CE%B7%CF%82%CE%A7%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE%CF%82%CE%91%CF%85%CE%B3%CE%AE%CF%82) *Goldens Dawn music scene*.

Λακόπουλος, Ν. (2014). *Το μυθιστόρημα του ναζισμού: Οι «Ιππότες του Τάγματος της Χρυσής Αυγής» και η λατρεία του Εωσφόρου*. Αθήνα: εκδόσεις Καστανιώτη.

Λουκάς, Ι. (1991). *Εθνικοσοσιαλισμός και ελληνισμός*. Αθήνα: εκδόσεις Γρηγόρη.

Μουζά, Ι. (2011). *Η μουσική σκηνή της white power rock και το white power movement: Μια έρευνα σε ιταλικά και ελληνικά διαδικτυακά forum*. (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία). Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών: Αθήνα.

Παπασαραντόπουλος, Π. (2012). Το Big Bang της Χρυσής Αυγής. *“The Books” Journal*, 23. Ανακτήθηκε στις 27 Οκτωβρίου 2017, από

https://www.academia.edu/5675963/Golden_Dawn_Big_Bang_in_Greek_%CE%A4%CE%BF%CF%84%CE%B7%CF%82%CE%A7%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE%CF%82%CE%91%CF%85%CE%B3%CE%AE%CF%82

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Attali, J. (1985). *Noise: an essay on the political economy of music*. Minneapolis, London: University of Minnesota Press.

Bennett, A. (2001). *Cultures of Popular Music*. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.

Bennett, A. & Peterson, R. (2004). *Music Scenes: Local, Translocal and Virtual*. Nashville: Vanderbilt University Press.

Brake, M. (1985). *Comparative Youth Culture: The Sociology of Youth Subcultures in America, Britain and Canada*. London: Routledge

Brown, T. (2004). “Subcultures, Pop Music and Politics: Skinheads and “Nazi Rock” in England and Germany”. *Journal of Social History*, 38, pp: 157-178.

Clarke, J. (1993). “The Skinheads and the magical recovery of community”. In S. Hall, & T. Jefferson (Eds.), *Resistance through rituals: Youth subcultures in post-war Britain*, (pp. 99-102). Oxon: Routledge.

- Cohen, P. (1972). "Sub-Cultural Conflict and Working Class Community". *Working Papers in Cultural Studies*. Birmingham: University of Birmingham.
- Corte, U. & Edwards, B. (2008). "White Power Music and the Mobilization of Racist Social Movements". *Music and Arts in Action*, 1, pp: 4-20.
- Cusic, D. (2008). *Discovering Country Music*. London: Praeger.
- Della Porta, D. & Diani, M. (2010). *Κοινωνικά Κινήματα: Μια εισαγωγή*. Αθήνα: Κριτική
- Dyck, K. (2016). *Reichsrock: the international web of white-power and Neo-Nazi hate music*. New Brunswick, New Jersey: Rutgers University Press.
- Ellinas, A. (2013). "The Rise of the Golden Dawn: The New Face of the Far Right in Greece". *South European Society and Politics*. Ανακτήθηκε από: https://www.academia.edu/2912346/The_Rise_of_the_Golden_Dawn_The_New_Face_of_the_Far_Right_in_Greece . Ανακτήθηκε στις 27/10/2017
- Eyerman, R. (2002). "Music in Movement: Cultural Politics and Old and New Social Movements". *Qualitative Sociology*, 25, pp. 443-458. Ανακτήθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου, 2017 από <http://voidnetwork.gr/wp-content/uploads/2016/09/Music-in-Movement-Cultural-Politics-and-Old-and-New-Social-Movements-by-Ron-Eyerman.pdf>
- Eyerman, R. & Jamison, A. (1998). *Music and Social Movements: mobilizing traditions in the twentieth century*. Cambridge University Press
- Ferber, A.L. (1999). *White Man Falling: Race, Gender and White Supremacy*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Forbes, R. & Stampton, E. (2015). *The White Nationalist Skinhead Movement: UK & USA, 1979-1993*. USA: Feral House.
- Futrell, R. & Simi, P. (2004). "Free Spaces, Collective Identity, and the Persistence of U.S. White Power Activism". *Social Problems*, 51, pp. 16-42.
- Futrell, R., Simi, P. (2006). "White Power Cyberculture: Building a Movement". *The Public Eye Magazine, Vol. 20, No. 2*.
- Futrell, R., Simi, P. & Gottschalk, S. (2006). "Understanding Music in Movements: The White Power Music Scene". *The Sociological Quarterly*, 47, pp. 275–304.
- Goodrick-Clarke, N. (2003). *Black Sun: Aryan Cults, Esoteric Nazism, and The Politics of Identity*. NYU Press.
- Hebdige, D. (1979). *Subculture: The Meaning of Style*. London: Routledge.
- Kontogiannis –Mandros, A. & Paraskeva-Veloudogianni, D. (2014). "Neo-fascism in the era of crisis: The case of Golden Dawn. Ανακτήθηκε στις 31 Οκτωβρίου, 2017, από

https://www.academia.edu/11446731/Neofascism_in_the_era_of_crisis_The_case_of_Golden_Dawn

Malone, B. C. (2002). *Don't Get Above Your Raisin': Country Music and the Southern Working Class*. Chicago, IL: University of Illinois Press.

Messner, B. A., Becker, P. J., Jipson, A., & Byers, B. (2007). "The hardest hate: A sociological analysis of country hate music". *Popular Music and Society*, 30 pp: 513-531.

Peterson, A.,R. (1999). *Creating Country Music: Fabricating Authenticity*. University of Chicago Press.

Pieslak, J. (2015). *Radicalism and Music: An Introduction to the Music Cultures of al-Qa'ida, Racist Skinheads, Christian-Affiliated Radicals, and Eco-Animal Right Militants*. Middletown: Wesleyan University Press.

Pilkington, H., Omel'chenko, E., Garifzianova, A. (2010). *Russia's Skinheads: Exploring and rethinking subcultural lives*. London, New York: Routledge

Revill, G. (2000). "Music and the politics of sound: nationalism, citizenship and auditory space". *Environment and Planning D: Society and Space*, 18, pp: 597-613.

Rosenthal, R. (2001). "Serving the Movement: The Role(s) of Music". *Popular Music and Society*. London: Routledge

Shaffer, R. (2017). *Music, Youth and International Links in Post-War British Fascism: The Transformation of Extremism*. Switzerland: Springer.

Scaruffi, P. (2009). *A History of Rock and Dance Music*. USA: Omniware

Simi, P. & Futrell, R. (2010). *American Swastika: Inside the White Power Movement's Hidden Spaces of Hate*. Lanham: Rowman & Littlefield

Street, J. (2003). "Fight The Power": The Politics of Music and the Music of Politics. *Government and Opposition*, 38, pp: 113–130.

Taylor, M. & Rambo, C. (2013). "White Shame, White Pride: Emotional Cultures, Feeling Rules, and Emotion Exemplars in White Supremacist Movement Music". *International Journal of Crime, Criminal Justice and Law*, 8, pp: 119-146.

Terkourafi, M. (2010). *The Languages Of Global Hip Hop*. London: Continuum.

Tilly, C. (2007). *Κοινωνικά Κινήματα 1768-2004*. Μτφρ. Θ. Τσακίρης . Αθήνα: Σαββάλας.

Tipaldou, S. (2012). "Rock for the Motherland: The White Power Music Scene in Greece". In Shekhovtsov, A. & Jackson P. (Eds.): *White Power Music: Scenes of Extreme-Right Cultural Resistance*. Northampton: Searchlight Magazine and the Radicalism and New Media Research Group. University of Northampton, (pp: 47-55).

Weinstein, D. (1991). *Heavy Metal: A Cultural Sociology*. Lexington Books.

Worley, M. (2013). "Oi! Oi! Oi!: Class, Locality, and British Punk". *Twentieth Century British History*, 24, pp: 606-636. Ανακτήθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου, 2017, από <https://academic.oup.com/tcbh/article/24/4/606/1671204>

8.Παράρτημα

α. Σύμβολα

α.1. Σβάστικα

α.2. Μαίανδρος

α.3. Το αγκίστρι του Λύκου

α.4. Κέλτικος Σταυρός

α.5. Γερμανικός Αετός

α.6. SS- Totenkopfverbände

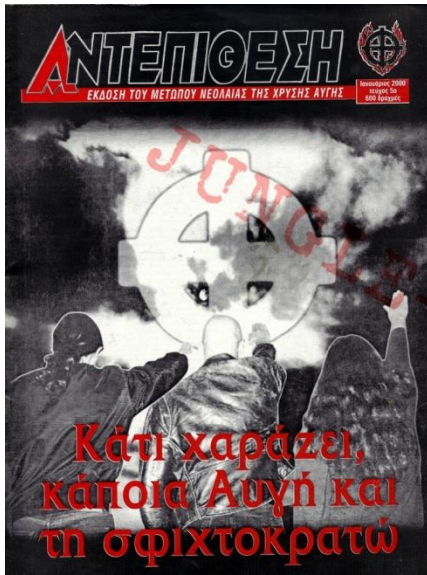

α. 7. B & H Hellas

β. Εξώφυλλα περιοδικών

β. 1. Αντεπίθεση

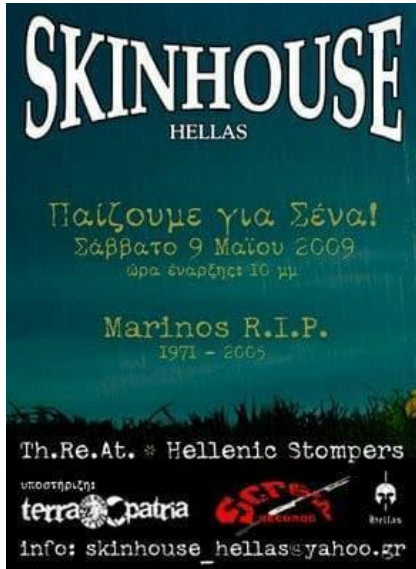
β. 2. B & H Hellas (τεύχος 43)

γ. Αφίσες

γ. 1 Συναυλία στο Skinhouse

γ. 2. Συναυλία στην Καστοριά

γ.3. Συναυλία στη Θεσσαλονίκη (2007)

γ.4. Συναυλία στην Αθήνα (Δεκέμβριος 2017)

δ. Άρθρα

δ.1. Άρθρο για την εθνικιστική συναυλία στα Τ.Ε.Ι. Λαμίας (2006)

των Εθνικιστών της Φθιώτιδας ενάντια στην λογοκρισία

Εθνικιστική Φθιώτιδα

Ιούνιος 2006

ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΣΤΟ Τ.Ε.Ι. ΛΑΜΙΑΣ

Στις 20 Μαΐου 2006 για πρώτη φορά στα χρονικά έγινε rock συναυλία Εθνικιστικών συγκροτημάτων σε πανεπιστημιακό χώρο !!!

Τα συγκροτήματα Boiling Blood, Pogrom, Σύμφωνο Molotov, Hellenic Stompers και White Pride Rockers έδωσαν μία εκπληκτική συναυλία στον υπαίθριο χώρο του Τ.Ε.Ι. Λαμίας με ένα θερμό κοινό 150 περίπου Εθνικιστών.

Από την επόμενη κιόλας ημέρα ξεκίνησαν οι αντιδράσεις από τους «προοδευτικούς», δημοκράτες κλπ.

Με περισσή υποκρισία φοιτητοπατέρες κατήγγειλαν σε τοπικά Μ.Μ.Ε. την αναγραφή εθνικιστικών συνθημάτων στο Τ.Ε.Ι. Μάλιστα υπήρχε και σχετικό ρεπορτάζ από το κανάλι STAR Λαμίας. Και μάλιστα για υποκρισία γιατί ουδέποτε έχει κανείς από αυτούς αντιδράσει για τα συνθήματα που αναγράφονται καθημερινά από όλες τις παρατάξεις όχι μόνο στο Τ.Ε.Ι. Λαμίας αλλά σε όλα τα Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. της Ελλάδας.

ΕΞΩ ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

Όπως δεν αντιδρασαν και για την πορεία αναρχοκομμουνιστικών λόγων που ακολούθησε λίγες ημέρες μετά στο κέντρο της Λαμίας. Τότε κανένας δημοσιογράφος δεν είδε τα χαϊδεμένα καλοπαιδιά του συστήματος να αναγράφουν συνθήματα με σπρέι στο κέντρο της Λαμίας εμμέλως στα ρίτια των αστυνομικών που ακολουθούσαν.

Βεβαίως δεν περιμέναμε κανείς να ενοχλήσει τους αγνοιστούς αγνοιστούς δήθεν αντεξουσιαστές.

Αυτό που φάνηκε καθαρά για άλλη μία φορά είναι ότι οι μόνοι που ενοχλούν το κατεστημένο είναι οι Έλληνες Εθνικιστές και η ιδεολογία τους ενάντια στον διεθνισμό και στα ντόπια τοιράκια του (δημοσιογράφοι, φοιτητοπατέρες κλπ).

Από την πλευρά μας θα θέλαμε να εκφράσουμε τα **συγχαρητήριά** μας στους οργανιστές της συναυλίας και στα Εθνικιστικά συγκροτήματα για την υπέροχη rock συναυλία.

ΠΑΣ ΜΗ ΕΛΛΗΝ ΒΑΡΒΑΡΟΣ

Ο Ζαν Μαρί Λενέν, ηγέτης του Γαλλικού Εθνικού Μετώπου, ο οποίος υποστήριξε δημοσίως την «ελληνικότητα» ολόκληρης της Μακεδονίας, ισοδύναμος παράλληλα με τον Γερμανικό Εθνικό Συναγερμό, είναι ο πρώτος που έθεσε το θέμα της «ελληνικότητας» των Βαλκανίων. Αντίστοιχα δεν γίνεται Έλληνας ο κάθε αλλόφυλος τριτοκοσμικός με καμία «νομιμοποιητική» πράξη ουδέποτε.

Χαίρει τις αιώνιες αρχές του Ελληνισμού και το Έθνος.

Για να μη μεταβληθούμε σε οικογενειακή υπόθεση...

δ.2. Κείμενο του Γ. Μάστορα στη Χρυσή Αυγή.

Η Ιστορία της WHITE POWER ΜΟΥΣΙΚΗΣ

γράφει ο Κώστας Λυκίδας εκδόσεις ANTIPIEDES

Εφθάσε η ώρα

να κρατήσουμε στα χέρια μας και να διαβάσουμε ένα βιβλίο που περιμένει για αρκετό καιρό. Το βιβλίο αυτό ονομάζεται «Η Ιστορία της Λευκής Μουσικής» και δεν είναι απλώς ένα βιβλίο, αλλά ένα κείμενο που περιμένει να δοθεί την πραγματική της εκδοθείσας αλήθειας.

Επί της ουσίας τώρα,

το βιβλίο είναι ανεπιβεβλητό πολύ καλό και όπως είναι γνωστό, το βασικό κείμενο του σπριτζεται σε μια μακροσκελή σειρά άρθρων σχετικών με το αντικείμενο, που προοδημοποιήθηκαν από την οπτική του «Μετώπου Νεολοιγίας» της Εθνικιστικής εφημερίδας «ΧΡΥΣΗ ΑΥΓΗ». Βεβαίως, είναι πλήρως αναπροσαρμοσμένο και «εγκυκλοχρονιμένο», έτσι ώστε ακόμα και όσοι έχουν διαβάσει - και ίσως και φυλάξει - όλη την σειρά των προαναφερθέντων άρθρων, είναι σίγουρο πως θα βρουν πλήθώρα νέων στοιχείων και αρκετά extras στην συγκεκριμένη έκδοση.

Το βιβλίο χωρίζεται σε μικρά, 2-3 περίπου σελίδων τε καθεύω, κεφάλαια και ακολουθεί την White Power μουσική από την πρωτογενή οχηματοποίηση και συνειδητοποίηση της σπη Αγγλία από τις αρχές της δεκαετίας του '80, μέχρι και την τωρινή της κυρίαρχη κατάσταση στους κύκλους της Εθνικιστικής προσανατολισμένης νεολαίας. Βεβαίως οι SKREWDRIVER και ο Ian Stuart έχουν την «τιμητική» τους, όπως και το Blood And Honour Κίνημα άλλωστε, αλλά αυτό σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει πως δεν υπάρχει μια σφοδρότερη κλίση του αντικείμενου, με αναφορές ακόμα και σε χώρες όπως η Βραζιλία και η Σλοβακία.

Γραμμένο από κάποιον

που δεν είναι ένας φθηνός «Rock δημοσιογράφος» (ουσι), αλλά ένας πραγματικός σπάδς του εν λόγω μουσικού ιδιώματος και παλιόμαχος αγωνιστής, το κείμενο χαρακτηρίζεται από αμεσότητα, απλότητα και ακρίβεια, δίκως να είναι δυσνόητο και περίπλοκο.

Επιπλέον, ο συγγραφέας δεν σπαρώνει τις σελίδες με τριαντάφυλλα, αλλά αναφέρει και τις δύσκολές του «εμφυλοπολεμικές» καταστάσεις που πέρασε η Σκηνή (και σε πολύ μικρότερο βαθμό εξακολουθεί να περνά ένα περιορισμένο, πια, μέρος της). Ουίς αξιοσημείωτες από τις δυσεύρετα εσωτερικά γεγονότα των τελευταίων της δεκαετίας του '90, παραθέτει μια πολύ νηφάλια και ουσιαστική περιγραφή τους, δίκως να παρασπείρει σε έκφραση προσωπικών του απόψεων και προτιμήσεων, όταν αυτές ξεφεύγουν του καθαρά μουσικού πεδίου. Εδώ να σημειώσουμε πως παράλληλα την εσωτερική τριβή και διαμάχη των ετών 1995-2000 (χονδρικά), η White Power Μουσική Σκηνή τελικά βγήκε δυνατώτερη, ωριμότερη και πιο επιβεβλητή.

Το βιβλίο περιέχει,

βεβαίως, ξεχωριστό τμήμα σχετικό με το Ελληνικό παρακάθι του ιδιώματος, καθώς και πολύ καλό φωτογραφικό υλικό, πολυάριθμες ενδιαφέρουσες υποσημειώσεις και εκτεταμένη προτεινόμενη βιβλιογραφία. Η όλη προσπάθεια και το αποτέλεσμα αυτής μπορούν να χαρακτηρισθούν λοιπόν ως πολύ επιτυχημένες και αναμενόμενες και ουσιαστικές ανεπιφύλακτα το βιβλίο ως ένα απαραίτητο, τουλάχιστον, συμπλήρωμα των White Power μουσικών ακουσιμάτων.

Ήδη, συναγωνιστές του εξωτερικού μας έχουν αναφέρει επανειλημμένως την διακαή τους επιθυμία να το δουν μεταφρασμένο και στα Αγγλικά και Γερμανικά... Αληθινά, τους εύχομαι η επιθυμία τους να γίνει σύντομα πραγματικότητα.

anti@thesmash.gr

